

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

«Αρχιτεκτονική και Δομοστατική Αποκατάσταση

Ιστορικών Κτιρίων και Συνόλων»

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Ο ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ

ΓΕΝΕΘΛΙΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΒΛΑΣΙΟΥ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Συγγραφέας

Κλάρας Δημοσθένης

A.M. 68

Επιβλέπων Δρ. Γεώργιος Βαρελίδης

Συνεπιβλέπων Δρ. Ιωάννης Π. Χουλιαράς

Αθήνα, 2024

UNIVERSITY OF WEST ATTICA

SCHOOL OF ENGINEERING

DEPARTMENT OF CIVIL ENGINEERING

TITLE OF POST GRADUATE PROGRAM

(MSc / MBA)

Architectural and Structural Rehabilitation

Of Historic Buildings and Complexes

(ADOAP)

Diploma Thesis

Title

THE MURAL DECORATOR OF THE HOLY MONASTERY

OF THE NAVITY OF THE THEOTOKOS VLASIOS KARDITSA

Student name and surname Klaras Dimosthenis

Registration Number 68

Supervisor name and surname Dr. George Varelidis

Co-supervisor Dr. Ioannis P. Houliaras

Athens, 2024

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

«Αρχιτεκτονική και Δομοστατική Αποκατάσταση

Ιστορικών Κτιρίων και Συνόλων»

Ο ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ

ΓΕΝΕΘΛΙΟΥ ΒΛΑΣΙΟΥ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Μέλη εξεταστικής Επιτροπής Συμπεριλαμβανομένου και του Εισηγητή

Η Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία εξετάσθηκε επιτυχώς από την κάτωθι

Εξεταστική επιτροπή:

Α/Α	ΟΝΟΜΑ /ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ /ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
1)	ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΡΕΛΙΔΗΣ	Δρ. Αρχιτέκτων Μηχανικός Ε.Μ.Π. Καθηγητής	
2)	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ	Δρ. Πολιτικός Μηχανικός Ε.Μ.Π. Αναπληρωτής καθηγητής	
3)	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΥΡΝΙΑΤΗΣ	Δρ. Αρχιτέκτων Μηχανικός Ε.Μ.Π. Αναπληρωτής καθηγητής	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος Κλάρας Δημοσθένης του Παναγιώτη, με αριθμό μητρώου 68, φοιτητής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Αρχιτεκτονική και Δομοστατική Αποκατάσταση Ιστορικών Κτηρίων και Συνόλων», του Τμήματος Μηχανικών, της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία .

Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολο τους με την πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Ακόμη, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Ο Δηλών

Κλάρας Δημοσθένης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΔΗΛΩΣΗ ΣΤΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	4
1. Πρόλογος.....	7
2. Τοποθεσία – Ιστορικά στοιχεία.....	9
3. Η Αρχιτεκτονική της Μονής	11
4 Επιγραφές.....	14
5 Τα μνημεία της Αργιθέας.....	16
6. Το Τέμπλο.....	21
7. Τοιχογραφικός διάκοσμος.....	22
8. Εικονογραφικό Πρόγραμμα.....	23
9. Εικονογραφική ανάλυση.....	27
9.1 Το Ιερό.....	27
9.1.1 Μορφές Ιεραρχών.....	32
9.1.2 Διάκονοι.....	34
9.1.4 Μεμονωμένες μορφές.....	35
9.2. Ο τρούλος.....	36
9.3. Κυρίως ναός	37
9.3.1 Δωδεκάορτο.....	37
9.3.2 Τα Πάθη μετά την Ανάσταση	41
9.3.3 Ακάθιστος ύμνος.....	42
9.3.4 Ολόσωμες μορφές.....	50
9.3.5 Μορφές σε μετάλλια.....	58

9.4 Ο Νάρθηκας.....	63
9.4.1 Δημόσιος Βίος του Χριστού.....	64
9.4.2 Ολόσωμες μορφές.....	67
9.4.4 Μορφές σε μέταλλα.....	69
9.4.5 Κτήτορες.....	70
10. Οι Αγιογράφοι των Αγράφων	71
11. Συμπεράσματα	73
12. CONCLUSIONS.....	75
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	77
Κατάλογος σχεδίων	80
Κατάλογος εικόνων.....	81
ΣΧΕΔΙΑ	82
ΕΙΚΟΝΕΣ	95

1 Πρόλογος

Στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών με τίτλο «Αρχιτεκτονική και Δομοστατική Αποκατάσταση Ιστορικών Κτιρίων και Συνόλων» του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, επέλεξα την κατεύθυνση «Αρχιτεκτονική» η οποία συνδυάζει μαθήματα όπως η «Ιστορία της Αρχιτεκτονικής» και «Χριστιανική τέχνη» τα οποία μου έδωσαν τη θεωρητική κατάρτιση αλλά και την έμπνευση για να μελετήσω και να ασχοληθώ εις βάθος με τα Βυζαντινά Μνημεία της χώρας μας. Στη διαδικασία επιλογής ενός Βυζαντινού Μνημείου, εστίασα το ενδιαφέρον μου στην ευρύτερη περιοχή των Αγράφων, από την οποία κατάγομαι, καθώς γνώριζα ότι στην περιοχή αυτή υπάρχουν μνημεία που σώζονται έως και σήμερα και που έχουν ιδιαίτερα σημαντική αρχιτεκτονική αξία. Ειδικότερα, στα Καρδισιώτικα Άγραφα της ανατολικής και δυτικής Αργιθέας υπάρχουν ξεχωριστά βυζαντινά και μεσοβυζαντινά μνημεία, τα οποία διακρίνονται τόσο για το καλλιτεχνικό όσο και για το αρχιτεκτονικό τους ενδιαφέρον. Είναι μνημεία άγνωστα στο ευρύ κοινό τα οποία, ωστόσο, αν ήταν σε άλλη γεωγραφική θέση και πιο εύκολα στη προσβασιμότητά, τους θα είχαν μεγαλύτερη αναγνωρισιμότητα και επισκεψιμότητα.

Η παρούσα διπλωματική εργασία με τίτλο «Ο τοιχογραφικός διάκοσμος της Ιεράς Μονής Γενεθλίου της Θεοτόκου Βλασίου» μελετά τον τοιχογραφικό διάκοσμο της Μονής Βλασίου, η οποία βρίσκεται στην περιοχή της Αργιθέας. Η εργασία ξεκινά περιγράφοντας τη γεωγραφική θέση και τοποθεσία της Μονής και συνεχίζει με αναφορές στα ιστορικά στοιχεία της ευρύτερης περιοχής. Στα επόμενα κεφάλαια γίνεται αναφορά στην αρχιτεκτονική περιγραφή της Μονής, αναλύεται η τυπολογία και η μορφολογία της και παρατίθενται οι σχετικές περιγραφές. Σημαντικό κεφάλαιο αποτελούν οι Ναοί και οι Μονές της Αργιθέας (Κεφάλαιο 5) στο οποίο γίνεται σύντομη αναφορά στα μνημεία της Αργιθέας και συγκρίνεται η εικονογραφική ανάλυση των Ναών και Μονών με το εξεταζόμενο μνημείο. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά και ανάλυση του τέμπλου της Μονής Βλασίου. Στα Κεφάλαια 7 και 8 γίνεται αναφορά στον τοιχογραφικό διάκοσμο και στο εικονογραφικό πρόγραμμα, ενώ στο Κεφάλαιο 9 παρουσιάζεται η εικονογραφική ανάλυση. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το τελευταίο κεφάλαιο στο οποίο περιγράφονται οι Αγιογράφοι των Αγράφων (Κεφάλαιο 10). Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με τη σχεδιαστική αποτύπωση της Μονής και την φωτογραφική τεκμηρίωση των παραστάσεων του τοιχογραφικού διακόσμου ανά τοίχο.

Επιβλέπων καθηγητής της διπλωματικής μου εργασίας είναι ο Δρ. Ιωάννης Χουλιάρης, τον οποίο και ευχαριστώ για τη βοήθεια και την στήριξή του στην προσπάθεια ολοκλήρωσης της εργασίας μου. Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω και στην καθηγήτρια του Μεταπτυχιακού, κ.α. Αφροδίτη Πασσαλή που μέσα από τα μαθήματά της κατάφερε να μεταλαμπαδεύσει τις γνώσεις της για τα εκκλησιαστικά μνημεία.

Οφείλω, να ευχαριστήσω την Εφορεία Αρχαιοτήτων Καρδίτσας για την έγκριση και την άδεια που μου παρείχε για την φωτογραφική αποτύπωση, τον Πρόεδρο της Κοινότητας Βλασίου, κ. Χρήστο Γιαννακάκη καθώς και τον Μηχανικό Χωροταξίας και φίλο μου, Κωνσταντίνο Λαζινό για την εκπόνηση της σχεδιαστικής αποτύπωσης του μνημείου. Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου για τη συμπαράσταση και τη δύναμη που μου πρόσφερε κατά τη διάρκεια τόσο των μαθημάτων όσο και της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας.

Αθήνα, 20 - 4 - 2024

Κλάρας Δημοσθένης

2 Τοποθεσία - Ιστορικά στοιχεία

Στη νότια οροσειρά της Πίνδου, ανάμεσα στην Καρδίτσα και στην Άρτα, βρίσκεται η τοπική κοινότητα Βλασίου. Εκτείνεται στα δυτικά του νομού Καρδίτσας και ανήκει στον Δήμο Αργιθέας. Βρίσκεται σε υψόμετρο χιλίων εξήντα μέτρων και περιβάλλεται από τα Αγραφιώτικα βουνά. Το Βλάσι υπάγεται στη Δημοτική Ενότητα Αργιθέας, της Περιφερειακής ενότητας Καρδίτσας. Συνορεύει με την τοπική κοινότητα Πετρίλου στα νότια και στα δυτικά με την τοπική κοινότητα Λεοντίτου. Η Μονή βρίσκεται 2χλμ. βόρεια από το χωριό, σε υψόμετρο 2.000 μ., στη νότια πλαγιά της Καράβας, του υψηλότερου βουνού των Θεσσαλικών Αγράφων. Από το μοναστήρι σώζεται μόνο το καθολικό που εορτάζει το Γενέθλιο της Θεοτόκου, στις 8 Σεπτεμβρίου, όπως και αρκετά άλλα καθολικά της περιοχής. Ένα άλλο μνημείο που κοσμεί τον οικισμό είναι ο ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου.

Στα αρχαία χρόνια αποτελούσε τμήμα της Αθαμανίας, τόπο στον οποίο κατοικούσαν οι Αθαμάνες, οι οποίοι σύμφωνα με τη μυθολογία, ήταν απόγονοι του Αθάμαντα, βασιλιά της Βοιωτίας. Η χρονολογία άφιξής τους στην περιοχή, τοποθετείται από τους ιστορικούς, στην εποχή του Χαλκού και συγκεκριμένα την περίοδο μετά το 2000 π.Χ., όταν στην περιοχή εγκαταστάθηκαν τα πρώτα ελληνόφωνα φύλλα¹.

Στο δεύτερο μισό του 2^{ου} αιώνα π.Χ. προς τα τέλη του 3^{ου} αιώνα, δηλαδή ως την ρωμαϊκή κατάκτηση της Ηπείρου, ως ανεξάρτητο βασίλειο, η Αθαμανία θα βρεθεί στο επίκεντρο των πολιτικών και πολεμικών εξελίξεων. Το 168 π.Χ., ο Ρωμαίος στρατηγός Λεύκιος Αιμίλιος Παύλος λεηλάτησε τις περιοχές της Ηπείρου και της Αθαμανίας και αιχμαλώτισε 153.000 κατοίκους, οι περισσότεροι από τους οποίους μετακινήθηκαν σε άλλα μέρη και πουλήθηκαν ως σκλάβοι. Την περίοδο της Ρωμαϊοκρατίας, η ορεινή Αθαμανία έμεινε σχεδόν έρημη και εγκαταλελειμμένη ενώ ποτέ ξανά δεν χρησιμοποιήθηκε από τους ιστορικούς, η ονομασία αυτής της περιοχής τους επόμενους αιώνες.

Σε πολλές περιοχές της Αργιθέας, όπως στη θέση Ελληνικά, υπάρχουν λείψανα κατοίκησης του αρχαίου αυτού λαού ο οποίος ταυτίζεται από πολλούς περιηγητές και ιστορικούς με την Αργιθέα, πρωτεύουσα της Αθαμανίας. Κατά τη διάρκεια της Βυζαντινής περιόδου, η Κεντρική Ελλάδα γνωρίζει μεγάλες κοινωνικές αναστατώσεις οι οποίες οφείλονται στην αδυναμία Βυζαντινών να συγκρατήσουν τα κύματα των επιδρομών, κυρίως των Σλάβων, που καταφτάνουν από τον Βορρά. Τα ίχνη αυτών των λαών είναι ορατά και στην περιοχή της Αργιθέας. Τα τοπωνύμια σλαβικής και αλβανικής προέλευσης στην περιοχή μαρτυρούν μικρές εγκαταστάσεις αυτών των πληθυσμών.²

¹ Ξ. Κουτής, ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΑΜΑΝΙΑ ΣΤΑ ΑΓΡΑΦΑ, Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΓΙΘΕΑΣ, ΤΟΜΟΣ Α, σελ.23

² Κουτής Ξ., Ο τοιχογραφικός Διάκοσμος του Καθολικού της Ιεράς Μονής Μπουκοβίτσας Αγράφων, σελ.13

Η Δημοτική Κοινότητα Βλασίου στο οθωμανικό φορολογικό κατάστιχο MM10 (1.454-1.455 μ.Χ.) αναφέρεται ως Ivlas και σημειώθηκε ότι ανήκει στα Άγραφα. Το οικωνύμιο Βλάσι αποτελεί και δηλώνει το όνομα του αρχικού οικιστή του, ο οποίος ονομαζόταν Βλάσης. Με τον όρο Βλάσι προσδιορίζονται οι βλάχοι της Σερβίας³.

Στις αρχές του 17^{ου} αιώνα ιδρύθηκε η Μονή Βλασίου από δαπάνη των εύπορων οικογενειών της περιοχής που ήταν μετανάστες στην Βουλγαρία. Η οικογένεια Σουλτζιάρηδων⁴ ήταν αυτή που με δικά της χρήματα έκανε την ανέγερση της Μονής. Σύμφωνα με την τοπική παράδοση, η οικογένεια ερχόμενη από την ξενιτιά έπεσε θύμα ληστών κοντά στην κορυφή του βουνού Τυμπάνου, όπου ξεκινάει η περιοχή της Αργιθέας. Με τη βοήθεια της Παναγίας, η οικογένεια σώθηκε και έτσι εκπλήρωσε το τάμα, πως αν γλίτωναν από τους επιδρομείς θα έκτιζαν μια Μονή για χάρη της.

Το μοναστήρι ήταν καταφύγιο κλεφτών των Αγράφων και ένα από τα στρατηγεία του Γεώργιου Καραϊσκάκη, όταν προσπάθησε να αποφύγει τις επιθέσεις από τον Μουσταφά Πασά της Σκόδρας στο πλαίσιο της εκστρατείας κατά των Αγραφιωτών⁵.

Με βάση το σωζόμενο Πατριαρχικό σιγίλιο, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Γαβριήλ Δ΄ το έτος 1782 επικυρώνει το σταυροπηγιακό καθεστώς της Μονής, βασιζόμενος σε σιγίλιο του Κυρίλλου Β΄, του 1639. Σύμφωνα με αυτό γνωστοποιείται η προστασία που λαμβάνει η Μονή από την οικογένεια των ευγενών αρχόντων του γένους Σουλτζιάρηδων⁶.

Το 1720, ο Ηγούμενος της Μονής, με το όνομα Ρηγίνος συνέταξε επιστολή μέσω του δασκάλου Αναστάσιου Γόρδιου, ζητώντας από τον Ηγεμόνα της Βλαχίας, Νικόλαο Μαυροκορδάτο, οικονομική βοήθεια για την περιμετρική περίφραξη της Μονής. Στην επιστολή του ο Ρηγίνος ευχαριστούσε τον Ηγεμόνα της Βλαχίας για την αποστολή 100 αργυρών νομισμάτων και τον ενημερώνει ότι το έργο αποπερατώθηκε σε χρονικό διάστημα τριών μηνών. Η επιστολή αυτή, δείχνει το αίσθημα ανασφάλειας των μοναχών της εποχής από επιδρομείς-ληστές που δρούσαν στη περιοχή της Αργιθέας⁷. Το 1881 απογράφηκαν στη Μονή τρεις μοναχοί.

³ Ξ. Κουτής, *Ο τοιχογραφικός Διάκοσμος του Καθολικού της Ιεράς Μονής Μπουκοβίτσας Αγράφων*, σελ.35

⁴ Η Οικογένεια Σουλτζιάρηδων καταγόταν από το Βλάσι σύμφωνα με τη κτιτορική επιγραφή του ναού του Αγίου Ιωάννου Προδρόμου Οξυάς, την οποία διέσωσε ο Ιεζεκιήλ και του οποίου τα έξοδα καλύφθηκαν με δωρεά της ίδιας οικογένειας .ΒΕΛΑΝΙΔΙΩΤΗΣ, *Μοναί της Πίνδου*, σελ.142

⁵ Κ. Γωγούλη, *ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΚΤΙΤΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΝΑΩΝ ΚΑΙ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ (17^{ος} -18^{ος} αι.)*, σελ.45

⁶ Ξ. Κουτής, *Ο τοιχογραφικός Διάκοσμος του Καθολικού της Ιεράς Μονής Μπουκοβίτσας Αγράφων*, σελ.226

⁷ Ξ. Κουτής, *ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΑΜΑΝΙΑ ΣΤΑ ΑΓΡΑΦΑ, Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΓΙΘΕΑΣ, ΤΟΜΟΣ Α*, σελ. 419

3 Η Αρχιτεκτονική της Μονής

Ο Ναός είναι χαρακτηρισμένος ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο. Το καθολικό της Μονής Βλασίου ανήκει στον αθωνίτικο μονόκλιτο τύπο με τυφλό θόλο, ο οποίος εξέχει εξωτερικά ως τρουλοκαμάρα. Μια δεύτερη τυπολογική ονομασία είναι ο «τύπος Καραϊσκάκη». Ο χαρακτηρισμός «Καραϊσκάκη» έχει επικρατήσει από το καθολικό της Ιεράς Μονής Αγίου Γεωργίου στο Μουζάκι Καρδίτσας που ήταν το πρώτο δημοσιευμένο μνημείο μονόκλιτου αθωνίτικου τύπου.

Περιγραφή του ναού

Η Ιερά Μονή Βλασίου είναι το μεγαλύτερο μνημείο της κατηγορίας του με εμβαδό κυρίως ναού 68,52 τ.μ. και συνολικό εμβαδό 101,15 τ.μ.. Στον ναό υπάρχει νάρθηκας ο οποίος χτίστηκε μεταγενέστερα με ίσο πλάτος με τον κυρίως ναό. Το εμβαδό του νάρθηκα είναι 32,98 τ.μ.. Στην ανατολική πλευρά της Μονής υπάρχει η κόγχη του Ιερού Βήματος (Εικ.3) που προσκολλάται εξωτερικά ενώ, κόγχες υπάρχουν επίσης στη νότια και στη βόρεια πλευρά. Οι κόγχες είναι εσωτερικά ημικυκλικές και εξωτερικά πεντάπλευρες (Εικ.4). Στην αριστερή και δεξιά πλευρά του Ιερού υπάρχουν κόγχες με εσοχές ημικυκλικής διατομής, του διακονικού και της προθέσεως. Εσωτερική κόγχη ημικυκλικής διατομής υπάρχει και στο βόρειο τοίχο του Ιερού. Η στάθμη του δαπέδου του Ιερού βήματος είναι περίπου 20 εκ. υψηλότερη από τη στάθμη του δαπέδου του κυρίως ναού. Ο χώρος μεταξύ του Ιερού και του κυρίως ναού χωρίζεται με το ξύλινο Τέμπλο, του οποίου το πλάτος αντιστοιχεί με το εσωτερικό πλάτος του κυρίως ναού. Η Αγία Τράπεζα έχει ως βάση ένα λίθινο σύλο (Εικ.5) διαμέτρου 36 εκ. και πάνω του μια ημικυκλική πλάκα. Ο κυρίως ναός παρουσιάζει μια ιδιαιτερότητα, περίπου στο μέσο υπάρχουν δύο κολωνάκια (13x13 εκ.)⁸ που συνδέονται με τον δυτικό ελκυστήρα. Τα κολωνάκια (Εικ.6) στηρίζουν δύο άλλους μικρότερους δοκούς. Η επαφή αυτή μεταξύ αυτών των δυο και των παράλληλων στασιδίων δημιουργεί ένα διακριτικό χωρισμό του κυρίως ναού με ένα είδος εσωτερικού νάρθηκα.

Η επικοινωνία με τον εξωτερικό χώρο γίνεται από δύο θύρες (Εικ.7). Η πρώτη βρίσκεται στη νότια πλευρά του κυρίως ναού, η οποία στο επάνω μέρος της υπάρχει κόγχη ορθογωνικής διατομής με ημικυκλική απόληξη προς τα επάνω. Η δεύτερη θύρα βρίσκεται στο μέσο της δυτικής πλευράς του νάρθηκα. Η εσοχή την οποία έχει ο Νάρθηκας δηλώνει ότι ίσως υπήρχε οστεοθήκη.

⁸ Ιωάννης Καζαντζόγλου, ΝΑΟΙ ΑΘΩΝΙΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΣΤΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΑΓΓΡΑΦΑ (16^{ος} – 18^{ος} αι.), σελ. 162

Ο διαχωρισμός του κυρίως ναού με τον νάρθηκα γίνεται με την παρεμβολή τοίχου. Ο νάρθηκας έχει ίσο πλάτος με τον κυρίως ναό καθώς και η στάθμη του δαπέδου είναι ίση με τη στάθμη του δαπέδου του κυρίως ναού. Η τοιχοποιία και οι θόλοι της Μονής είναι επιχρισμένοι. Στο δάπεδο της Μονής διατηρούνται μεγάλες πλάκες ορθογωνικού σχήματος.

Στην πεντάπλευρη κόγχη του Ιερού υπήρχε ένα μονόβολο παράθυρο (Εικ.8) στη μεσαία πλευρά, το οποίο σήμερα είναι κλειστό από λιθοδομή. Στην ίδια πλευρά της κόγχης ακριβώς από κάτω υπάρχει ακόμα ένα παράθυρο ορθογωνικού σχήματος. Ο αρχικός φωτισμός της Μονής ήταν αρκετός για την ανάδειξη του εσωτερικού του ναού λόγω των πολλών ανοιγμάτων. Ο φωτισμός σήμερα είναι μέτριος, αφού οι μισές επιφάνειες των ανοιγμάτων είναι κλειστές με λιθοδομή. Στους τοίχους του κυρίως ναού υπάρχουν ανοίγματα – παράθυρα σε δύο στάθμες. Τα παράθυρα της υψηλής στάθμης είναι κλειστά, πράγμα το οποίο παρατηρείται σε όλους τους τοίχους του κυρίως ναού. Ο ναός διαθέτει δέκα μονόλοβα παράθυρα, πέντε στη νότια πλευρά εκ των οποίων τα δύο είναι σφραγισμένα, ένα στη κόγχη του ιερού και τέσσερα στο βόρειο τοίχο εκ των οποίων τα τρία είναι κλειστά με λιθοδομή.

Η στέγη της Μονής είναι δίριχτη, επικαλύπτεται με κεραμίδια βυζαντινού τύπου και καταλήγει σε αετώματα. Μεταξύ στέγης και τοιχοποιίας υπάρχει γείσο από δύο σειρές πλίνθων. Το Τέμπλο καλύπτει όλο το πλάτος του ναού. Στο ορθογώνιο του ναού, εξωτερικά προσκολλάται στη νότια πλευρά μονόριχτη στέγη, χαμηλότερη και ανεξάρτητη από τη στέγη του ναού. Η στέγη προστέθηκε με σκοπό τη δημιουργία ενός μικρού ημιυπαίθριου χώρου για την προστασία από καιρικές επιδράσεις.

Οικοδομική τεχνική

Η τοιχοποιία στην Μονή Βλασίου είναι κατασκευασμένη από λίθους, με συνεχείς οριζόντιες στρώσεις και με κατεργασμένους γωνιόλιθους (Εικ.9). Οι λίθοι είναι ορθογώνιοι στο μεγαλύτερό τους μέρος και οι γωνίες τους στρογγυλεμένες. Η στρώση των λίθων έχουν τοποθετηθεί με φροντίδα και ανάμεσα στα κενά των αρμών έχουν τοποθετηθεί μικροί λίθοι.

Τυπολογία

Τυπολογικά η Μονή Βλασίου παρουσιάζει ενδιαφέρον διότι κατατάσσεται στην κατηγορία του «μονόκλιτου αθωνικού» τύπου με τρουλοκαμάρα ή αλλιώς «Τύπος Καραϊσκάκη» στον οποίο ανήκουν και άλλοι δώδεκα ναοί της ευρύτερης περιοχής. Ανήκει στην κατηγορία του «μονόκλιτου» λόγω του ότι δεν υπάρχουν στηρίγματα για να χωρίσουν το μοναδικό κλίτος. Με τον όρο «αθωνίτικο» προσδιορίζεται το χαρακτηριστικό στοιχείο των πλάγιων χορών. Η ονομασία «Τύπος Καραϊσκάκη» δημιουργήθηκε από τη Μονή Αγίου Γεωργίου που βρίσκεται στο Μουζάκι Καρδίτσας η οποία ήταν η πρώτη Μονή αυτού του τύπου που δημοσιεύθηκε. Πιο συγκεκριμένα είναι ένας ορθογώνιος χώρος που σκεπάζεται από καμάρα η οποία πατάει σε τοξύλλα. Το μέσο της καμάρας διακόπτεται με ένα φανταστικό εγκάρσιο κλίτος η οποία καλύπτεται από ένα θόλο ορθογώνιας κάτοψης.

Μορφολογία

Η σύνθεση της αρχικής μορφής του καθολικού της Μονής Βλασίου έχει υποστεί αλλαγές με την προσθήκη νεότερων στοιχείων. Τα στοιχεία που προστέθηκαν έδωσαν άλλη μορφή τόσο στην εξωτερική όψη του μνημείου όσο και στον λειτουργικό του χαρακτήρα. Συγκεκριμένα έχουμε την προσθήκη εξωνάρθηκα (Εικ.10) ο οποίος χτίστηκε μεταγενέστερα από το έτος κατασκευής του καθολικού. Ο νάρθηκας έχει ίδιο πλάτος με τον κυρίως ναό. Ακόμη μια προσθήκη είναι το στέγαστρο που υπάρχει στο εξωτερικό του καθολικού στη νότια πλευρά, μεταξύ νάρθηκα και κυρίως ναού. Στην πεντάπλευρη κόγχη του Ιερού Βήματος κάτω από το μονόβολο παράθυρο είναι μία ενσωματωμένη πλάκα από μαλακιά πέτρα που φέρει ανάγλυφο και μας ενημερώνει ότι η Μονή είναι Πατριαρχικό σταυροπήγιο και φέρει επιγραφή.

Ο χώρος του Ιερού Βήματος είναι ελαφρώς υπερυψωμένος (Εικ.11) από το δάπεδο του κυρίως ναού, ενώ χωρίζεται με τον κυρίως ναό με ξυλόγλυπτο τέμπλο. Στο εσωτερικό του Ιερού Βήματος υπάρχει ημικυκλική κόγχη στη μέση εκατέρωθεν αυτής η κόγχη της Πρόθεσης και η κόγχη του Διακονικού που καλύπτονται εσωτερικά με τεταρτοσφαίριο. Στον βόρειο τοίχο του Ιερού υπάρχει άλλη μία κόγχη ημικυκλικής διατομής. Οι κόγχες της Πρόθεσης (Εικ.12) και του Διακονικού (Εικ.13) εγγράφονται στο πάχος του ανατολικού τοίχου.

Στη δυτική πλευρά της Μονής υπάρχει ο νάρθηκας, ο οποίος έχει ίσο πλάτος με τον κυρίως ναό ενώ η στάθμη του δαπέδου είναι ίση με τη στάθμη του κυρίως ναού. Στον δυτικό τοίχο του Νάρθηκα υπάρχει τετράγωνη εσοχή 55x55 εκ. με ξύλινο περιθώριο πλάτους 7 εκ..

Στο πάνω σημείο της θύρας του Νάρθηκα υπάρχει αβαθής κόγχη ορθογωνικής διατομής με ημικυκλική απόληξη (Εικ.14) προς τα επάνω. Η δεύτερη πόρτα βρίσκεται στον νότιο τοίχο του κυρίως ναού, δίπλα από τον δυτικό τοίχο που χωρίζει τον κυρίως ναό με τον νάρθηκα.

4 Επιγραφές

Η κτητορική επιγραφή βρίσκεται πάνω από την είσοδο του κυρίως ναού. Είναι σε μορφή ελιηταρίου, αποτελείται από πέντε στίχους και αιογραφήθηκε με έξοδα της οικογένειας Γραμματικού. Η αρχή της σηματοδοτείται με πορφυρό σταυρό. Αναφέρεται ο αρχιεπίσκοπος Ευθύμιος, ο οποίος ήταν ο δεύτερος με αυτό το όνομα στην Αρχιεπισκοπή Φαναρίου και Νεοχωρίου. Στη συνέχεια γνωστοποιείται ότι ο ζωγράφος της ήταν ο Ιωάννης ο Ευτελής μαζί με έναν δεύτερο Ιωάννη, ο οποίος υπήρξε συνεργάτης του. Στο μεγαλύτερο τμήμα του εικονογραφικού προγράμματος της Μονής παρατηρούμε ομοιότητες με την αιογράφηση του καθολικού της Ιεράς Μονής Κατουσίου (1663) στην οποία εργάστηκαν οι ίδιοι ζωγράφοι. Οι δυο τους τοιχογράφησαν το καθολικό της Μονής κατά το έτος ΖΡΝΒ.

Η κτητορική επιγραφή (Εικ.15) αναπτύσσεται μέσα σε ελιητάριο με μαύρο χρώμα σε γκριζοκονίαμα, ως εξής:

«ΙΣΤΟΡΗΘΗ ΟΥΤΟΣ Ο ΘΕΙΟΣ Κ(ΑΙ) ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΔΕ / ΣΠΟΙΝΗΣ ΗΜΩΝ Θ(ΕΟΤΟ)ΚΟΥ /Κ(ΑΙ) ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙ(Α)Σ ΔΙΑ ΕΞΟΔΟΥ ΤΟΥ ΤΙΜΙ /ΩΤΑΤΟΥ Κ(ΑΙ) ΕΥΓΕΝΕΣΤΑΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ(ΑΙ) ΤΗΣ ΣΥΜΒΙΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΥΡΙ(Α)Σ ΣΤΑΜΟΣ /Κ(ΑΙ) ΤΟΥ ΥΟΥ ΑΥΤ(ΩΝ) ΚΥΡΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΤΟΥ Π(ΑΝ)ΙΕΡΟΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ/ΧΕΙΡ ΕΥΤΕΛΟΥΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΤΕΙ ΖΡΝΒ ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟΝ ΙΒ»⁹.

Στη δεξιά πλευρά του δυτικού τοίχου που χωρίζει τον κυρίως ναό με τον νάρθηκα εικονίζονται οι κτήτορες (Εικ.16). Οι κτήτορες με δικιά τους δαπάνη αιογράφησαν τη Μονή, το 1664. Δείγμα της κοινωνικής τους θέσης αποκαλύπτεται από τη μόρφωση και την ακριβή τους ενδυμασία.

ΚΥΡ ΓΙΩΡΓΟΣ και αριστερά ένας νέος με την ένδειξη ΚΥΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ και από πάνω η επιγραφή: «ΟΙ ΤΙΜΙΩΤΑΤΟΙ ΚΗΤΟΡΕΣ / του ΘΕΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥΤΟΥ»

Ο νάρθηκας χτίστηκε το 1662, σύμφωνα με την επιγραφή (Εικ.17) που βρίσκεται εξωτερικά στο υπέρυθρο της νότιας εισόδου. Επίσης, υπάρχει ακόμη μια επιγραφή στη θύρα του νάρθηκα, η οποία πληροφορεί ότι η ιστόρηση του νάρθηκα έγινε το 1774 από τον ιερομόναχο Χρυσόστομο.

« + ΔΕΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ ΕΝ ΕΤΕΙ 1744/ΔΙΑ ΣΙΝΔΡΟΜΙΣ/ΧΡΙΣΤΟΤόμου/ιερομονάχου.»¹⁰

Στα δίπτυχα της προθέσεως αριστερά γράφει: ΤΩΝ ΖΩΝΤΩΝ /ΜΝΗΣΘΗΤΙ ΚΥΡΙΕ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΩΝ ΑΝΤΙΝΟΥ ΑΜΟΨ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΔΡΟΚΟΥ, ΑΡΧΟΝΤΩ και δεξιά γράφει: «ΜΝΗΣΘΗΤΙ ΚΥΡΙΕ ανανίου ιερομονάχου, ευγενίου ιερομονάχου».

⁹ Ιωάννης Καζαντζόγλου, *ΝΑΟΙ ΑΘΩΝΙΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ (16^{ος} -18^{ος} αι.)*, σελ. 162

¹⁰ ΒΕΛΕΝΙΔΙΩΤΗΣ, *Μοναί της Πίνδου*, σελ.320

Στη νότια είσοδο του νάρθηκα εξωτερικά και πάνω στο τοξωτό υπέρυθρο είναι χαραγμένη η χρονολογία : ΕΤΟΥΣ ΑΧΒΞ (=1662).

Εξωτερικά της κόγχης του Ιερού, κάτω από το παράθυρο, βρίσκεται ενσωματωμένη μια πλάκα (Εικ.18) η οποία φέρει ανάγλυφο σταυρό με το «ΙC ΧΡ ΝΙ ΚΑ» και ακριβώς από κάτω η επιγραφή «ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΟΝ Π(Τ)ΤΙΚΟΝ» . Η δεύτερη λέξη είναι συντομογραφία της λέξης « ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ»¹¹.

¹¹ Ιωάννης Καζαντζόγλου , ΝΑΟΙ ΑΘΩΝΙΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ 16^{ος} -18^{ος} αι.), σελ.162

5 Μονές και Ναοί της Αργιθέας

Ι.Μ. Γενέσιον της Θεοτόκου Κατουσίου

Στο χωριό Ανθηρό Αργιθέας και ανάμεσα στον οικισμό Κατούσι και Λαγκάδι βρίσκεται η Ιερά Μονή της Θεοτόκου (Εικ.19). Χτίστηκε στις αρχές του 17^{ου} αιώνα. Δεν γνωρίζουμε το ακριβές έτος που ιδρύθηκε η Μονή, αλλά μπορούμε να το προσδιορίσουμε με βάση τις εικόνες και τις τοιχογραφίες από τις οποίες πληροφορούμαστε ότι η Μονή υπήρχε το έτος 1631. Το καθολικό της Μονής είναι μονόκλιτος αθωνίτικος χωρίς τρούλο. Στο κέντρο του ναού αντί τρούλου υπάρχει εσωτερικά της δίρριχτης στέγης ημισφαιρικός θόλος¹², ο οποίος στηρίζεται στα τέσσερα σφαιρικά τρίγωνα. Η ιδιομορφία του ναού της Μονής Κατουσίου, ως προς τον τύπο και την κάλυψη σκεπής μαρτυρεί πιθανή επιρροή από τις Παραδουνάβιες χώρες. Η κτητορική επιγραφή στον αριστερό χορό, πάνω από το παράθυρο αναφέρει τα εξής:

«ΙΣΤΟΡΗΘΗ ΘΕΙΟΣ ΟΥΤΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΝΑΟΣ / ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ ΔΙΑ ΕΞΟ / ΔΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΟCΙΩΤΑΤΟΥ ΕΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΗΣ Κ ΥΡΟΥ ΙΩΝΑΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ. ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΟΤΑΤΟΥ /ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΧΟΡΙΟΥ ΚΥΡΟΥ ΑΘΑ /ΝΑCΙΟΥ .ΧΕΙΡ ΕΥΤΕΛΟΥΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑCΤΑCΙΟΥ ΙΕΡΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΝΑΓΝΩCΤΟΥ, ΕΤΕΙ ΑΠΟ ΑΔΑΜ ΖΡΟΑ.(1663)».

Ι.Μ. Κοιμήσεως Θεοτόκου Ανθηρού

Η Ιερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Ανθηρού ή Μονή Μπουκοβίτσας (Εικ.20) βρίσκεται στο Ανθηρό Αργιθέας Καρδίτσας. Το καθολικό της Ιεράς Μονής Μπουκοβίτσας είναι αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Είναι χτισμένη τον 17^ο αιώνα¹³ και με βάση το έντυπο Ευαγγελίου που σώζεται στην Ι.Μ. Κατουσίου, υποθέτουμε ότι τα εγκαίνια έγιναν στις 12 Σεπτεμβρίου 1637. Το καθολικό της Μονής είναι τρίκογχο με ξύλινη στέγη. Στο εικονογραφικό πρόγραμμα της Μονής υπάρχουν όλες οι παραστάσεις που κατά κανόνα περιλαμβάνονται στον διάκοσμο των καμάρων, ενώ δεν απουσιάζει από το Δωδεκάορτο κάποια σκηνή. Η κτητορική επιγραφή αναφέρει τα εξής:

«ΑΝΙCΤΟΡΗΘΗ Ο ΘΕΙΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝCΕΠΤΟΣ ΝΑΟC ΟΥΤΟC ΤΗΣ ΚΟΙΜΗCΕωC ΤΗΣ ΥΠΕΡΑ / ΓΙΑC ΕΝΔΟΞΟΥ ΔΕCΠΟΙΝΗΣ ΗΜΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑC ΔΙΕΞΟΔΩΝ ΚΑΙ CΥΝΔΡΟΜΗΣ ΤΟΥ ΠΑ/ΝΟCΙΟΤΑΤΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΚΑΙ ΕΞΟΔΩΝ ΤΩΝ ΕΥΛΑΒΕCΤΑΤΩΝ ΧΡΙC/ΤΙΑΝΩΝ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟC ΤΟΥ ΠΑΝΤΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙCΚΟΠΟΥ ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ ΑΝΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΑ/ ΤΕΥΟΝΤΟC ΤΟΥ ΑΝΟΘΕΝ ΠΑΝΟCΙΟΤΑΤΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ .ΑΧΒΠ (=1682)».

¹² Ξ. Κουτής, *Ο τοιχογραφικός Διάκοσμος της Ιεράς Μονής Μπουκοβίτσας Αγράφων*, σελ.189

¹³ Ξ. Κουτής, *Ο τοιχογραφικός Διάκοσμος της Ιεράς Μονής Μπουκοβίτσας Αγράφων*, σελ.30

I.N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου Πετροχωρίου

Η Ιερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου βρίσκεται στο βόρειο μέρος του χωριού (Εικ.21). Ο ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου τυπολογικά ανήκει στη ξυλόστεγη βασιλική με πλάγιους χορούς, με είσοδο στη νότια πλευρά καθώς υπάρχει και μια δεύτερη είσοδο στον βόρειο τοίχο. Η κατασκευή της είναι προγενέστερη του 1736, χρονολογία που έγινε η ιστορήσή της. Η επιγραφή που βρίσκεται στο υπέρυθρο της εισόδου αναφέρει τα εξής:

«ΑΝΙΣΤΟΡΙΘΗ Ο ΘΙΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΝΑΟΣ ΟΥΤΟΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΔΕΣΠΥΝΗΣ / ΗΜΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΕ ΑΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ ΔΙΑ ΣΗΝΔΡΟΜΗΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΑΥΤΗΣ /ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΩΣ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ/ΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΤΟΝ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΝ ΙΕΡΙΟΝ χρίστο ιερέος νικολάου ιερέος Διαμαντή ιερέος/Γεωργίου ιερεός Αλεξίου ιερέος Ιωάννου ιερέος ΕΠΙ ΕΤΟΥΣ ΑΨΛΣΤ Νοεμβρίου 27¹⁴.».

I.M. Προφήτη Ηλία Σπυρέλου - Πετροχωρίου

Η Ιερά Μονή Προφήτου Ηλία (Εικ.22) βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το Πετροχώρι Αργιθέας. Το κτηριακό συγκρότημα χρονολογείται, από τους ιστορικούς, τον 17^ο αιώνα. Ο ναός τυπολογικά ανήκει στον μονόκλιτο αθωνίτικο τύπο χωρίς νάρθηκα. Η είσοδος του ναού βρίσκεται στη δυτική πλευρά του κυρίως ναού. Ο τοιχογραφικός διάκοσμος βρισκόταν σε πολύ καλή κατάσταση μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, εκτός της δυτικής καμάρας και του δυτικού τοίχου που κατέπεσαν¹⁵. Σε άριστη κατάσταση είναι και το Ιερό Τέμπλο, που στο βόρειο άκρο του Δωδεκάορτου φέρει την επιγραφή με χρονολογία 1754. Η επιγραφή αναφέρει τα εξής:

«ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΗΛΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΣΒΙΤΟΥ και δια εξόδου της αυτής χώρας σπυρέλου και δια συνδρομής ΓΡΙΓΟΡΙΟΥ ιερομονάχου και άνθιμου μοναχού Αυγούστου 15(...)1754». Το εικονογραφικό πρόγραμμα καθώς και η απόδοση των μορφών παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά με το Καθολικό της Μονής Σπηλιάς.

¹⁴ Ξενοφών Κουτής, *Ο τοιχογραφικός Διάκοσμος της Ιεράς Μονής Μπουκοβίτσας Αγράφων*, σελ.210

¹⁵ Ιωάννης Καζαντζόγλου, *ΝΑΟΙ ΑΘΩΝΙΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΣΤΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΑΓΡΑΦΑ*, σελ.179

I.N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου Δροσάτου

Στο Δροσάτο Αργιθέας σώζεται ο ναός της Κοιμήσεως Θεοτόκου ο οποίος χρονολογείται στις αρχές του 17^{ου} αιώνα. Είναι μονόχωρο κτίσμα δρομικού τύπου με νάρθηκα στα δυτικά. Σύμφωνα με την επιγραφή που υπάρχει στον δυτικό τοίχο, ο ναός αγιογραφήθηκε το 1646 από τον Ιωάννη τον Ευτελή και τους συνεργάτες του. Ένα μεγάλο τμήμα της αγιογράφησης του καθολικού έχει καταστραφεί ωστόσο παραμένουν σε καλή κατάσταση οι σκηνές από τα Πάθη του Χριστού στην τέταρτη ζώνη, αρκετοί Οίκοι του Ακάθιστου Ύμνου στην τρίτη ζώνη όπως και μερικές μορφές αγίων¹⁶. Η επιγραφή ιστόρησης διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση και σε αυτή αναγράφονται τα εξής :

«ΙΣΤΟΡΗΘΕΙ ΟΥΤΟΣ Ο ΘΕΙΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΠΑΣ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ ΗΜΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ ΔΙΑ ΕΞΟΔΟΥ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΗΣ ΤΟΥ ΤΙΜΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΕΥΓΕΝΕΣΤΑΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ /ΛΑΜΠΟΥ ΥΙΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΚΟΥΜΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΙ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ ΚΥΡΟΥ ΚΑΙ ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΔΕ ΑΡΜΑΓΑ ΙΕΡΕΟΣ / ΕΤΕΙ ΑΠΟ ΑΔΑΜ ΖΗΝΔ ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΤΕΙ ΑΧΜΣΤ ΧΕΙΡ ΕΥΤΕΛΟΥΣ ΙΩΑΝΝΟΥ μην Ιούλιο εις ταις κγ.»

I.M. Αγίου Αθανασίου Δροσάτου

Σε υψόμετρο 920 μ. βρίσκεται ο οικισμός Δροσάτο Αργιθέας στου οποίου στη δυτική πλευρά είναι χτισμένο το καθολικό της Ιεράς Μονής Αγίου Αθανασίου (Εικ.23). Το καθολικό της Μονής ανήκει αρχιτεκτονικά στον αθωνίτικο μονόκλιτο τύπο με τρούλο. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα κατέρρευσαν και τα υπόλοιπα κτίσματα. Η επιγραφή ιστόρησης, η οποία είναι σε πολύ καλή κατάσταση, βρίσκεται στο υπέρυθρο της εισόδου. Σε αυτή αναγράφονται τα εξής:

«ΙΣΤΟΡΗΘΗ Ο ΘΕΙΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΝΑΟΣ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΩΝ ΗΜΩΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΔΙΑ /ΣΥΝΝΔΡΟΜΗΣ ΠΑΝΤΟΝ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΗΑΝΟΝ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΗΖΗΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΟCΙ /ΟΤΑΤΟΥ ΕΝ ΙΕΡΟΜΩΝΑΧΗΣ ΤΟΥ ΙΕΡΑΡΓΟΥΝΤΟΣ ΑΝΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΠΕΙ /ΤΗ ΑΡΧΙΕΡΕΤΗΑ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΗΜΩΝ ΚΥΡΙΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΕΝ ΕΤΗ ΕΙΣΕΙ /Ζ. Σ. Μ. Ε.».

Αρκετά χρόνια αργότερα και συγκεκριμένα το 1776 έγινε η αγιογράφηση του ανατολικού τοίχου του νάρθηκα, πληροφορία που μας δίνει η επιγραφή που βρίσκεται σε σημείο του τοίχου δίπλα στην απεικόνιση της Θεοτόκου: «1776 /ΟΚΤΩΜΒΡΙΟΥ /27»¹⁷.

¹⁶ Ξ. Κουτής, *Ο τοιχογραφικός Διάκοσμος της Ιεράς Μονής Μπουκοβίτσας Αγράφων*, σελ.223

¹⁷ Ι. Καζαντζόγλου, *ΝΑΟΙ ΑΘΩΝΙΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ (16^{ος} -18^{ος} αι.)*,σελ.199

I. Μ. Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Βραγκιανών

Η Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Βραγκιανών (Εικ.24) βρίσκεται απέναντι από το χωριό στο πλάτωμα του όρους Μιρμιτζάλα. Με πρωτοβουλία των κατοίκων του χωριού και με τη στήριξη από την Ιερά Μητρόπολη την περίοδο 1952-1956, υπήρξε ανακαίνιση σε ένα μεγάλο τμήμα του κτηριακού συγκροτήματος. Ο αρχιτεκτονικός τύπος του ναού ανήκει στη ξυλόστεγη βασιλική. Η αγιογράφηση του καθολικού η οποία πιθανότατα έγινε λίγο πιο μετά την ανέγερσή του, έχει υποστεί πολλές φθορές, καθώς και επιζωγραφήσεις κάποιων τμημάτων. Η ίδρυση της Μονής Μεταμορφώσεως έγινε το 1645, όπως μαρτυρά η κτητορική επιγραφή που βρίσκεται στο υπέρθυρο του κυρίως ναού¹⁸. Η επιγραφή αναγράφει τα εξής:

«ΑΝΕΓΕΡΘΗ ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ Ο ΘΗΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΣΕΡΤΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΣΟΤΙΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
/ΔΙΑ ΣΗΝΔΡΟΜΗΣ ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΕΤΕΙ ΧΑΜΕ ΜΗΝ ΙΟΥΛΗΟΣ ΙΑ»

Ο νάρθηκας δημιουργήθηκε πολλά χρόνια μετά, το 1797, όπως μας πληροφορεί η κτητορική επιγραφή που βρίσκεται στο υπέρθυρο.

«ΑΝΗΓΕΡΘΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΗΘΕΙ ΟΥΤΟΣ Ο ΙΕΡΟΣ ΚΑΙ ΘΕΙΟΣ ΝΑΡΘΗΞ ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΤΕ ΚΕ ΕΞΟ
/ΔΩΝ (ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ) ΑΓΙΟΥ ΡΑΔΟΒΙΔΙΟΥ ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ /(ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ) ΤΟΥ ΝΥΝ
ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΕΥ /ΟΝΤΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΚΕ ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΙΣΤΟΡΙ
/ΘΗΣΑΝΤΕΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΕ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ / τα δύο αδέρφια εκ κώμης πινάσας /έτος 1799 μαγίου 25
ΕΚ».

I.Μ. Αγίου Χαραλάμπους Λεοντίου

Το καθολικό της Ιεράς Μονής Αγίου Χαραλάμπους βρίσκεται στο χωριό Λεοντίο της ανατολικής Αργιθέας Καρδίτσας. Χτίστηκε το 1882 πάνω σε θεμέλια προγενέστερου κτηρίου το οποίο μαρτυράει η επιγραφή που βρίσκεται στο υπέρθυρο της εισόδου. Η Αρχιτεκτονική του καθολικού της Μονής ανήκει στον μονόκλιτο αθωνίτικο τύπο. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, προστέθηκε νάρθηκας στα νοτιοδυτικά του κυρίως ναού στον οποίο στεγάζεται χαμηλός τρούλος. Στη συνέχεια, προστέθηκε ένα επιπλέον δωμάτιο στα δυτικά του καθολικού το οποίο είχε τον ρόλο του γυναικωνίτη. Περίπου το 2000 έγινε αποκατάσταση όλων των οικοδομημάτων αλλάζοντας τη συνολική εικόνα της Μονής¹⁹. Στον εξωτερικό τοίχο της κόγχης του Ιερού Βήματος βρίσκεται η επιγραφή που αναγράφονται τα εξής:

«1823..ΟΜΟΜ../ΟΙΚΟΣ Χαραλαμ..».

¹⁸ Ξ. Κουτής, *Ο τοιχογραφικός Διάκοσμος του Καθολικού της Ιεράς Μονής Μπουκοβίτσας Αγράφων*, σελ.237

¹⁹ Ξ. Κουτής, *Ο τοιχογραφικός διάκοσμος του Καθολικού Της Ιεράς Μονής Μπουκοβίτσας Αγράφων*, σελ.215

Ι.Μ. Γενέσιον της Θεοτόκου Κουμπουριανών (Κωστή)

Στα Κουμπουριανά της ανατολικής Αργιθέας βρίσκεται το μοναστήρι που είναι αφιερωμένο στο Γενέσιο της Θεοτόκου (Εικ.25). Η Μονή αυτή είναι γνωστή ως Μονή Κωστή, επειδή σύμφωνα με την τοπική παράδοση, κτήτορας της Μονής ήταν ένας βοσκός της περιοχής που ονομαζόταν Κωστής. Το καθολικό ανήκει στον μονόκλιτο αθωνίτικο τύπο με τρούλο, ενώ παλιότερα είχε δύο νάρθηκες και ένα παρεκκλήσιο πάνω από αυτούς. Εσωτερικά ο ναός είναι κατάγραφος με τοιχογραφίες που χρονολογούνται στα 1759, ενώ το ξυλόγλυπτο επιχρισμένο τέμπλο χρονολογείται με επιγραφή στα 1760: «1760 /ΟΚΤΟΜΒ/ΡΙΟΥ -21». Η χρονολογία που τελείωσαν οι εργασίες ανέγερσης της Μονής (1749), όπως επίσης και το όνομα του αρχιεπισκόπου Μακαρίου, βρίσκονται στη βόρεια εξωτερική πλευρά του καθολικού, επάνω από το παράθυρο της κόγχης. Η επιγραφή αναγράφει:

«ΑΝΗΓΕΡΘΗ Ο ΘΗΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΟΣ ΤΗΣ ΕΝΔΟΞΟΥ ΔΕΣΠΗΝΗΣ ΗΜΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙ ΑΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ ΔΕΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΕΤΟΥΣ 1749 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ».

Η επιγραφή ιστόρησης της Μονής βρίσκεται στο παράθυρο της νότιας κόγχης, στην οποία αναγράφονται τα εξής:

«ΑΝΙΣΤΟΡΙΘΗ Ο ΘΕΙΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΝΑΟΣ ΟΥΤΟΣ ΤΟ ΓΕΝΕΣΙΟΝ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΔΕΣΠΙΝΗΣ ΗΜΩΝ/ΘΕΩΤΟΚΟΥ ΔΙΑ ΣΙΝΔΡΟΜΙΣ ΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΜΟΧΘΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΟΣΙΟΤΑΤΟΥ ΔΑΝΙΗΛ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ μονάχου /ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΙΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ /ΕΤΗ από ΧΡΙΣΤΟΥ αψνθ 1769/ δεκεμβρίου 30»²⁰.

²⁰ Ι. Καζαντζόγλου, *ΝΑΟΙ ΑΘΩΝΙΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΥ (16^{ος} -18^{ος} αι.)*, σελ.205

6 Το Τέμπλο

Το ξυλόγλυπτο τέμπλο (Εικ.26) της Μονής Βλασίου κατασκευάστηκε το 1641, καταλαμβάνει όλο το πλάτος του ναού, με ύψος 3,90μ. και χωρίζει το Ιερό Βήμα με τον κυρίως ναό. Στο σύνολό του είναι έργο εξαιρετων τεχνιτών, ένα πραγματικό κομψοτέχνημα, στολισμένο με κλήματα και άνθη, παγώνια, πουλιά που ραμφίζουν σταφύλια, λιοντάρια, δράκοντες και διάφορα άλλα επίχρυσα καλλιτεχνήματα, δεμένα αρμονικά με τις περικαλλείς εικόνες διάφορων μεγεθών, που προβάλλουν ανάμεσα τους.

Το τέμπλο αποτελείται από τρεις ζώνες εικόνων, πέρα των διαφόρων καλλιτεχνημάτων ανάμεσα τους. Η πρώτη ζώνη (Εικ.27) των εικόνων του τέμπλου δε βρίσκεται στη θέση της. Αποτελούνταν από εικόνες της Μεγάλης Δεήσεως ενώ όσες γλίτωσαν από τους αρχαιοκάπηλους φυλάσσονται στο αρχαιολογικό Μουσείο του Χωριού²¹.

Τη μεσαία ζώνη αποτελούν 17 εικόνες (Εικ.28) μικρών διαστάσεων από το Δωδεκάορτο, που περιλαμβάνει τις σπουδαιότερες Θεομητορικές εορτές. Οι εικόνες βρίσκονται μέσα σε ορθογώνια πλαίσια. Ανάμεσα από τις εικόνες υπάρχουν μικροί στρεπτοί κίονες, οι οποίοι καταλήγουν σε τόξα. Στο κέντρο του ημικυκλίου είναι σχηματισμένο άνθος από το οποίο ξεκινούν ακτίνες που καταλήγουν στην περιφέρεια του τόξου, δίνοντας την αίσθηση της ανατολής του ηλίου. Από αριστερά προς τα δεξιά εικονίζονται οι εξής παραστάσεις: Η κοίμηση της Θεοτόκου, η Έγερση του Λαζάρου, η Πεντηκοστή, η Μεταμόρφωση, ο Ευαγγελισμός, η Ανάσταση του Κυρίου, η Σταύρωση, η Βαΐοφόρος, η Υπαπαντή, η Βάφτιση και ο Ιωάννης ο Πρόδρομος.

Την κατώτερη ζώνη την απαρτίζουν δεσποτικές εικόνες μεγάλων διαστάσεων. Δεξιά της Ωραίας Πύλης ο Χριστός Σωτήρ, που στο αριστερό του χέρι κρατά Ευαγγέλιο με πλούσια στάχωση και με το δεξί του ευλογεί. Αριστερά αυτής, η Παναγία στον τύπο της Οδηγήτριας ολόσωμη, κρατάει στο αριστερό της χέρι τον Χριστό, ο οποίος ευλογεί και κρατά κλειστό ειλητό. Πλάι στον Χριστό παριστάνεται η μορφή του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου. Φορεί χιτώνα και γαλάζιο μανδύα και με το αριστερό του χέρι κρατά ανοιχτό ειλητό ενώ με το δεξί κρατάει τον μανδύα. Δίπλα στον Ιωάννη τον Πρόδρομο και στην άκρη του Τέμπλου εικονίζεται ο Άγιος Αθανάσιος.

²¹ Ξ. Κουτής, *Ο τοιχογραφικός Διακόσμος της Ιεράς Μονής Μπουκοβίτσας Αγράφων*, σελ.220

7 Τοιχογραφικός διάκοσμος

Ο τοιχογραφικός διάκοσμος της Μονής ξετυλίγεται στις εσωτερικές επιφάνειες με αρκετές παραστάσεις. Η τοποθεσία του καθολικού, ο αρχιτεκτονικός τύπος, τα αισθητικά ερεθίσματα των ζωγράφων, καθώς και η καλλιτεχνική παιδεία των δωρητών συντέλεσαν στην ανάπτυξη του αγιορείτικου εικονογραφικού προγράμματος. Η έλλειψη της νότιας και βόρειας καμάρας δημιούργησε στον συνωστισμό των σκηνών. Οι ζωγράφοι εκμεταλλεύτηκαν τις προσφερόμενες επιφάνειες όσο το δυνατό με τον καλύτερο τρόπο. Η διάταξη των τοιχογραφιών ακολουθεί, το γνωστό, σε επάλληλες ζώνες, σύστημα με συνθέσεις που ορίζονται από κόκκινες ταινίες. Ο αριθμός των ζωνών διαφοροποιείται ανάμεσα στον κυρίως ναό και στον νάρθηκα, λόγω του διαφορετικού ύψους της στέγης. Οι τοιχογραφίες στο σύνολό τους είναι σε καλή κατάσταση. Οι πλάγιοι τοίχοι περιτρέχονται από τον Ακάθιστο Ύμνο, ενώ οι Θεομητορικές και Χριστολογικές σκηνές καταλαμβάνουν την δυτική και ανατολική καμάρα.

8 Το εικονογραφικό πρόγραμμα

Το εικονογραφικό πρόγραμμα της Μονής Βλασίου παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον λόγω του πλήθους των παραστάσεων και εικόνων που αναπτύσσονται σε 4 ζώνες. Συγκεκριμένα αποτελείται από περίπου 135 εικονογραφίες που βρίσκονται στο Ιερό, στον κυρίως ναό και στον νάρθηκα. Υπάρχει σύμπτυξη μεταξύ του εικονογραφικού προγράμματος της Μονής Κορώνας και Πέτρας. Η διάρθρωση των παραστάσεων γίνεται από οριζόντιες ζώνες και ο διαχωρισμός μεταξύ τους γίνεται με τη χρήση μιας κόκκινης ταινίας. Στη πρώτη ζώνη ιστορούνται ολόσωμοι Άγιοι, στη δεύτερη ζώνη ιστορούνται Άγιοι σε μετάλλια. Τα μετάλλια αποτελούνται από ομόκεντρους κύκλους που εξωτερικά τους περιτριγυρίζονται από κλήματα και άνθη. Στην τρίτη και τέταρτη ζώνη έχουμε σκηνές από τον Χριστολογικό και Θεομητορικό κύκλο .

Το εικονογραφικό πρόγραμμα του τρούλου

Στο πρόγραμμα του τρούλου (Εικ.29) στο καθολικό της Μονής παρουσιάζονται κατά σειρά ο Παντοκράτωρ, περιτριγυρισμένος από δυνάμεις αγγέλων, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζουν η Θεοτόκος και ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος. Οι Προφήτες βρίσκονται στη στεφάνη του τρούλου, ολόσωμοι, ανάμεσα στα παράθυρα, ενώ οι τέσσερις Ευαγγελιστές τοποθετήθηκαν στα λοφία.

Η απόδοση του Ουρανού μέσω του συμβολισμού του τρούλου είναι χαρακτηριστικό στοιχείο της μεσοβυζαντινής περιόδου. Η συγκεκριμένη σειρά αποδίδεται στις περισσότερες Μονές των Αγράφων δηλαδή της διαφοράς του χωρισμού ζώνης των προφητών σε δύο μέρη για να προσαρμοσθεί στη μορφή του τυφλού και σκαφοειδούς θόλου σε Μονές όπως στη Μονή Αγίου Γεωργίου (Μαυρομάτι) και στη Μονή Κατουσίου.

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Εσωτερικά ο ναός καλύπτεται σε όλο το σύνολο της τοιχοποιίας του με τοιχογραφίες. Λόγω σεισμών κάποιες τοιχογραφίες είναι καταστραμμένες ή έχουν αποκολληθεί. Το πρόγραμμα αναπτύσσεται σε τρεις ζώνες και σε κάποιους τοίχους σε τέσσερις οι οποίες χωρίζονται μεταξύ τους με γραμμή 3,5 περίπου εκατοστών πάχους, βαθυκόκκινου χρώματος. Με τον ίδιο τρόπο γίνεται και ο κάθετος διαχωρισμός των παραστάσεων.

Ο Ευχαριστιακός Κύκλος στο Ιερό είναι αυτός που ακολουθείται κατά κανόνα την περίοδο αυτή στα Άγραφα. Στο τεταρτοσφαίριο της αψίδας του ανατολικού τοίχου του Ιερού (Εικ.30) δεσπόζει η Κυρία των Ουρανών. Στην τρίτη ζώνη εικονίζεται η Θεία Λειτουργία των Αγγέλων, στη δεύτερη ζώνη η Κοινωνία των Αποστόλων και στην κατώτερη ζώνη εικονίζεται η Συλλειτουργία των Ιεραρχών, με πρώτο τον Ιάκωβο τον Αδελφόθεο, ενώ ακολουθεί ο Αθανάσιος Αλεξανδρείας, ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ο Μέγας Βασίλειος, ο Γρηγόριος ο Θεολόγος και Κύριλλος Αλεξανδρείας.

Στην ίδια πλευρά του Ιερού Βήματος είναι σχηματισμένες άλλες δύο κόγχες. Στη βόρεια πλευρά που βρίσκεται η Ιερά Πρόθεση (Εικ.31) εικονίζεται η παράσταση Άνω σε θρόνο και κάτω εν τάφω. Πάνω από την κόγχη της Προθέσεως στην τρίτη ζώνη εικονίζεται ο Οίκος Ω ενώ στη κατώτερη ζώνη οι Άγγελοι Κυρίου. Στη δεξιά πλευρά της κόγχης βρίσκονται οι διάκονοι Άγιος Στέφανος και

Άγιος Ρωμανός. Στο τεταρτοσφαίριο της αψίδας του Διακονικού (Εικ.32) εικονίζεται ο Χριστός με μορφή αγγέλου (ο Μεγάλης Βουλής Άγγελος). Αριστερά της κόγχης εικονίζονται οι Διάκονοι Εύπλος και Φίλιππος. Στην κατώτερη ζώνη εικονίζεται η Αγία Τριάδα ενώ στη τρίτη ζώνη εικονίζεται ο Ευαγγελισμός.

Στον βόρειο τοίχο του Ιερού υπάρχει η κόγχη του νιπτήρα όπου εικονίζεται ο Άγιος Μητροφάνης. Στην κατώτερη ζώνη εντός κόγχης εικονίζεται ο Άγιος Σπυρίδων με τον Άγιο Ιγνάτιο. Δεξιά του Αγίου Μητροφάνη εικονίζεται ο Άγιος Σιλβέστρος. Στην πρώτη ζώνη έχουμε την παράσταση του Οράματος του Αγίου Πέτρου και στην κατώτερη ζώνη όπου βρίσκεται η ποδέα είναι ζωγραφισμένος ο Άδης, που ετοιμάζεται να καταβροχθίσει τον αιρετικό επίσκοπο Άρειο. Στην τρίτη ζώνη εικονίζεται ο Οίκος Ψ.

Η τρίτη ζώνη του Ιερού βήματος (Εικ.33) περιτρέχεται από τον Ακάθιστό Ύμνο και τον Οίκο Β, Γ και Δ. Στη δεύτερη ζώνη εικονίζονται οι Ιεράρχες ο Άγιος Ιωάννης ο Ελεήμων, ο Άγιος Ιπάτιος και ο Άγιος Γερμανός. Στην πρώτη ζώνη εικονίζονται ο Άγιος Νικόλαος ο μυραίων και ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, ενώ στη ποδέα βρίσκεται η παράσταση του Προφήτη Ιωνά με το κήτος.

Το πρόγραμμα στον βόρειο και νότιο τοίχο του κυρίως ναού αναπτύσσεται σε 3 ζώνες και σε 4 ζώνες στον δυτικό. Στο κατώτερο τμήμα των τοίχων βρίσκεται η «ποδέα». Στον βόρειο και στον νότιο τοίχο παριστάνονται άγιοι, στρατιωτικοί, ιατρικοί μοναχοί και προφήτες, ολόσωμοι και σε μετάλλια και Αρχάγγελοι αριστερά και δεξιά της θύρας. Την τρίτη ζώνη περιτρέχουν οι Οίκοι του Ακάθιστου Ύμνου, κάτι που παρατηρούμε συχνά στα καθολικά των Μονών της περιόδου του 17^{ου} αιώνα στα Άγραφα.

Το Δωδεκάορτο που καταλαμβάνει την τρίτη και τέταρτη ζώνη, εμπλουτίζεται με σκηνές των «Παθών» του Κυρίου, και του Βίου της Θεοτόκου. Στα τεταρτοσφαίρια των αψίδων δεσπόζουν οι σκηνές της «Μεταμορφώσεως» και της «Αναστάσεως». Στην κατώτερη ζώνη του κυρίως ναού παριστάνονται ολόσωμοι απόστολοι, Άγιοι, μάρτυρες, στρατιωτικοί, ιατροί και μοναχοί. Την τρίτη και τέταρτη ζώνη περιτρέχουν οι Οίκοι του Ακάθιστου Ύμνου οι πρώτοι έξι τον νότιο τοίχο, τέσσερις στον δυτικό τοίχο και πέντε στο βόρειο τοίχο του κυρίως ναού με διακοπή στο δυτικό, όπου ιστορείται η Κοίμηση της Θεοτόκου. Στις ίδιες ζώνες του κυρίως ναού αλλά και του Ιερού, περιτρέχουν οι παραστάσεις του Δωδεκάορτου, των Παθών του Κυρίου και του Βίου της Θεοτόκου.

Στην πρώτη ζώνη του νότιου τοίχου (Εικ.34) του κυρίως ναού και με αρχή το Ιερό Τέμπλο εικονίζονται ολόσωμοι οι Άγιοι, Πέτρος και Ιωάννης ο Θεολόγος ενώ στην κόγχη εικονίζεται ο Άγιος Γεώργιος ο Τροπαιοφόρος, ο Θεόδωρος ο Στρατηλάτης, ο Άγιος Ευστάθιος ο Πλακίδας, ο Άγιος Αρτέμιος, ο Άγιος Προκόπιος, ο Άγιος Αντώνιος, ο Άγιος Ευθύμιος, ο Άγιος Παγχώμιος και ο Άγιος Σάββας. Στη δεύτερη ζώνη εικονίζονται σε μετάλλια ο Άγιος Ευστράτιος, ο Άγιος Αυξέντιος, ο Άγιος Ευγένιος, ο Άγιος Μαρδάριος, ο Άγιος Ορέστης, ο Άγιος Καλίφατος, ο Άγιος Παύλος, ο Άγιος Αθανάσιος, ο Άγιος Θεόδωρος και ο Άγιος Θεοφάνης. Στην τρίτη ζώνη περιτρέχουν οι Οίκοι του Ακάθιστου ύμνου με πρώτο από αριστερά τον Οίκο Ε, τον Οίκο Ζ, τον Οίκο Η, τον Οίκο Θ, τον Οίκο Ι και τον Οίκο Κ.

Στην πρώτη ζώνη του δυτικού τοίχου (Εικ.35) εικονίζονται ολόσωμοι Άγιοι. Από αριστερά είναι ο Άγιος Θεοδόσιος ο Κοινοβιάρχης, ο Άγιος Θεόδωρος, ο Αρχάγγελος Μιχαήλ, ο Αρχάγγελος

Γαβριήλ και οι κτήτορες. Στη δεύτερη ζώνη του δυτικού τοίχου εικονίζονται σε μετάλλια ο Άγιος Ιωάννης ο Καλυβιτής, ο Άγιος Χαρίτος, ο Άγιος Ελισαίος, ο Προφήτης Ηλίας, η Αγία Θέκλα, η Αγία Αικατερίνη, η Αγία Βαρβάρα και η Αγία Παρασκευή. Τη δεύτερη και τρίτη ζώνη καταλαμβάνει η Κοίμηση της Θεοτόκου. Την τρίτη ζώνη του δυτικού τοίχου περιτρέχουν ο Οίκος Λ, ο Οίκος Μ, ο Οίκος Ν και ο Οίκος Ξ. Στη τέταρτη ζώνη του δυτικού τοίχου περιτρέχουν οι παραστάσεις της Άρνησης του Πέτρου, ο Ελκόμενος και η Σταύρωση.

Στην πρώτη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού (Εικ.36) με αρχή του Ιερό Τέμπλο εικονίζονται ολόσωμοι Άγιος Ανδρέας ο Πρωτόκλητος και ο Άγιος Παύλος, στη κόγχη ο Άγιος Δημήτριος ο Μυρολοβίτης, ο Άγιος Θεόδωρος ο τύρων, ο Άγιος Παντελεήμων και ο Άγιος Ιάκωβος. Στη συνέχεια ο Άγιος Κωνσταντίνος, η Αγία Ελένη, ο Άγιος Κοσμάς και Δαμιανός. Στη δεύτερη ζώνη εικονίζονται σε μετάλλια Προπάτορες, Μάρτυρες, Άγιοι, Μοναχοί, Ιατροί, Ιεράρχες, Προφήτες και Άγγελος Κυρίου. Συγκεκριμένα εικονίζονται ο Άγιος Κύρος, ο Άγιος Ιωάννης, ο Άγιος Ερμόλαος, ο Άγιος Αγουρίας, ο Άγιος Σάμωνας, ο Άγιος Άβιβος, ο Άγιος Ανανίας, ο Άγιος Αζαρίας, ο Άγιος Μηνάς, ο Άγιος Ξενοφών, ο Άγιος Μαρκιανός και Άγιος Μαρτύριος. Στην τρίτη ζώνη εικονίζονται οι Οίκοι με πρώτο τον Οίκο Ρ, τον Οίκο Σ, τον Οίκο Υ και τον Οίκο Φ.

Η κατώτερη ζώνη του Καθολικού, η ποδέα (Εικ.37) με πλάτος περίπου 1μ. είναι στολισμένη με αραβουργήματα, σταυρούς και ρόμβους.

Στον ανατολικό τοίχο του Νάρθηκα (Εικ.38) εικονίζεται στην τρίτη ζώνη η παράσταση της Δευτέρας Παρουσίας. Εκατέρωθεν στη δεύτερη ζώνη έχουμε τα Θαύματα και τον Βίο του Ιησού, τη Θαυμαστή αλιεία, την κλήση του Ζακχαίου από τον Χριστό, την παραβολή των δέκα παρθένων, την Ίαση της κόρης της Χαναναίας, η Ανάσταση της κόρης του Ιάρειου και ο Ιησούς προστάζει τους ανέμους και τα κύματα. Στην πρώτη ζώνη και δεξιά της θύρας, εικονίζονται ο Ιησούς Χριστός (Σωτήρ), που στο αριστερό του χέρι βαστά το Ευαγγέλιο και με το δεξί του ευλογεί, ο Άγιος Νικόλαος και ο Άγιος Βησσαρίων. Αριστερά της θύρας εικονίζονται ο Άγιος Σεραφείμ, ο Ιωάννης ο Ελεήμων και η Παναγία που με τα χέρια της κρατάει τον Ιησού.

Στον δυτικό τοίχο του νάρθηκα (Εικ.39) εικονίζεται στην τρίτη ζώνη η παράσταση του Προφήτη Ηλία με το κοράκι. Στη δεύτερη ζώνη σε μετάλλια εικονίζονται η Αγία Ευφυμία, η Αγία Θεοδώρα, η Αγία Μητροδώρα, η Αγία Νυμφοδώρα και η Αγία Μηνοδώρα. Στην πρώτη ζώνη εικονίζονται ολόσωμοι ο Άγιος Ορτίσιος, ο Άγιος Δωμετιανός και αδιάγνωστος Άγιος.

9 Η Εικονογραφική ανάλυση

9.1 ΤΟ ΙΕΡΟ

1. Η κυρία των Αγγέλων

Στο τεταρτοσφαίριο της αφίδας του Ιερού Βήματος (Εικ.40, Σχ.1) δεσπόζει η Θεοτόκος ολόσωμη ως Κυρία των Αγγέλων, ανάμεσα στου δύο Αρχαγγέλους που σεβίζουν, η οποία αποτελεί τον φορέα της Ενσάρκωσης. Φορεί γαλάζιο χιτώνιο με κεντημένες χρυσές παρυφές στα χέρια και πορφυρό μαφόριο. Το πρόσωπό της φωτίζεται με δύο μεγάλους αμυγδαλωτούς οφθαλμούς με πυκνά μαύρα φρύδια και η μύτη της λεπτή και ίσια δηλώνει την ευθύτητα του χαρακτήρα της. Το πρόσωπό της αποπνέει αίσθηση ηρεμίας και γλυκύτητας, καθώς δείχνει να προσεύχεται στον Υιό της, έχοντας τα δυο της χέρια υψωμένα σε σχήμα δεήσεως. Μπροστά της εικονίζεται ο Χριστός σε μικρή ηλικία. Φέρει σταυροφόρο φωτοστέφανο, φορεί λευκό στιχάριο. Έχει και τα δύο του χέρια υψωμένα μέχρι τους ώμους σε κίνηση ευλογίας. Η μορφή του αποπνέει ζωντάνια και σοβαρότητα. Στα αριστερά της Πλατυτέρας ο Αρχάγγελος Μιχαήλ, με τα χέρια του απλωμένα προς αυτή, σε στάση σεβασμού. Το φωτοστέφανο και τα φτερά του χρυσαφιά, γαλάζιο το χιτώνιο. Στα αριστερά της και σε ανάλογη στάση εικονίζεται ο Αρχάγγελος Γαβριήλ. Φορεί πορφυρό χιτώνιο. Στον βραχίονα του όπως και στον Μιχαήλ παρατηρούμε κίτρινη ταινία, σύμβολο της σπουδαίας αποστολής τους.

Η παράσταση φέρει την επιγραφή: «Η ΚΥΡΙΑ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ».

Με τον ίδιο τύπο αποδίδεται η Κυρία των Αγγέλων στη Μονή Σπηλιάς και στους ναούς Γεννήσεως του Χριστού του Πετρίλου, Κοιμήσεως της Θεοτόκου Πετροχωρίου και Αγίου Νικολάου Καρυάς.

2. Η Αγγελική Λειτουργία

Η παράσταση καταλαμβάνει την τρίτη ζώνη του ημικυλίνδρου της κόγχης (Εικ.41, Σχ.1), όπου ο Χριστός ευλογεί την πομπή των αγγέλων. Στα αριστερά της ο Χριστός, με αρχιερατικά άμφια υποδέχεται την πομπή κρατώντας θυμιατό και όλα τα Σεραφείμ βαστούν ριπίδια. Οι εικονογραφικές λεπτομέρειες, όπως τα Εξαπτέρυγα Σεραφείμ που βαστούν ριπίδια και ο Άγγελος που πλησιάζει πρώτος κρατώντας πάνω από το κεφάλι του δισκάριο, είναι στοιχεία που συναντάμε στη σχολή της Βορειοδυτικής Ελλάδας όπως και σε πολλούς ναούς των Αγράφων. Η σύνθεση περνά στην εκκλησιαστική εικονογραφία του 13^{ου} αιώνα και γνωρίζει ιδιαίτερη διάδοση τον 15^ο και τον 16^ο αιώνα

Στα Παλαιολόγια μνημεία, ο Χριστός εικονίζεται μία μόνο φορά σε αντίθεση με τα Μεταβυζαντινά που παριστάνεται δύο φορές. Η «Θεία Λειτουργία των Αγγέλων» αποτελεί μια παράσταση ιδεώδους τέλεσης της Θείας Λειτουργίας στον Ουρανό, την οποία τελεί ο ίδιος ο Χριστός, ντυμένος με αρχιερατικά άμφια. Αριστερά και δεξιά του, στην Πομπή της Μεγάλης εισόδου, βλέπουμε Αγγέλους, ενδεδυμένους ως διάκονοι να κρατούν τα Τίμια Δώρα και σκεύη.

3 . Η κοινωνία των Αποστόλων

Στη δεύτερη ζώνη του ημικυλίνδρου της κόγχης του Ιερού Βήματος (Εικ.42, Σχ.1) βρίσκεται η παράσταση της κοινωνίας των Αποστόλων. Στη δεξιά μεριά του παραθύρου του Ιερού Βήματος ιστορείται η σύνθεση της Μετάδοσης του Σώματος, όπου Χριστός μεταδίδει τον άρτο, ενώ στην αριστερή μεριά του παραθύρου βρίσκεται η σύνθεση της Μετάληψης του Αίματος, όπου ο Χριστός μεταδίδει τον οίνο.

Η Μετάδοση των Αποστόλων

Η παράσταση της Μετάδοσης των Αποστόλων εξελίσσεται δεξιά του παραθύρου της κόγχης του Ιερού. Πίσω από την Αγία Τράπεζα εικονίζεται ο Χριστός. Οι Απόστολοι σε πυκνή διάταξη, προσέρχονται μετά φόβου Θεού με απλωμένα τα χέρια τους σε σχήμα δεήσεως με πρώτο τον Απόστολο Πέτρο. Με το κεφάλι του προς τα δεξιά, ο Χριστός μεταδίδει τον άρτο στους Αποστόλους. Με τα χέρια απλωμένα για τη παραλαβή του άρτου και τη κεφαλή του στραμμένη προς το Χριστό εικονίζεται ο πρώτος Απόστολος. Οι υπόλοιποι πέντε Απόστολοι, πίσω από αυτόν, είναι ντυμένοι με χιτώνα και ιμάτιο, που σκεπάζει τον ώμο τους και έχουν τα χέρια τους απλωμένα. Στο πάνω μέρος της σύνθεσης βρίσκεται η επιγραφή: «ΜΕΤΑΔΟCΙC».

Η Μετάληψη των Αποστόλων

Η παράσταση της Μετάληψης των Αποστόλων εξελίσσεται αριστερά του παραθύρου της κόγχης του Ιερού. Εικονίζεται ο Χριστός πίσω από την Αγία Τράπεζα. Πίσω του, άγγελος γέρνει ευλαβικά το κεφάλι του προς τα εμπρός και με το δεξί του χέρι κρατά αντικείμενο, ενώ πίσω τους υπάρχει κιβώριο. Με τα δυο του χέρια ο Χριστός κρατά το Άγιο Δισκοπότηρο. Αποστολή του Χριστού είναι να μεταδώσει τον οίνο στους Αποστόλους. Στον όμιλο των έξι Αποστόλων εικονίζεται πρώτος ο Απόστολος Παύλος, να γέρνει ευλαβικά τον κορμό του σώματός του προς τον Χριστό με τα δύο χέρια απλωμένα και έχει το κεφάλι του σε θέση αναμονής για να μεταλάβει. Τρίτος στη σειρά του δεξιού ομίλου εικονίζεται ο Ιωάννης. Οι υπόλοιποι πέντε Απόστολοι είναι ντυμένοι με χιτώνα και ιμάτιο που σκεπάζει τον ώμο τους έχοντας τα χέρια τους απλωμένα. Στο επάνω μέρος της βρίσκεται η επιγραφή: «ΜΕΤΑΛΗΨΙC»²².

Οι Απόστολοι διακρίνονται τόσο από τα χαρακτηριστικά τους όσο και από τα αρχικά του ονόματός τους, τα οποία είναι γραμμένα πάνω από το φωτοστέφανο. Το βάθος της σκηνής ορίζεται από επιβλητικό τοίχος με ανοίγματα και πύργους, διακοσμημένα με διάφορα σχέδια. Στο επάνω μέρος με παρόμοιο τρόπο αποδίδεται και στους περισσότερους ναούς των Αγράφων ο Χριστός με τη μορφή του Μέγα Αρχιερέα, όπως στην Αγία Παρασκευή Πετροχωρίου, στον ναό της Γεννήσεως του Χριστού Πετρίλου και στις Μονές Κατουσίου, Μπουκοβίτσας, Σπηλιάς και Δροσάτου.

²² Φ. Λυτάρη, Ο τοιχογραφικός διάκοσμος του 16^{ου} αιώνα στον ιερό ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου Καλαμπάκας, σελ.62

4. Οι συλλειτουργούντες Ιεράρχες

Στη σύνθεση η οποία καταλαμβάνει την πρώτη ζώνη του ημικυλίνδρου της αψίδας (Εικ.43, Σχ.1) παριστάνονται έξι ιεράρχες, στραμμένοι ανά τρεις προς το κέντρο της, όπου υπάρχει το παράθυρο. Στον αριστερό όμιλο προηγείται ο Άγιος Βασίλειος και ακολουθούν ο Γρηγόριος ο Θεολόγος και ο Κύριλλος Αλεξάνδρειας ενώ στον δεξιό όμιλο προηγείται ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος και ακολουθούν ο Αθανάσιος Αλεξάνδρειας και ο Άγιος Ιάκωβος ο Αδελφόθεος. Φορούν στιχάριο, επιτραχήλιο και ωμοφόριο, διαφορετικών σχεδίων και χρωμάτων το καθένα, με χρυσαφένιες ταινίες. Στα χέρια τους βαστούν ανεπτυγμένα ειλητά με λειτουργικά κείμενα.

Τον ίδιο όμιλο ιεραρχών συναντούμε στη Μονή Μπουκοβίτσας, οι οποίοι φορούν παρόμοια ενδύματα. Ο ίδιος αριθμός ιεραρχών παριστάνεται στον ναό του Αγίου Νικολάου Καρυάς. Στη Μονή Κατουσίου, όπως και σε μεγάλο αριθμό ναών των Αγράφων, παριστάνονται 4 Ιεράρχες: Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ο Βασίλειος, ο Γρηγόριος ο Θεολόγος και ο Αθανάσιος Αλεξάνδρειας με ανάλογα χαρακτηριστικά και ενδύματα. Στις Μονές Δροσάτου και Σπηλιάς εκτός από τους τέσσερις βασικούς, εικονίζονται ο Γρηγόριος ο Διάλογος και ο Κύριλλος Αλεξάνδρειας. Στη Μονή Κωστή παριστάνονται οι 4 βασικοί ιεράρχες, αλλά ηγούνται των δύο ομίλων Άγγελοι με ζεύγος ριπιδίων στα χέρια, ενώ στα ενδιάμεσα αυτών εικονίζονται ο Χριστός σε μικρή ηλικία ξαπλωμένος σε αρτοφόρι, σκεπασμένο με κόκκινο πανί.

5. Άνω σε εν θρόνω και κάτω εν τάφω

Η σύνθεση (Εικ.44, Σχ.1) εικονίζεται στο άνω τμήμα της κόγχης. Αποτελεί συνδυασμό της Άνω σε θρόνω και της Άκρας Ταπείνωσης. Επάνω ο Χριστός παριστάνεται εντός τριπλής κυκλικής δόξας ένθρονος, πλαισιωμένος από δυο Αγγέλους που σεβίζουν. Ο Χριστός φορεί χρυσαφί χιτώνιο και στο αριστερό χέρι κρατάει το Ιερό Ευαγγέλιο και με το δεξί ευλογεί. Έχει τα χαρακτηριστικά του Παντοκράτορα, πλούσια καλοχτενισμένα, σκουρόχρωμα μαλλιά και κοντά γένια. Στο χρυσαφί φωτοστέφανο τα αποκαλυπτικά γράμματα «Ο ΩΝ» και γύρω του η επιγραφή: «ΑΝΩ ΣΕ ΘΡΟΝΩ /ΙC ΧC». Οι δύο Άγγελοι εικονίζονται σχεδόν ολόσωμοι, ενδεδυμένοι ως Διάκονοι. Ο ένας με γαλάζια ενδύματα, διακοσμημένα με χρυσαφιά ταινία στη μέση, η οποία σταυρώνεται μπροστά με ανάλογο σχέδιο και ο δεύτερος με ανάλογο ένδυμα πορφυρού χρώματος.

Κάτω από τη σκηνή αυτή υπάρχει η επιγραφή «ΚΑΤΩ ΕΝ ΤΑΦΩ». Ο Χριστός εικονίζεται νεκρός ως την οσφύ, μέσα σε σαρκοφάγο. Είναι γυμνός με λευκό περιζώμα στη μέση, η κεφαλή του ελαφρά γερμένη. Στον ναό της Γεννήσεως του Χριστού και στις Μονές Κατουσίου και Μπουκοβίτσας ακολουθείται ο εικονογραφικός απλουστευμένος τύπος του «ΑΝΩ ΣΕ ΘΡΟΝΩ ΚΑΙ ΚΑΤΩ ΕΝ ΤΑΦΩ», δίχως τη μεσαία ζώνη των Προφητών.

6. Το Όραμα του Αγίου Πέτρου Αλεξάνδρειας - Ο Άρειος με τον δράκο

Την πρώτη ζώνη του βόρειου τοίχου του Ιερού Βήματος (Εικ.45,46 Σχ.3) καταλαμβάνει η παράσταση του Οράματος του Αγίου Πέτρου Αλεξάνδρειας. Στα αριστερά της σκηνής στέκει ο Πατριάρχης Πέτρος, ολόσωμος και στραμμένος προς τον Χριστό, με τα χέρια του απλωμένα σε σχήμα δεήσεως. Φορεί επισκοπικά ενδύματα, λευκό στιχάριο, επιτραχήλιο, πολυσταύριο, φαιλόνιο και ωμοφόριο. Ο Ιησούς εικονίζεται σε μικρή ηλικία στέκει πάνω σε τράπεζα με κιβώριο, φορεί σχισμένο

χιτώνιο που το συγκρατεί με το αριστερό του χέρι και με το δεξί, υψωμένο προς την πλευρά του Πατριάρχη, τον ευλογεί.

Η παράσταση του Οράματος εισάγεται στη μνημειακή ζωγραφική τον 13^ο αιώνα και καθιερώθηκε στον βόρειο τοίχο της Προθέσεως από τον 15^ο αιώνα. Το Όραμα του Πέτρου Αλεξάνδρειας συνδέεται με το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας και προεικονίζει τη θυσία του Χριστού. Με όμοιο εικονογραφικό τύπο, αποδίδει ο Ιωάννης ο Ευτελής με τους συνεργάτες του, τη σύνθεση και του Άρειου στις Μονές Κατουσίου και Μπουκοβίτσας, όπως και οι αγιογράφοι των Μονών Δροσάτου και Σπηλιάς. Στις δύο τελευταίες ο αιρετικός ιεράρχης βρίσκεται μέσα στο σώμα του δράκου, όπως και στη Κοίμηση της Θεοτόκου Πετροχωρίου.

Στο πάνω μέρος της παράστασης αναγράφεται η επιγραφή: «ΤΙΣ ΣΟΥ ΤΟΝ ΧΙΤΩΝΑ ΣΩΤΕΡ ΔΙΗΛΕΝ ΟΥΤΟΣ Ο ΠΑΓΚΑΚΙΣΤΟΣ ΑΡΕΙΟΣ ΠΕΤΡΕ». Στον βόρειο τοίχο του Ιερού και στη θέση της ποδέας (Εικ.46, Σχ.3) εικονίζεται η παράσταση του Άρειου με τον δράκο. Ο αιρετικός επίσκοπος Άρειος είναι σκυμμένος κοντά στο ανοιχτό στόμα του δράκου. Η σκηνή φέρει την επιγραφή «Ο ΑΔΗC», πάνω από το τέρας και «Ο ΠΑΡΑΦΡΟΝ ΑΡΕΙΟC». Την ίδια επιγραφή συναντάμε στις Μονές Κατουσίου, Σπηλιάς και Δροσάτου.

7.Ο Προφήτης Ιωνάς με το κήτος

Η παράσταση του Προφήτη Ιωνά, που προβάλλει από το στόμα του κήτους, καταλαμβάνει το τμήμα της ποδέας του νότιου τοίχους του ιερού (Εικ.47, Σχ.2). Η σκηνή στο άνω τμήμα ορίζεται από βράχια και στο επάνω μέρος σώζεται η επιγραφή «Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΙΩΝΑΣ». Η σκηνή αυτή καταλαμβάνει συγκεκριμένη θέση σε όλους σχεδόν τους ναούς του 17^{ου} αιώνα, και αργότερα εμπεριέχει συμβολισμούς σχετικούς με την Ταφή και την Ανάσταση του Κυρίου. Παρόμοια αποδίδεται στις Μονές Κατουσίου, Μπουκοβίτσας, Σπηλιάς και Δροσάτου.

8. Η φιλοξενία του Αβραάμ

Η σκηνή (Εικ.48, Σχ.1) εικονίζεται στον ανατολικό τοίχο του ιερού στην πρώτη ζώνη. Στο κέντρο της σκηνής δεσπόζει το τραπέζι, το οποίο είναι γεμάτο εδέσματα. Γύρω από το τραπέζι κάθονται οι τρεις άγγελοι σε περίτεχνα καθίσματα έχοντας τα πόδια τους πάνω σε υποπόδιο και κρατώντας αναμμένες λαμπάδες, ευλογούν το δείπνο. Ο μεσαίος Άγγελος όχι μόνο υπερέχει από τους άλλους δύο, αλλά είναι και ο μοναδικός που ευλογεί. Οι τρεις άγγελοι φορούν πορφυρό χιτώνα και μπλε σκούρο ιμάτιο. Στο πίσω μέρος της σκηνής βρίσκονται σε σχήμα πύργου δύο οικοδομήματα στις άκρες. Στο επάνω μέρος βρίσκεται η επιγραφή: «Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑC»²³. Η παράσταση της φιλοξενίας του Αβραάμ ανήκει στον Ευχαριστιακό κύκλο, και αποτελεί προεικόνιση της Αγίας Τριάδος. Ο εικονογραφικός τύπος ανήκει στη Βορειοδυτική και Κρητική σχολή.

²³ Φ. Λυτάρη, Ο τοιχογραφικός διάκοσμος του 16^{ου} αιώνα στον ιερό ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου Καλαμπάκας, σελ.76

9.1.1 Μορφές Ιεραρχών

9. Ο Άγιος Σπυρίδων

Ο Άγιος Σπυρίδων (Εικ.50 ,Σχ.2) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του Ιερού. Είναι σε ώριμη ηλικία, ολόσωμος με μακριά διχαλωτή γενειάδα, άσπρα μαλλιά, δασιά φρύδια και σκουφί στο κεφάλι του. Φορεί ιερατικά ενδύματα. Με το δεξί χέρι ευλογεί και με το αριστερό κρατάει το ευαγγέλιο. Η συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ ο θαυματουργός».

10. Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς

Ο Άγιος Γρηγόριος (Εικ.49, Σχ.1) παριστάνεται δίπλα στον Άγιο Νικόλαο ολόσωμος, ώριμος με γκριζα μαλλιά και πλατιά γενειάδα, ενδεδυμένος με ασπρόμαυρο πολυσταύριο, φαιλόνιο και ωμοφόριο. Θεολόγος, διαπρεπέστατος ρήτορας και φιλόσοφος με πλούσιο συγγραφικό λόγο. Με το αριστερό του χέρι κρατά το Ευαγγέλιο και με το δεξί ευλογεί. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: « Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ο παλαμάς» .

11. Ο Άγιος Ιγνάτιος

Ο Άγιος Ιγνάτιος (Εικ.51 , Σχ.3) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του Ιερού Βήματος. Είναι μετωπικός ολόσωμος σε μεγάλη ηλικία με μακριά διχαλωτή γενειάδα. Φορεί επισκοπικά ενδύματα επιτραχήλιο και ωμοφόριο. Με το αριστερό χέρι κρατά το Ευαγγέλιο και με το δεξί ευλογεί. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΙΓΝΑΤΙΟΣ ο θεοφόρος» .

12. Ο Άγιος Γερμανός

Ο Άγιος Γερμανός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ο οποίος έχει πλούσιο συγγραφικό έργο (Εικ.52 , Σχ.2) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του Ιερού. Παριστάνεται σε ώριμη ηλικία, σπανός με λεπτή μύτη και λευκά μαλλιά. Φορεί ιερατικό ένδυμα. Με το αριστερό του χέρι κρατά το Ευαγγέλιο και με το δεξί ευλογεί. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ Κωνσταντινουπόλεως».

13. Ο Άγιος Νικόλαος

Ο Αρχιεπίσκοπος Μύρων (Εικ.53, Σχ.2) εικονίζεται ολόσωμος στην πρώτη ζώνη του νότιου τοίχου του Ιερού Βήματος σε μεγάλη ηλικία και στρογγυλεμένο πρόσωπο και είναι φαλακρός με άσπρα κοντά γένια. Φορεί επισκοπικά ενδύματα επιτραχήλιο πολυσταύριο φαιλόνιο και ωμοφόριο. Στο αριστερό του χέρι κρατάει το Ευαγγέλιο και με το δεξί ευλογεί. Η συνοδευτική επιγραφή αναγράφει : «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ο μυραίων».

14. Ο Άγιος Σιλβέστρος

Ο Άγιος Σιλβέστρος καταλαμβάνει τη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του Ιερού Βήματος (Εικ.54, Σχ.3). Παριστάνεται σε ώριμη ηλικία, με λεπτή μύτη, άσπρα μαλλιά και διχαλωτή γενειάδα. Φορεί επισκοπικά ενδύματα λευκό στιχάριο, επιτραχήλιο, πολυσταύριο φαιλόνιο και ωμοφόριο. Ο Άγιος Σιλβέστρος εικονίζεται με το δεξί χέρι να ευλογεί και με το αριστερό να κρατάει το ευαγγέλιο. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφει : «Ο ΑΓΙΟΣ ΣΙΛΒΕΣΤΡΟΣ της ρώμης».

15. Ο Άγιος Υπάτιος

Ο Άγιος Υπάτιος, ο επίσκοπος (Εικ.55 ,Σχ.2) εικονίζεται στον νότιο τοίχο του Ιερού Βήματος. Εικονίζεται μετωπικός, σε ώριμη ηλικία, με κοντά μαλλιά και μακριά γενειάδα. Φορεί επισκοπικά ενδύματα, λευκό στιχάριο, επιτραχήλιο, πολυσταύριο φαιλόνιο και ωμοφόριο. Με το αριστερό του χέρι κρατάει το ευαγγέλιο και με το δεξί ευλογεί. Η συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΙΠΑΤΙΟΣ ο επίσκοπος Τ αΓρ.».

16 Ο Άγιος Μητροφάνης

Στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του Ιερού και δεξιά από τον Άγιο Σιλβέστρο (Εικ.56, Σχ.3) εικονίζεται ο Άγιος Μητροφάνης. Είναι μετωπικός σε ώριμη ηλικία, με μακριά διχαλωτή γενειάδα. Φορεί ιερατικά ενδύματα. Με το αριστερό χέρι κρατά το ευαγγέλιο και με το δεξί χέρι ευλογεί. Η συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΜΗΤΡΟΦΑΝΗΣ Κωνσταντινουπόλεως».

17. Ο Άγιος Ιωάννης

Ο Άγιος Ιωάννης (Εικ.57 ,Σχ.1) εικονίζεται στον ανατολικό τοίχο του Ιερού. Είναι σε ώριμη ηλικία, με μακριά λευκά γένια και δασιά φρύδια. Με το δεξί του χέρι ευλογεί και με το αριστερό κρατάει το Ευαγγέλιο. Για τη λαμπρότητα της ζωής του, ο Ιωάννης έγινε Αρχιεπίσκοπος Αλεξάνδρειας. Διέπρεψε στην πατριαρχία πολλά χρόνια και έκανε πολλά θαύματα. Επειδή δε μοίραζε πλουσιοπάροχα στους φτωχούς την ελεημοσύνη, ονομάστηκε Ελεήμων. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩ (ΑΝΝΗΣ) Ο ΕΛΕΗΜΩΝ».

9.1.2 Διάκονοι

18. Ο Άγιος Στέφανος

Στη δεύτερη ζώνη του ανατολικού τοίχου του Ιερού (Εικ.58, Σχ.1) εικονίζεται ο Άγιος Στέφανος ο Διάκονος και Πρωτομάρτυρας. Βρίσκεται στα δεξιά της Προσθέσεως ολόσωμος και μετωπικός, νέος και αγένειος, ενδεδυμένος με στολισμένο λευκό στιχάριο. Στο αριστερό του χέρι βαστάει ομοίωμα ναού και στο δεξί το θυμιατό. Ο Άγιος Στέφανος αφιέρωσε τη ζωή του στο κήρυγμα του Ευαγγελίου και στη φιλανθρωπική δράση. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΆΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ».

19. Ο Άγιος Ρωμανός

Ο Άγιος Ρωμανός ο Μελωδός (Εικ.59, Σχ.1) καταλαμβάνει την πρώτη ζώνη του ανατολικού τοίχου του Ιερού Βήματος. Εικονίζεται ολόσωμος, μετωπικός, νέος με μακριά μαλλιά και κοντά γένια. Φορεί χρυσό χιτώνιο και μπορντό στιχάριο. Με το αριστερό του χέρι βαστά ομοίωμα ναού και με το δεξί θυμιατίζει. Αναδείχτηκε ο εξοχότερος και μεγαλύτερος μελωδός της Εκκλησίας μας. Στο επάνω μέρος αναγράφεται: «Ο ΆΓΙΟΣ ΡΩΜΑΝΟΣ ο μελωδός».

20. Ο Άγιος Εύπλος

Ο Άγιος Εύπλος (Εικ.60, Σχ.1) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του ανατολικού τοίχου του Ιερού. Εικονίζεται σε μικρή ηλικία, ολόσωμος και με μεγάλα εκφραστικά μάτια. Έχει κοντά μαλλιά που εκτείνονται έως το πίσω μέρος του τραχήλου, κοντά γένια και είναι ντυμένος με στιχάριο και τραχηλιά. Με το δεξί χέρι κρατά θυμιατό με τρεις αλυσίδες, και με το αριστερό κρατά κλειστή λιβανοθήκη. Στο επάνω μέρος αναγράφεται : «Ο ΑΓΙΟΣ ΕΥΠΛΟΣ».

21. Ο Άγιος Φίλιππος

Στον ανατολικό τοίχο του Ιερού Βήματος και στην πρώτη ζώνη (Εικ.61 , Σχ.1) ιστορείται ο Άγιος Φίλιππος. Εικονίζεται ολόσωμος, μετωπικός σε νεαρή ηλικία με κοντά μαλλιά και αγένειος. Φορεί μπλε χιτώνα στολισμένο με άνθη και πορφυρό μανδύα. Στο αριστερό του χέρι κρατάει ομοίωμα ναού. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΦΙΛΛΙΠΟΣ».

22. Άγγελοι κυρίου

Οι Άγγελοι Κυρίου (Εικ.62,Σχ.1) εικονίζονται στην πρώτη ζώνη του ανατολικού τοίχου του ιερού ως διάκονοι. Είναι ολόσωμοι σε νεαρή ηλικία. Φορούν πορφυρό και γαλάζιο ιμάτιο με χρυσά φτερά και φωτοστέφανο. Με τα χέρια τους κρατούν αναπτυγμένο ειλητάριο.

9.1.3 Μεμονωμένες μορφές

23. Ο Χριστός ως Άγγελος της Μεγάλης Βουλής

Στον ανατολικό τοίχο του Ιερού Βήματος και συγκεκριμένα στο άνω τμήμα της κόγχης του διακονικού (Εικ.63, Σχ.1) εικονίζεται η μορφή του Χριστού ως της Μεγάλης Βουλής Άγγελος. Παριστάνεται σε νεαρή ηλικία να ευλογεί με το δεξί του χέρι και με το αριστερό του να κρατά κλειστό ειλητό. Φορεί χρυσαφί ιμάτιο, που τυλίγεται στο σώμα του. Φέρει φτερούγες, όπως οι Άγγελοι, τα πλούσια μαλλιά του είναι καλοχτενισμένα με χώρισμα στη μέση και στο σταυροφόρο φωτοστέφανο διακρίνονται τα αποκαλυπτικά γράμματα: «ΩΩΝ».

Με τον ίδιο τύπο και στη θέση του Διακονικού ιστορείται ο «ΜΕΓΑΛΟΣ ΒΟΥΛΗΣ ΑΓΓΕΛΟΣ» και σε πολλές άλλες Μονές των Αγράφων όπως στις Μονές Μπουκοβίτσας, Δροσάτου, Βραγκιανών και Σπηλιάς και στους Ιερούς Ναούς Αγίου Νικολάου της Καρυάς και της Κοιμήσεως Θεοτόκου Πετροχωρίου.

9.2. Ο ΤΡΟΥΛΟΣ

24. Ο Παντοκράτωρ

Ο Παντοκράτορας (Εικ.64) εικονίζεται στηθαίος, το μέτωπό του ηγεμονικό, το στόμα του μικρό και σοβαρό και η μύτη του λεπτή και ευθεία. Τα σκουρόχρωμα μαλλιά του σκεπάζουν τον λαιμό, λιγοστά τα γένια του, μεγάλοι οι οφθαλμοί του. Σε αυτούς διακρίνουμε τόσο την αυστηρότητα, με την οποία ελέγχει τους αμαρτωλούς και τους υπερήφανους, όσο και την αγαθότητα και την φιλανθρωπία του, με την οποία αγκαλιάζει τους ταπεινούς και τους μετανοούντες. Είναι τυλιγμένος με χρυσό ιμάτιο και έχει χρυσό φωτοστέφανο. Με το δεξί του χέρι ευλογεί και με το αριστερό κρατεί κλειστό Ευαγγέλιο.

Ουράνιες δυνάμεις

Στην επόμενη ζώνη εικονίζονται η Παναγία, ο Ιωάννης ο Πρόδρομος και Αγγελικές Δυνάμεις. Η Παναγία εικονίζεται μετωπική και δεόμενη και ο Πρόδρομος κρατάει ράβδο και μέταλλο. Επίσης, μετωπικοί και κρατώντας σκήπτρο και μέταλλο απεικονίζονται και οι Άγγελοι. Η διάταξη της ζώνης καθώς και οι στάσεις των Αγγέλων είναι συνηθισμένες σε αντίστοιχες παραστάσεις τρούλων της Μεσοβυζαντινής εποχής.

Οι Προφήτες

Στην επόμενη ζώνη εικονίζονται ολόσωμοι οι Προφήτες. Όλοι τους κρατούν ανοιχτά ειλητάρια και με έντονες κινήσεις είτε των χεριών τους είτε της κεφαλής τους η οποία είναι στραμμένη προς τα πάνω, κοιτούν τον Παντοκράτορα²⁴. Οι περισσότεροι φορούν χιτώνα και ιμάτιο ενώ κάποιοι άλλοι πολυτελή ενδυμασία.

Η επιγραφή που περιβάλλει την παράσταση έχει ως εξής: «ΕΓΩ ΘΕΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΣ ΠΑΝΤΩΝ ΠΕΛΩ ΙΔΟΥ ΠΡΟΚΥΨΑΣ ΥΨΩΘΕΝ ΠΡΟ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ ΠΑΡΕΓΓΕΛΩΜΑΙ ΤΟΥΣ ΕΜΟΥΣ ΤΗΡΕΙΝ ΝΟΜΟΥΣ ΟΣΟΙΣ ΘΕΛΗΤΟΝ ΕΚΦΥΓΕΙΝ ΤΑΣ ΒΑΣΑΝΟΥΣ ΚΥΡΙΕ ΕΠΙΒΛΕΨΟΝ ΕΞ ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΑΙ ΔΕ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΑΙ ΤΩΝ ΑΜΠΕΛΟΝ ΤΑΥΤΗΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕ ΑΥΤΗΝ ΗΝ ΕΦΥΤΕΥΣΕΝ Η ΔΕΞΙΑ ΣΟΥ».

²⁴ Ιωάννης Τσουρής, *Ο ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΔΡΑΚΟΤΡΥΠΑΣ(1758) ΚΑΙ Η ΕΝΤΟΙΧΙΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΟΥ 18^{ου} ΑΙΩΝΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ*, σελ.55

9.3. ΚΥΡΙΩΣ ΝΑΟΣ

9.3.1 Δωδεκάορτο

25. Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου

Στη σκηνή η οποία βρίσκεται στο άνω μέρος του ανατολικού τοίχου του Ιερού (Εικ.65, Σχ.1) εικονίζεται η Θεοτόκος και ο Αρχάγγελος Γαβριήλ. Η Θεοτόκος είναι καθισμένη με χάρη σε χρυσοποίκιλτο θρόνο με κόκκινα μαξιλάρια. Φορεί βαθύ γαλάζιο χιτώνα, πορφυρό μαφόριο και κόκκινα υποδήματα. Το δεξί της χέρι είναι απλωμένο ψηλά και το αριστερό της χέρι είναι ακουμπισμένο στο γόνατό της. Το σώμα της είναι γερμένο αριστερά της, ενώ το πρόσωπό της ελαφρώς προς τα δεξιά, προς τον Αρχάγγελο Γαβριήλ. Μπροστά της βρίσκεται τετράγωνο υποπόδιο, όπου ακουμπά τα δυο της πόδια. Η στάση της δείχνει ταπεινότητα και φρονιμάδα καθώς και υπεροχή. Από ψηλά κατέρχεται προς την Παρθένο, το Άγιο Πνεύμα μέσω ακτίνας φωτός.

Ο Αρχάγγελος Γαβριήλ την πλησιάζει ερχόμενος από τον ουρανό, για να της απευθύνει με χαρά το «χαίρε». Η στάση του δείχνει ορμή κίνησης και χαρά καθώς μεταφέρει, ως αγγελιαφόρος του Θεού το χαρμόσυνο άγγελμά του. Με το δεξί του χέρι παρατεταμένο, δείχνει χειρονομία λόγου και ευλογίας, ενώ στο αριστερό κρατά το σκήπτρο. Φορεί γαλάζιο χιτώνιο και ευρύπτυχο καφετί μάτιο. Τα φτερά του είναι λαμπερά, χρώματος χρυσοκίτρινου, όπως και το φωτοστέφανό του. Τα πλούσια, καλοχτενισμένα ξανθά του μαλλιά στολίζουν το νεανικό του πρόσωπο. Στο βάθος της σκηνής προβάλλουν περίτεχνα οικοδομήματα.

Η παράσταση ακολουθεί τον πιο διαδεδομένο εικονογραφικό τύπο του Ευαγγελισμού. Είναι αυτός που καθιερώνεται τον 12^ο αιώνα, ο οποίος περιλαμβάνει την Παναγία καθισμένη σε θρόνο, ο Αρχάγγελος να έρχεται με σφοδρή κίνηση, το Άγιο Πνεύμα με τη μορφή περιστέρας και τα πλούσια αρχιτεκτονικά οικοδομήματα στο βάθος.

Στο πάνω μέρος της παράστασης αναγράφεται η επιγραφή: «ΑΓΕΛΟΣ ΠΡΩΤΟΣΤΑΤΙΣ ΟΥΡΑΝΟΘΕΝ ΕΠΕΜΦΟΙ».

26. Η Μεταμόρφωση

Στο τεταρτοσφαίριο της αψίδας του νότιου τοίχου (Εικ.66, Σχ.4) απεικονίζεται «Η Μεταμόρφωση του Σωτήρα». Στη σκηνή αυτή δεσπόζει ο Χριστός. Η μορφή του επιβλητική και το βλέμμα του έντονο. Το πρόσωπό του λάμπει σαν τον ήλιο και τα λευκά του ενδύματα εκπέμπουν φως. Γύρω του είναι σχηματισμένο, ωσειδές, ολόλευκο, πλαίσιο που συμβολίζει τη δοξασμένη ανθρώπινη φύση. Εντός αυτού εγγράφονται δύο πορφυροί ρόμβοι, οι οποίοι δίνουν αστεροειδές σχήμα. Στο αριστερό του χέρι κρατάει ειλητάριο και με το δεξί ευλογεί. Δεξιά του εικονίζεται ο Προφήτης Ηλίας σε στάση δέησης. Είναι γέρος, τα λευκά του μαλλιά και τα γένια του πλούσια. Αριστερά του στέκει ο Προφήτης Μωυσής, που βαστά στα χέρια του πλάκες του Νόμου. Είναι ώριμος με κοντά καστανά μαλλιά και γένια.

Στη βάση της σκηνής εικονίζονται οι 3 μαθητές του Χριστού, Πέτρος, Ιάκωβος και Ιωάννης οι οποίοι είναι πεσμένοι κάτω. Ο Πέτρος γονατιστός, έχει το αριστερό του χέρι στο μέτωπο, θαμπωμένος από την εκτυφλωτική λάμψη του Κυρίου και με το δεξί του χέρι στηρίζεται στη γη. Ο Ιάκωβος παριστάνεται γονατιστός και ο Ιωάννης φοβισμένος από τη Λάμψη εικονίζεται μπρούμυτα. Αριστερά της κορυφής του όρου Θαβώρ, πάνω στο οποίο δεσπόζει ο Χριστός, παριστάνεται η Άνοδος και η Κάθοδος του Σωτήρα και των τριών μαθητών του. Στην ανάβαση επικεφαλής είναι ο Χριστός που συνομιλεί με τους μαθητές του, ενώ στη κατάβαση προπορεύονται οι μαθητές του ταραγμένοι και αυτός τους ευλογεί. Η σκηνή πλασιώνεται με άλλες δύο βραχώδεις κορυφές, με μικρότερους λόφους και βλάστηση. Στο βάθος ο ουρανός και εκατέρωθεν του η επιγραφή: «Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ».

Το σύνθετο σχήμα της Δόξας που περιβάλλει τον Κύριο ακολουθείται στη Μονή Κατουσίου αλλά και σε άλλα μνημεία των Αγράφων, όπως στα καθολικά των Μονών Σπηλιάς, Πετροχωρίου και στους ναούς Γεννήσεως του Χριστού, στο Πετρίλο και Αγίας Παρασκευής στο Πετροχώρι. Στον ναό της Γεννήσεως του Χριστού Πετρίλου η κεντρική σύνθεση της Μεταμορφώσεως πλασιώνεται από Προφήτες στις δύο πλευρές και στην κορυφή δεσπόζει ο «Παλιός των Ημερών» περιτριγυρισμένος από αγγελικές δυνάμεις, στοιχείο που δεν συναντάμε σε άλλο μνημείο της Αργιθέας αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

27. Η Σταύρωση

Η σκηνή της Σταύρωσης διαδραματίζεται στον Γολγοθά, μπροστά από τα τείχη της Ιερουσαλήμ. Παριστάνεται στην αψίδα του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού (Εικ.67, Σχ.5). Στο κέντρο της υψώνεται ένας σταυρός και επάνω του ο Εσταυρωμένος, που μόλις παρέδωσε το πνεύμα του. Το κορμί του λυγισμένο προς τα δεξιά, όπως και η κεφαλή του, τα μάτια του κλειστά, τα μακριά του μαλλιά πέφτουν ξέπλεκα στη πλάτη του και η όψη του θλιμμένη. Τα δύο του χέρια απλωμένα παράλληλα στην εγκάρσια κεραία του Σταυρού. Στη μέση του ζωσμένο λευκό πανί και τα πόδια του ενωμένα ακουμπούν πάνω σε σανίδα, ως υποπόδιο.

Εκατέρωθεν του Εσταυρωμένου και σε δεύτερο επίπεδο υψώνονται άλλοι δύο σταυροί και πάνω τους οι ληστές. Στη μέση τους λευκό περίζωμα, τα χέρια τους πίσω από την οριζόντια κεραία του σταυρού και δεμένα .

Δεξιά του Εσταυρωμένου γυναίκες που θρηγούν , με κεντρικό πρόσωπο του ομίλου την Παναγία. Με συγκρατημένη θλίψη, τυλιγμένη στο πορφυρό της μαφόριο ατενίζει τον αγαπημένο της Υιό. Το αριστερό της χέρι είναι τοποθετημένο στο μάγουλο της. Οι άλλες 3 γυναικείες μορφές είναι σκυμμένες προς τη μεριά της και τη στηρίζουν. Στην άλλη πλευρά της συνθέσεως ο Ιωάννης ο Θεολόγος θρηνεί τον Δάσκαλό του. Έχει στραμμένο το σώμα του προς τα δεξιά και στηρίζει το κεφάλι του πάνω στον ώμο της ίδια πλευράς. Το ένα χέρι το έχει στο στήθος και με το άλλο ανασηκώνει το μπορντό ιμάτιό του.

Με τον ίδιο εικονογραφικό τύπο ιστόρησε την παράσταση της Σταύρωσης ο Ιωάννης ο Ευτελής με τους συνεργάτες του και σε άλλους ναούς των Αγράφων, όπως στη Μονή Μπουκοβίτσας, στη Μονή Κατουσίου και στη Μονή Κοίμησης της Θεοτόκου Δροσάτου.

28. Η Ανάσταση

Στο τεταρτοσφαίριο της αψίδας του βόρειου τοίχου (Εικ.68 , Σχ.6) ιστορείται «η Ανάσταση του Χριστού». Πάνω από το σπήλαιο του Άδη, στο κέντρο της παράστασης, προβάλλει εντός δόξας ο Χριστός, ο νικητής του θανάτου. Φορεί άσπρο χιτώνα και άσπρο ιμάτιο. Είναι στραμμένος προς τον Αδάμ και το σταυροφόρο φωτοστέφανό του φέρει τα αποκαλυπτικά γράμματα «Ο ΩΝ». Επιστρέφει τροπαιούχος από τη μάχη, κρατώντας τα πρώτα λάφυρα της νίκης. Με το δεξί του χέρι κρατά τον Αδάμ από το χέρι, ο οποίος τον κοιτάει ευχαριστικά και με το αριστερό του κρατά την Εύα, τους οποίους ανασύρει με ορμή. Πίσω της οι δίκαιοι, που περιμένουν την έλευσή του και κοντά της ο Άβελ, ο οποίος πρώτος γεύτηκε τον θάνατο. Πίσω από τον Αδάμ εικονίζεται ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος, οι βασιλείς και οι Προφύτες της Παλαιάς Διαθήκης, Σολομών Δαβίδ και Μωυσής.

Στο επάνω μέρος της σκηνής εικονίζεται ένας Άγγελος ,που κρατά στα χέρια του τα σύμβολα του Θείου Πάθους, τον Σταυρό, τη λόγχη και τον σπόγγο. Η σκηνή ορίζεται από βραχώδη όρη, στο βάθος ο ουρανός και ψηλά η επιγραφή : «Η ΑΝΑΚΤΑΚΙΣ».

Ο εικονογραφικός αυτός τύπος ακολουθείται με μικρές διαφοροποιήσεις στους ναούς των Αγράφων αυτής της περιόδου, όπως με περισσότερους αγγέλους ή άλλα πρόσωπα, κάτι που παρατηρούμε στη Μονή Κατουσίου και στη Μονή του Αγίου Αθανασίου Δροσάτου.

29. Η Κοίμηση της Θεοτόκου

Η Παράσταση (Εικ.69, Σχ.5) εικονίζεται στη δεύτερη και τρίτη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού. Είναι μια πολυπρόσωπη παράσταση, στην οποία δεσπόζουν δύο πρόσωπα. Η Παναγία και ο Χριστός. Η Παναγία παρουσιάζεται νεκρή επάνω σε στρωμένη με λευκό σεντόνι κλίνη, με το κεφάλι ακουμπισμένο σε κόκκινο μαξιλάρι. Η μορφή της ήρεμη, με μια γλυκιά μελαγχολία, σαν να κοιμάται βαθιά. Φορεί γαλάζιο χιτώνα, βαθυκόκκινο μαφόριο και κόκκινα υποδήματα. Στο κέντρο της ανώτερης ζώνης εικονίζεται ο Χριστός δορυφορούμενος από Αγγέλους. Οι Άγγελοι, ο ένας αριστερά του και ο άλλος δεξιά, έχουν απλωμένα τα δυο τους χέρια προς εκείνον και κρατούν πορφυρό ύφασμα. Τη σκηνή της Θεοτόκου περιστοιχίζουν οι 11 Απόστολοι (εκτός του Θωμά) και δύο Ιεράρχες, που ξεχωρίζουν από τα αρχιερατικά τους άμφια. Κοντά στο πρόσωπο της Παναγίας ο Ιωάννης με τον Σίμωνα και πίσω από το κέντρο της κλίνης ο Απόστολος Ανδρέας. Επίσης, εικονίζονται και δύο μορφές γυναικών, εκατέρωθεν των Αποστόλων, που συμβολίζουν του πιστούς της

Ιερουσαλήμ. Σε όλα τα πρόσωπα διακρίνεται μια χαρμολύπη, αφού όλοι τους ζουν με την προσδοκία της Ανάστασης. Η σκηνή στο βάθος ορίζεται από δύο κτήρια, που απολήγουν σε αετώματα κεραμοσκεπής τα οποία ενώνονται με τείχος χαμηλότερου ύψους. Ψηλά ο ουρανός και εκατέρωθεν του Εξαπτέρυγου η επιγραφή: «Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ».

Ο εικονογραφικός τύπος της σκηνής είναι συνηθισμένος αυτή την περίοδο στους ναούς των Αγράφων και σχετίζεται με έργα της Κρητικής Σχολής. Με παρόμοιο τρόπο ο Ιωάννης Ευτελής αποδίδει την παράσταση και στη Μονή Μπουκοβίτσας, Κατουσίου, όπως και στην Κοίμηση Πετροχωρίου.

9.3.2 Τα πάθη και τα γεγονότα μετά την Ανάσταση

30. Ο Ελκόμενος

Η παράσταση βρίσκεται στην τέταρτη ζώνη του δυτικού τοίχου (Εικ.70, Σχ.5). Στην μαρτυρική πορεία του Χριστού προς τον Γολγοθά επικεφαλής είναι ο Σίμων ο Κυρηναίος, γέρικη μορφή με κοντό ένδυμα κίτρινου χρώματος. Τον ακολουθεί πλήθος κόσμου και η Παναγία με τη συνοδεία της παρακολουθούν, το θείο Δράμα, περίλυποι, από την κορυφή ενός λόφου, στο βάθος της σκηνής. Ο βηματισμός του ιδιαίτερα γοργός, παρόλο που κρατά τον τεράστιο Σταυρό του μαρτυρίου στον ώμο του. Τον ακολουθεί ένας Ρωμαίος στρατιώτης, ο οποίος κρατά τα σκοινιά και σέρνει τον Κύριο στο μαρτύριο. Ανάμεσα στον Χριστό και στον Σίμωνα προσπαθεί να εισέλθει ένας άλλος στρατιώτης. Στο κέντρο της συνθέσεως, ο Χριστός, με σκυφτό σώμα, θλιμμένη έκφραση και φανερά εξαντλημένος, προχωρεί με γρήγορο βηματισμό ατάραχος και σιωπηλός. Τα φωτεινά χρώματα των ενδυμάτων των Ρωμαίων στρατιωτών τονίζουν τη μορφή του Χριστού που βρίσκεται ενδιάμεσα, ο οποίος φορεί πορφυρό χιτώνα. Το βάθος της σκηνής αριστερά και δεξιά ορίζεται από ψηλά βουνά και στο μέσο αυτών απλώνονται τα τείχη της Ιερουσαλήμ. Στο επάνω μέρος της παράστασης βρίσκεται η επιγραφή: « Ο ΕΛΚΟΜΕΝΟΣ».

Με τον ίδιο εικονογραφικό τύπο αποδίδεται η παράσταση στη Μονή Κατουσίου και Μπουκοβίτσας.

31. Η Άρνηση του Πέτρου

Η παράσταση είναι στην τέταρτη ζώνη του δυτικού τοίχους (Εικ.71, Σχ.5). Εικονίζεται ο Πέτρος σε μεγάλη ηλικία με γαλάζιο χιτώνα, καφετί μανδύα και φωτοστέφανο να συνομιλεί με την υπηρέτρια, η οποία τον αναγνωρίζει και τον ρωτάει αν είναι μαθητής του Χριστού. Δίπλα από την υπηρέτρια που προβάλλει από το κτίριο βρίσκονται τρεις στρατιώτες. Είναι οι στρατιώτες που πήγαν τον Χριστό στον Πιλάτο. Στην πάνω δεξιά μεριά της παράστασης και πίσω από τα κτήρια διακρίνουμε μέρος της κεφαλής του Πέτρου και δίπλα του ο πετεινός να οριοθετεί χρονικά τις τρεις αρνήσεις του μαθητή.

9.3.3. Ακάθιστος ύμνος

32. Οίκος Β, Γ και Δ

Στην τρίτη ζώνη του νότιου τοίχου του ιερού (Εικ.72, Σχ.2) ιστορούνται οι Οίκοι Β, Γ και Δ. Η Θεοτόκος στέκεται όρθια και απέναντι από τον Αρχάγγελο Γαβριήλ, τον κοιτάζει απορημένη, με τα δύο χέρια της υψωμένα προς το μέρος του, για να του πει: «Τα παράξενα σου λόγια φαίνεται δύσκολο να γίνουν δεκτά στην ψυχή μου. Πώς είναι δυνατόν να μου λες ότι θα γεννήσω, χωρίς πριν συλλάβω;». Η σκηνή πλαισιώνεται από δύο κτήρια.

Ο τρίτος Οίκος του Ακάθιστου Ύμνου κλείνει την τριλογία του Ευαγγελισμού. Η Θεοτόκος είναι καθισμένη σε θρόνο, στραμμένη ελαφρώς προς τον Αρχάγγελο, σκεπτική, προσπαθώντας να ερμηνεύσει το άγνωστο. Στο αριστερό της χέρι διακρίνονται τα άνθη που της προσέφερε ο Αρχάγγελος, το δεξί της παρατεταμένο και η όλη της η στάση δείχνει διάθεση υποταγής στο Θείο θέλημα. Ο Αρχάγγελος Γαβριήλ στέκει απέναντί της με το δεξί του χέρι σε σχήμα ευλογίας και το αριστερό του απλωμένο προς τη πλευρά της σε σχήμα λόγου. Τη σκηνή πλαισιώνουν κτήρια, στο βάθος το γαλάζιο του Ουρανού και ψηλά η επιγραφή: «ΓΝΩΣΙΣ ΑΓΝΩΣΤΟΝ ΓΝΩΣΑΙ». Στον Οίκο Δ εικονίζεται η Θεοτόκος καθήμενη σε θρόνο, διακρίνεται το κόκκινο πανί που κρατούν δύο θεραπεαινίδες, που συμβολίζει την Δύναμη του Ύψιστου.

33. Ο Οίκος Ε

Στην τρίτη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού (Εικ.73, Σχ.4) παριστάνεται η πέμπτη σκηνή του Ακάθιστου Ύμνου. Εμφανίζεται η Θεοτόκος και η μητέρα του Τίμιου Προδρόμου, η Ελισάβετ και ο Προφήτης Ζαχαρίας, στραμμένοι προς τις δύο γυναίκες, με το δεξί του χέρι σε σχήμα ευλογίας. Οι δύο γυναίκες εναγκαλίζονται και αλληλοασπάζονται, τα δε πρόσωπά τους δείχνουν διάθεση εξομολογήσεως. Η θέση των ενδυμάτων τους φανερώνει γρήγορες κινήσεις, σαν να βιάζονται να πουν τα χαρμόσυνα νέα η μία στην άλλη, καθώς και η Ελισάβετ κυοφορεί τον Ιωάννη τον Πρόδρομο. Η Θεοτόκος φορεί τα ίδια με τις προηγούμενες σκηνές ενδύματα και η Ελισάβετ φορεί κίτρινο χιτώνα και βαθύ πράσινο μαφόριο. Πίσω τους υψώνονται δύο λαμπρά οικοδομήματα, ενωμένα σε χαμηλότερο ύψος, τα οποία συνδέονται με ύφασμα που πέφτει όμορφα από τις στέγες τους. Ανάμεσα στα δύο λαμπρά οικοδομήματα διακρίνεται η επιγραφή: «ΕΧΟΥΣΑ ΘΕΟΔΟΧΟΝ».

34. Ο Οίκος Ζ

Η εικόνα παρουσιάζει τη στιγμή που ο Ιωσήφ αντικρίζει την Παρθένο Μαρία και την επιπλήττει. Παριστάνεται στην τρίτη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού (Εικ.74, Σχ.4). Βρίσκεται στα αριστερά της έχοντας και τα δύο χέρια απλωμένα προς το μέρος της. Η στάση του δείχνει στεναχώρια και βαθιά σκέψη. Φορεί βαθύ γαλάζιο χιτώνα και καφετί ιμάτιο. Η Θεοτόκος στέκει σε σκαλί, με το κεφάλι της λυγισμένο προς τη μεριά του Ιωσήφ και τα δύο της χέρια σηκωμένα διακριτικά, δηλώνοντας συγχρόνως αποδοχή του Θείου θελήματος και διαμαρτυρία για την επίπληξη που δέχεται. Τη σκηνή πλαισιώνουν πολυώροφα κτήρια, που είναι τοποθετημένα εκατέρωθεν του ναού. Στο βάθος ο ουρανός και ψηλά η επιγραφή: «ΖΑΛΗΝ ΕΝΔΟΧΘΕΝ ΕΧΩΝ» Η απεικόνιση του Ιωσήφ δίχως ραβδί και η θέση του δεξιά της συνθέσεως είναι στοιχείο που συναντάμε στη Μονή Μπουκοβίτσας και στη Μονή Κατουσίου.

35. Ο Οίκος Η

Ο Οίκος Η του Ακάθιστου Ύμνου (Εικ.75, Σχ.4) παριστάνεται στην τρίτη ζώνη του νότιου τοίχου. Στο κέντρο του σπηλαίου δεσπόζουν οι μορφές της Θεοτόκου και του Θείου βρέφους. Ο Ιησούς είναι φασκιωμένος με λευκά πανιά μέσα σε χρυσή λάρνακα. Κοντά του η Θεοτόκος γονατιστή σε στάση προσκύνησης, κοιτάζει με ευλάβεια το Βρέφος, έχοντας το αριστερό της χέρι προτεταμένο με ανοιχτή παλάμη και το δεξί στο στήθος της. Φορεί βαθύ γαλάζιο χιτώνα και πορφυρό μαφόριο. Το Άγιο πρόσωπό της δείχνει ταπεινότητα, σκέψη και συγκρατημένη γλυκύτητα. Στο ίδιο επίπεδο, στην άλλη άκρη της σπηλιάς εικονίζεται ένας βοσκός. Οι βοσκοί φορούν πράσινο και κόκκινο πανωφόρι, άσπρο σκουφί και στο ένα χέρι τους βαστάν ραβδί. Πλάι στον βοσκό του αριστερού άκρου στέκει νεαρός άντρας, ίσως ο Ιάκωβος ο οποίος κοιτάζει προς τον βοσκό. Κοντά στον βοσκό της άλλης πλευράς βοσκούν λευκά αρνιά. Στο δεύτερο επίπεδο επάνω από το σπήλαιο της Βηθλεέμ υψώνονται βραχώδη όρη και στο βάθος ο βαθυγάλαζος ουρανός. Αριστερά και δεξιά άγγελοι Ευαγγελίζονται το γεγονός της Γεννήσεως. Στην αριστερή πλευρά της παράστασης βρίσκεται η επιγραφή: «ΗΚΟΥΣΟΝ ΟΙ ΠΟΙΜΕΝΕΣ».

Με παρόμοιο εικονογραφικό τύπο αποδίδεται η σκηνή σε πολλούς ναούς των Αγράφων. Παρόμοια σύνθεση υπάρχει στη Μονή Κωστή, στη Μονή Μπουκοβίτσας, στον ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου του Πετροχωρίου και στον ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου Δροσάτου.

36. Ο Οίκος Θ

Ο Οίκος Θ παριστάνεται στην τρίτη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού (Εικ.76 , Σχ.4). Μέσα σε βραχώδες τοπίο οι 3 Μάγοι της Ανατολής, με άλογα που καλπάζουν. Οι δύο από τα δεξιά του κάθετου άξονα και ο άλλος από τα αριστερά, με κατεύθυνση αντίθετη αυτής των υπολοίπων, δείχνουν με το ένα τους χέρι προς τον ουρανό, όπου ένας άγγελος τους οδηγεί προς το φωτεινό άστρο, στοιχείο που συναντάμε συχνά σε ναούς των Αγράφων, όπως στις Μονές Μπουκοβίτσας, Κατουσίου και στον ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου Δροσάτου. Στο πάνω μέρος της παράστασης βρίσκεται η επιγραφή: «ΘΕΟΔΡΟΜΟΝ ΑΣΤΕΡΑ ΘΕΩΡΗΚΑΝΤΕΣ ΜΑΓΟΙ».

37. Ο Οίκος Ι

Ο Οίκος Ι καταλαμβάνει μέρος στην τρίτη ζώνη του νότιου τοίχου (Εικ.77, Σχ.4). Η Θεοτόκος κάθεται σε χρυσό υπερυψωμένο θρόνο. Έχει ακουμπισμένο το αριστερό της χέρι στο πόδι και με το δεξί κρατάει τον μικρό Χριστό, ο οποίος κοιτάζει προς τους μάγους, στο αριστερό του χέρι βαστά κλειστό ειλητάριο και με το δεξί τους ευλογεί. Η Παναγία έχει το αριστερό της χέρι στον ώμο του Χριστού, το δεξί της χέρι στο γόνατο και με το γαλήνιο βλέμμα της κοιτάζει τους σοφούς της Ανατολής με τα λαμπρά ενδύματα, που πλησιάζουν και για να προσκυνήσουν τον Νεογέννητο Βασιλιά.

Στο δεξιό της πλευρό στέκεται γονατιστός ο Ιωσήφ. Πίσω από το πρόσωπα της σκηνής υπάρχουν βουνά χρώματος γκρίζου και καφετί και ψηλά η επιγραφή: «ΙΔΟΝ ΠΑΙΔΕΣ ΧΑΛΔΑΙΩΝ».

38. Ο Οίκος Κ

Ο Οίκος Κ παριστάνεται στο του νότιο τοίχο του κυρίως ναού (Εικ.78. ,Σχ.4). Καλύπτεται από την πόλη της Βαβυλώνας, με τα περίτεχνα πολύωροφα κτήριά της και γύρω τους το πανύψηλο τοίχος με επάλξεις. Στην είσοδο της πόλης, έξω από την κεντρική πύλη, στέκει καλοντυμένη γυναίκα πάνω σε βάθρο με απλωμένα τα χέρια της μπροστά σε ένδειξη υποδοχής. Υποδέχεται τους τρεις Μάγους, που καταφτάνουν έφιπποι, ο ένας πίσω από τον άλλον. Τους οδηγεί Άγγελος με ολόχρυσα φτερά, λευκό χιτώνα και πορφυρό ιμάτιο, που πετά ψηλά. Στο βάθος της σκηνής υψώνονται βραχώδη βουνά και στο άνω αριστερό άκρο της η επιγραφή: «ΚΥΡΗΚΕΣ ΘΕΟΦΟΡΟΙ ΓΕΓΟΝΟΤΕΣ ΟΙ ΜΑΓΟΙ».

Με τον ίδιο ακριβώς εικονογραφικό τύπο αποδίδεται η σκηνή στην Ιερά Μονή Κατουσίου, στον ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου Δροσάτου αλλά και σε πολλές Μονές των Αγράφων.

39. Ο Οίκος Λ

Στο κέντρο της παράστασης (Εικ.79 , Σχ.5) εικονίζεται η Θεοτόκος επάνω σε υποζύγιο. Κρατά στην αγκαλιά της τον μικρό Χριστό, που ευλογεί με τα δυο του χέρια. Το γαϊδουράκι το οδηγεί ο Ιάκωβος, ο γιος του Ιωσήφ. Με το αριστερό του χέρι κρατά το καπίστρι, το δεξί είναι απλωμένο προς τη φορά που βαδίζει και το βλέμμα του στραμμένο προς τους «Πρωταγωνιστές» της σκηνής. Στο αριστερό άκρο ο Ιωσήφ, που στον αριστερό ώμο ακουμπά μπαστούνι από τον οποίο κρέμεται ο μανδύας του. Στην είσοδο του κάστρου τους υποδέχεται η Αίγυπτος. Στο δεξιό άκρο εικονίζεται η πόλη με ψηλά τείχη. Στο αριστερό άκρο βραχώδη βουνά και στο κέντρο του ουρανού η επιγραφή: «ΛΑΜΨΑΣ ΕΝ ΤΗ ΑΙΓΥΠΤΩ ΦΩΤΙΣΜΩΝ ΑΛΗΘΕΙΑΣ».

Στη Μονή Μπουκοβίτσας οι ρόλοι του Ιωσήφ και του γιου του Ιάκωβου είναι αντεστραμμένοι και η προσωποποιημένη Αίγυπτος τους υποδέχεται στην είσοδο της καστρόπορτας. Ίδιο τύπο με τη Μονή Βλασίου έχουμε στη Μονή Σπηλιάς και στο ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου Πετροχωρίου.

40. Ο Οίκος Μ

Ο Οίκος Μ παριστάνεται στη τρίτη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού (Εικ.80, Σχ.55). Στα αριστερά της παράστασης, επάνω σε υποπόδιο στέκεται όρθιος ο γέρος Συμεών που στα χέρια του κρατά τον μικρό Χριστό. Φορεί γαλάζιο χιτώνα και καφετί ιμάτιο, είναι σκυμμένος, τα άσπρα μαλλιά του είναι απλωμένα ως την πλάτη του και το πρόσωπό του κοντά στο πρόσωπο του Χριστού, ο οποίος έχει απλωμένο το αριστερό του χέρι, πιάνοντας τα χέρια της μητέρας του, ενώ με το άλλο ευλογεί. Πίσω από τον Συμεών στέκεται η προφήτισσα Άννα, η οποία υπηρετούσε από τα νεανικά της χρόνια τον ναό. Φορεί κίτρινο χιτώνα και πράσινο μαφόριο. Στα δεξιά του κάθετου άξονα, η Θεοτόκος τυλιγμένη στο πορφυρό της μαφόριο με το δεξί της πόδι μπροστά, τείνει τα δυο της χέρια, για να παραλάβει τον μικρό Ιησού. Την ακολουθεί ο Ιωσήφ που έχει στα χέρια του δυο τρυγόνια, τα οποία προσφέρει στον ναό. Φορεί γαλάζιο χιτώνα και βαθυκόκκινο ιμάτιο. Στο κέντρο της σκηνής υπάρχει τετρακίονιο κιβώριο και κάτω αυτού η Τράπεζα. Αριστερά και δεξιά του δύο άλλα κτήρια, που ενώνονται μεταξύ τους με κόκκινο ύφασμα και στο γαλάζιο του ουρανού η επιγραφή: «ΜΕΛΛΩΝΤΟΣ ΣΥΜΕΩΝΟΣ».

Τον ίδιο εικονογραφικό τύπο με τον Ιησού στα χέρια του γέροντα Συμεών αποδίδει η παράσταση στις Μονές Κατουσίου, Κωστή και στον ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου Πετροχωρίου. Στον

ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου Δροσάτου ακολουθείται διαφορετικός εικονογραφικός τύπος, με τον Χριστό στα χέρια της Παναγίας και τον γέροντα Συμεών που απλώνει τα χέρια για να τον δεχτεί.

41. Ο Οίκος Ν

Ο Οίκος Ν παριστάνεται στη τρίτη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού (Εικ.81, Σχ.5). Στο κέντρο της σκηνής, εικονίζεται μετωπικός ο Χριστός σε υπερυψωμένο θρόνο με κόκκινο μαξιλάρι. Το ύφος του ηγεμονικό και αυστηρό. Εικονίζεται καθισμένος με τα πόδια του να είναι ακουμπισμένα σε υποπόδιο. Εκατέρωθεν του έθρονου Χριστού βρίσκονται δύο όμιλοι Αποστόλων, προεξαρχόντων αυτών ο Απόστολος Παύλος αριστερά, ο Απόστολος Πέτρος στα δεξιά. Όλοι τους είναι στραμμένοι προς τον Κύριο σε στάση ικεσίας. Ο Πέτρος κρατά ειλητό και ο Παύλος τις επιστολές του. Στο πάνω μέρος της σκηνής βρίσκεται η επιγραφή: «ΝΕΑΝ ΕΔΕΙΞΕΝ ΚΤΙCΙC ΕΜΦΑΝΙCΑC Ο ΚΤΙCΤΗC».

Στη Μονή Κατουσίου και στην Κοίμηση Δροσάτου ο Χριστός παριστάνεται όρθιος επάνω σε κλίμακα χαμηλή ανάμεσα σε δύο ομίλους Αγίων που προσέρχονται σε στάση δεήσεως.

42. Ο Οίκος Ξ

Ο Οίκος Ξ του Ακάθιστου Ύμνου (Εικ.82 , Σχ.5) εικονίζεται στη τρίτη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού. Κεντρικό πρόσωπο της σκηνής είναι η ένθρονη Θεοτόκος, που κρατά μπροστά της τον μικρό Χριστό, ο οποίος στο αριστερό του χέρι κρατά κλειστό ειλητάριο και με το δεξί ευλογεί. Η Παναγία έχει το αριστερό της χέρι στον ώμο του μικρού Ιησού και το αριστερό της χέρι προτεταμένο με ανοιχτή παλάμη, σε ένδειξη υποδοχής. Υποδέχεται μία ομάδα μοναχών, οι οποίοι κοιτάζουν με γλυκύτητα και θαυμασμό τον μικρό Χριστό με τα χέρια τους απλωμένα προς το μέρος του σε στάση ικεσίας. Το βάθος της σκηνής ορίζεται από μικρό οικοδόμημα, εκατέρωθεν αυτού υψώνονται βραχώδη βουνά. Στο πάνω μέρος της σκηνής βρίσκεται η επιγραφή: «ΞΕΝΟΝ ΤΟΚΟΝ ΙΔΟΝΤΕC».

Η παράσταση με μικρές διαφοροποιήσεις ακολουθεί την ίδια εικονογραφία στη Μονή Κατουσίου, στη Μονή Μπουκοβίτσας καθώς και στον ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Δροσάτου. Ο Ιωάννης ο Ευτελής ακολουθεί τον ίδιο τύπο της ένθρονης Θεοτόκου στα αριστερά της σκηνής, με τη διαφορά ότι εικονίζεται μόνο μια ομάδα μοναχών αριστερά αυτής μπροστά από τα βραχώδη όρη.

43. Ο Οίκος Ρ

Ο Οίκος Ρ (Εικ.83, Σχ.6) παριστάνεται στην τρίτη ζώνη του βόρειου τοίχου. Στο κέντρο της παράστασης εικονίζεται η Θεοτόκος καθισμένη σε περίτεχνο, χρυσοποίκιλτο θρόνο βρεφοκρατούσα. Φοράει μπλε σκούρο χιτώνα και βαθυκόκκινο μαφόριο, ενώ ο Ιησούς χρυσαφί χιτώνιο και ιμάτιο. Το αριστερό χέρι της Παναγίας είναι ακουμπισμένο στο γόνατό της και με το αριστερό πιάνει τον Υιό της. Δεξιά της Θεοτόκου στέκει πλήθος ρητόρων, όλοι τους γενειοφόροι, με βλέμματα γεμάτα δέος και απορία και οι οποίοι φέρουν στην κεφαλή τους σκιάδια, διαφορετικού χρώματος το καθένα, όπως και τα ενδύματά τους. Αυτός που βρίσκεται μπροστά κρατάει στο αριστερό του χέρι κλειστό βιβλίο. Τη σκηνή πλαισιώνουν δύο κτήρια το ένα με τρούλο και το άλλο με μια αετωματική απόληξη, τα οποία βρίσκονται στο βάθος, ανάμεσά τους η επιγραφή: «ΡΗΤΟΤΑC ΠΟΛΥΦΘΟΓΓΟΥC».

Με τον εικονογραφικό τύπο της ένθρονης βρεφοκρατούσας Θεοτόκου αποδίδεται η σκηνή και στα άλλα μοναστήρια της Αργιθέας όπως στη Μονή Σπηλιάς, Μονή Κωστή, Μονή Προφήτη Ηλία Πετροχωρίου ενώ στον ναό της Κοιμήσεως Πετροχωρίου η σκηνή παραλείπεται.

44. Ο Οίκος Σ

Ο Οίκος Σ (Εικ.84 ,Σχ.6) βρίσκεται στον βόρειο τοίχο του κυρίως ναού. Αποδίδεται με τον Ιησού στο αριστερό τμήμα της παράστασης εν μέσω τριπλής ακτινωτής δόξας. Είναι σκυμμένος εμπρός και τείνει το χέρι του σε μια ομάδα μαθητών που βρίσκονται γονατιστοί εντός σπηλαίου, με πρώτο τον Αδάμ, ο οποίος πρώτος γεύτηκε τον θάνατο. Τον Χριστό ακολουθούν 4 άγγελοι με ολόχρυσα φτερά. Ο πρώτος εκ των οποίων βαστά στα χέρια του μεγάλο σταυρό. Κάτω από τον Χριστό βρίσκονται βράχοι, στο βάθος ο ουρανός. Στο επάνω μέρος της παράστασης βρίσκεται η επιγραφή: «ΩΣΤΙ ΘΕΛΩΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ».

45. Ο Οίκος Τ

Ο οίκος Τ (Εικ.85 , Σχ.6) παριστάνεται στην τρίτη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού . Στο κέντρο της συνθέσεως απεικονίζεται η Θεοτόκος με τον Χριστό στις άχραντες αγκάλες της επάνω σε υποπόδιο και στην άλλη πλευρά πλήθος δεόμενων γυναικών. Με την Παναγία αριστερά της συνθέσεως αποδίδεται η παράσταση στη Μονή Κωστή ενώ στη Μονή Πέτρας εικονίζεται δεξιά. Στο επάνω μέρος της παράστασης βρίσκεται η επιγραφή: «ΤΕΙΧΟΣ ΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΘΕΝΩΝ».

46. Ο Οίκος Υ

Ο Οίκος Υ (Εικ.86, Σχ.6) βρίσκεται στην τρίτη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Στην παράσταση βρίσκεται ο Χριστός ο οποίος κάθεται σε θρόνο ακουμπώντας τα πόδια του σε υποπόδιο και ευλογεί το πλήθος. Πίσω από τον χρυσοποίκιλτο θρόνο υπάρχει ένας όμιλος αγγέλων και από την αριστερή του μεριά όμιλος Ιεραρχών, οι οποίοι είναι σε στάση δεήσεως. Στο βάθος της σκηνής βρίσκεται κτήριο σε σχήμα ναού. Στο επάνω μέρος της παράστασης βρίσκεται η επιγραφή : «ΥΜΝΟΣ ΑΠΑΣ ΗΠΑΤΑΙ».

47. Ο Οίκος Φ

Ο Οίκος Φ (Εικ.87,Σχ.6) παριστάνεται στην τρίτη ζώνη της δεξιάς μεριάς του βόρειου τοίχου. Εικονίζεται η Παναγία στα αριστερά της παράστασης τυλιγμένη στο βαθυκόκκινο μαφόριό της, εν μέσω ολόλαμπρης λευκής δόξας, που απολήγει σε φλόγα στην κορυφή. Βαστά στα άχραντά της χέρια, που βρίσκονται κάτω από τα ενδύματά της, τον μικρό Χριστό, ο οποίος φέρει χρυσαφί ενδύματα και στο κεφάλι του ολόχρυσο φωτοστέφανο. Η Θεοτόκος είναι στραμμένη προς το αριστερά της, όπου εντός σκοτεινού σπηλαίου υπάρχει πλήθος γονατιστών μορφών με απλωμένα τα χέρια τους προς αυτήν. Στο βάθος υψώνονται κατά μήκος της σκηνής, σειρά βουνών, ψηλά ο ουρανός και στο κέντρο αυτού η επιγραφή: «ΦΩΤΟΔΟΧΟΝ ΛΑΜΠΑΔΑ».

Η σύνθεση ακολουθεί βυζαντινά πρότυπα. Με παρόμοιο εικονογραφικό τύπο αποδίδεται ο Οίκος και σε άλλες Μονές των Αγράφων όπως στη Μονή Μπουκοβίτσας, Πέτρας , Ρεντίνας και στον Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Δροσάτου. Στη Μονή Κωστή και στον Ναό Κοιμήσεως Πετροχωρίου,

ανάμεσα στη Θεοτόκο και στον όμιλο των ικετών, εικονίζεται λαμπάδα, εικονογραφικός τύπος που απαντάται σε παλαιότερα μνημεία όπως στη Μονή Μεγίστης Λαύρας.

48. Ο Οίκος Ψ

Στην τρίτη ζώνη του βόρειου τοίχου του Ιερού (Εικ.88 , Σχ.3) εικονίζεται η παράσταση του Οίκου Ψ η οποία δεν σώζεται ολόκληρη. Η Θεοτόκος ένθρονη κρατάει βρέφος τον Κύριο στην αγκαλιά της. Μπροστά της δύο ομάδες αρχιερείς και ιερείς να κρατάν άλλοι το Ευαγγέλιο και άλλοι το θυμιατό και πίσω από αυτούς ψάλτες και διάκονοι να ψέλνουν, με ανοιχτά χαρτιά. Στο επάνω μέρος της παράστασης διακρίνεται η επιγραφή: «ΨΑΛΛΟΝΤΕΣ ΟΥ ΤΟΝ ΤΟΚΟΝ ΥΜΝΟΥΜΕΝ ΟΙ ΠΑΝΤΕΣ».

49. Ο Οίκος Ω

Η παράσταση (Εικ.89 , Σχ.1) καταλαμβάνει την τρίτη ζώνη του ανατολικού τοίχου του Ιερού. Η Παναγία κάθεται σε ψηλό θρόνο και ακουμπάει τα πόδια σε υποπόδιο το οποίο έχει τρία σκαλοπάτια. Μπροστά από το υποπόδιο βρίσκονται βασιλείς, ιερείς και όσιοι οι οποίοι προσεύχονται άλλοι γονατιστοί και άλλοι όρθιοι βαστώντας χαρτιά και λέγοντας «Αλληλούια». Στο πάνω μέρος της παράστασης βρίσκεται η επιγραφή: «ΠΑΝΗΜΝΥΤΕ ΜΗΤΕΡ Η ΤΕΚΟΥΣΑ ΤΟΝ ΠΑΝΤΩΝ ΑΓΙΩΝ».

Ο ίδιος εικονογραφικός τύπος ακολουθείται στη Μονή Μπουκοβίτσας από τον Ιωάννη Ευτελή, και στη Κοίμηση Πετροχωρίου. Συγγενικός με αυτόν τύπος ακολουθείται στη Μονή Κωστή.

9.3.4 Ολόσωμες μορφές – Κυρίως ναός

50. Ο Αρχάγγελος Γαβριήλ

Ο Αρχάγγελος Γαβριήλ (Εικ.90 , Σχ.5) παριστάνεται ολόσωμος στην πρώτη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού αριστερά της θύρας. Φορεί ιερατικά άμφια, πορφυρό στιχάριο, γαλάζιο μανδύα με εσωτερική επένδυση σαν γούνα. Είναι ζωσμένος με χρυσό οράτιο που φέρει κεντημένα άνθη, στο αριστερό του υψωμένο χέρι βαστά κοντάρι και στο δεξί του χέρι κρατάει ανοιχτό ειλητάριο. Το αρρενωπό, νεανικό του πρόσωπο περιβάλλουν μακριά σγουρά μαλλιά, που πέφτουν όμορφα στους ώμους του. Εκατέρωθεν του φωτοστέφανου, ορίζεται με διπλό τελείωμα η επιγραφή: «Ο ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ ΓΑΒΡΙΗΛ». Ο Αρχάγγελος Γαβριήλ, που το όνομα του σημαίνει «ήρωας του Θεού», συνδέεται με όλα τα γεγονότα που έχουν σχέση με τη γέννηση του Χριστού. Αυτός έφερε τη χαρμόσυνη είδηση στον Ιωακείμ και την Άννα ότι θα γεννήσει τη Θεοτόκο και στον Προφήτη Ζαχαρία ότι η Ελισάβετ θα γεννήσει τον Ιωάννη τον Πρόδρομο. Με τον ίδιο τρόπο αποδίδεται η μορφή των δύο Αρχαγγέλων στη Μονή Μπουκοβίτσας και στη Κοίμηση Δροσάτου όπως και σε άλλους ναούς και Μονές της Αργιθέας. Στον ναό της Γεννήσεως του Χριστού Πετρίλου οι δύο Αρχάγγελοι παριστάνονται στο Ιερό Βήμα.

51. Ο Αρχάγγελος Μιχαήλ

Ο Αρχάγγελος Μιχαήλ (Εικ.91 , Σχ.5) ιστορείται ολόσωμος στα δεξιά της θύρας, η οποία βρίσκεται στο κέντρο του δυτικού τοίχου. Είναι εύσαρκος, μετωπικός και με εντυπωσιακή στρατιωτική στολή. Με το δεξί του χέρι κρατάει το σπαθί και με το αριστερό χέρι κρατάει ανοιχτό ειλητάριο. Η πολύχρωμη στολή του φέρει πλούσια σχέδια, πίσω του απλωμένος ο πορφυρός μανδύας και στον αριστερό του μηρό κρέμεται από τη ζώνη το διακοσμημένο του θηκάρι. Οι λευκές του δρομίδες καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της κνήμης και δένονται στο άνω άκρο τους. Τα ολόχρυσα φτερά του φτάνουν ως τα άκρα των ποδιών του και εκατέρωθεν αυτού η επιγραφή: «Ο ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ ΜΙΧΑΗΛ». Με τον ίδιο εικονογραφικό τύπο εικονίζεται και σε άλλες Μονές των Αγράφων όπως στη Μονή Κατουσίου και Μπουκοβίτσας.

52. Ο Άγιος Πέτρος και ο Άγιος Ιωάννης

Ο Άγιος Πέτρος και ο Άγιος Ιωάννης (Εικ.92,93 , Σχ.4) εικονίζονται στην πρώτη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού. Στα δεξιά παριστάνεται ο Άγιος Πέτρος με λευκά κοντά μαλλιά και στρόγγυλο περιποιημένο γένι. Φοράει γαλάζιο χιτώνιο και κίτρινο ιμάτιο. Με το δεξί του χέρι ευλογεί και στο αριστερό κρατάει ανοιχτό ειλητό. Στα αριστερά ο Απόστολος Ιωάννης Θεολόγος, γεροντική φυσιογνωμία, με το μέτωπο του φαρδύ, δασιά φρύδια και μακριά γενειάδα. Φορεί γαλάζιο χιτώνιο με πορφυρό ιμάτιο και με τα δύο του χέρια βαστάει το Ιερό Ευαγγέλιο. Στο επάνω μέρος η επιγραφή: «Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩ(ΑΝΝΗΣ) ο Θεολόγος».

53. Ο Άγιος Γεώργιος

Ο Άγιος Γεώργιος (Εικ.94 ,Σχ.4) εικονίζεται στον νότιο τοίχο του κυρίως ναού. Είναι μετωπικός σε νεαρή ηλικία, αγένειος, με φουντωτά σγουρά μαλλιά. Φορεί γαλάζιο μακρύ χιτώνα, δεύτερο χιτώνα κοντό, μπορντό χρώματος και πορφυρό μανδύα με γούνινη επένδυση, ο οποίος πορπώνεται μπροστά στο στήθος, όλα με χρυσές παρυφές. Το αριστερό του χέρι είναι σε σχήμα αντίστασης και στο δεξί κρατά το σταυρό, ο οποίος όπως και τα ενδύματα του Αγίου, φέρει διακοσμητικά πετράδια. Από τη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ο τροπαιοφόρος». Με τα ίδια χαρακτηριστικά αποδίδεται σε πολλές Μονές και Ναούς των Αγράφων, όπως στις Μονές Κατουσίου και Μπουκοβίτσας.

54. Ο Άγιος Θεόδωρος

Ο Άγιος Θεόδωρος ο στρατηλάτης (Εικ.95,Σχ.4) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού. Παριστάνεται νέος, μετωπικός, με σγουρά μαλλιά και μακριά γένια. Φορεί κόκκινο χιτώνα και μπλε σκούρο μανδύα με γούνινη επένδυση. Το αριστερό του χέρι είναι σε σχήμα άρνησης και στο δεξί του κρατάει το σταυρό. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ο στρατηλάτης».

55. Ο Άγιος Μηνάς

Ο Άγιος Μηνάς εικονίζονται (Εικ.96 , Σχ.4) στην πρώτη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού. Εικονίζεται ολόσωμος σε γεροντική ηλικία, με μακριά γένια. Κρατά τον σταυρό του μαρτυρίου στο δεξί του χέρι και με το αριστερό ακουμπά την κορυφή του σταυρού. Στα ενδύματά του κυριαρχεί το κόκκινο και το μπλε και οι χρυσαφές παρυφές. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ ο Αιγύπτιος».

56. Ο Άγιος Αρτέμιος

Ο Άγιος Αρτέμιος (Εικ.97 , Σχ.4) παριστάνεται στην πρώτη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι νέος με σγουρά μαλλιά και γένια. Φορεί και αυτός τα ίδια πολυτελή ενδύματα, κοσμημένα με πετράδια. Το αριστερό του χέρι είναι σε σχήμα αντίστασης στην ειδωλολατρία και στο δεξί κρατάει τον σταυρό. Η συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΑΡΤΕΜΙΟΣ ο ΜΕΓΑΣ ΔΟΥΞ». Με τον ίδιο τρόπο αποδίδεται ο Άγιος Αρτέμιος σε πολλές Μονές των Αγράφων. Στη Μονή Μπουκοβίτσας η επιγραφή του έχει και τον χαρακτηρισμό «Μέγας Δουξ».

57. Ο Άγιος Προκόπιος

Ο Άγιος Προκόπιος (Εικ.98 , Σχ.4) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού. Εικονίζεται ολόσωμος, νέος, αγένειος και σγουρομάλλης, έχει το αριστερό του χέρι κάτω από τον μανδύα και στο δεξί του κρατά το σταυρό. Φορεί γαλάζιο χιτώνα και πορφυρό μανδύα, δεμένο με κόμπο μπροστά, πάνω από το στήθος του. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ». Με παρόμοια χαρακτηριστικά στις Μονές Κατουσίου και Μπουκοβίτσας όπου εκεί ο μανδύας έχει γούνινη επένδυση.

58. Ο Άγιος Αντώνιος

Ο Άγιος Αντώνιος (Εικ.99 , Σχ.4) παριστάνεται στην πρώτη ζώνη του νότιου τοίχου, ολόσωμος σε μεγάλη ηλικία, διχαλογένης, με ζωγραφισμένα στην όψη του τα χαρακτηριστικά της καρτερικότητας, της καλοσύνης, της εγκράτειας και της ταπεινοφροσύνης. Φορεί κίτρινο χιτώνα, καφετί μανδύα, μαύρο κουκούλιο της ακακίας και καφέ δερμάτινη ζώνη. Με το δεξί του χέρι ευλογεί και στο αριστερό του κρατά ανεπτυγμένο ειλητάριο με τη γραφή «ΙΔΟΝ ΕΓΩ ΤΑC ΠΑΓΙΔΑC ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ». Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ο καθηγητής της ερήμου». Με παρόμοιο εικονογραφικό τύπο αποδίδεται η μορφή του και στις άλλες Μονές των Αγράφων, χωρίς ουσιώδεις διαφοροποιήσεις.

59. Ο Άγιος Ευθύμιος

Ο Άγιος Ευθύμιος (Εικ.100 , Σχ.4) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι μετωπικός σε γεροντική ηλικία, φαλακρός με μακριά γένια. Μορφή ασκητική, με βαθιές ρυτίδες στο πρόσωπο που φανερώνουν την ταπεινότητα και την πολύχρονη πνευματική του άσκηση. Φορεί βαθύ μπορντό χιτώνα, πράσινο μανδύα, που πορπώνεται μπροστά στα πόδια και στο στήθος. Στο αριστερό του χέρι βαστά ειλητό. Ψηλά η επιγραφή: «Ο ΑΓΙΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΣ ο μέγας». Με τα ίδια χαρακτηριστικά αποδίδεται ο Άγιος Ευθύμιος στη Μονή Πέτρας , στη Μονή Κατουσίου και στη Μονή Μπουκοβίτσας όπως και σε άλλες Μονές των Αγράφων.

60. Ο Άγιος Σάββας

Ο Άγιος Σάββας (Εικ.101 , Σχ.4) εικονίζεται στον νότιο τοίχο του κυρίως ναού. Είναι μετωπικός σε προχωρημένη ηλικία, με πλατιά γενειάδα. Φορεί μπορντό χιτώνα και μπλε μανδύα. Η παλάμη του δεξιού του χεριού είναι σε σχήμα ευλογίας και στο αριστερό του κρατεί ειλητό με τη γραφή «ΓΑΣΤΡΟC ΚΡΑΤΩΝ ΚΡΑΤΗC Η ΙΧΥΙ ΠΑΧΗ». Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΣΑΒΒΑC». Με παρόμοιο τρόπο αποδίδεται η μορφή του στις Μονές Μπουκοβίτσας , Κατουσίου αλλά και σε άλλες Μονές των Αγράφων.

61. Άγιος Κωνσταντίνος

Ο Άγιος Κωνσταντίνος (Εικ.102 ,Σχ.6) παριστάνεται στην πρώτη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Εικονίζεται ως Βυζαντινός Βασιλιάς. Είναι ολόσωμος , νέος, μελαμψός, βαθυμάγουλος,, με περιποιημένα σγουρά μαλλιά και αραιά γένια. Την κεφαλή του κοσμεί βασιλικό στέμμα και στα πλούσια βασιλικά του ενδύματα κυριαρχεί το χρυσαφί, το πορφυρό και το γαλάζιο χρώμα ενώ, η επένδυση του μανδύα είναι γούνινη. Με το αριστερό του χέρι πιάνει τον Τίμιο Σταυρό. Η συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ».

62. Η Αγία Ελένη

Η Αγία Ελένη (Εικ.103 , Σχ.6) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι σε μεγαλύτερη ηλικία, με καλύπτρα και βασιλικό στέμμα να στολίζουν τη μορφή της. Φορεί βασιλικά ενδύματα με όμορφα σχέδια και διακοσμητικά πετράδια. Με το δεξί της χέρι πιάνει τον Τίμιο Σταυρό και το ελεύθερο χέρι της, όπως και του Μέγα Κωνσταντίνου, είναι σε σχήμα σεβασμού. Η αυστηρή μορφή του προσώπου της καθώς και η καλύπτρα στο κεφάλι της είναι στοιχεία που απαντώνται σε μνημεία της Βορειοδυτικής Ελλάδας. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Η ΑΓΙΑ ΕΛΕΝΗ». Με τον ίδιο εικονογραφικό τύπο αποδίδονται οι μορφές των δύο, Αγίου Κωνσταντίνου και Αγίας Ελένης, σε πολλές Μονές και Ναούς των Αγράφων, όπως στη Μονή Κατουσίου και Μπουκοβίτσας.

63. Οι Άγιοι Δαμιανός και Κοσμάς

Οι Άγιοι Δαμιανός και Κοσμάς (Εικ.104,105 ,Σχ.6) που εικονίζονται στην πρώτη ζώνη του βόρειου τοίχους του κυρίως ναού παριστάνονται με τα ίδια χαρακτηριστικά. Είναι και οι δύο νέοι, με πυκνό και κοντό σγουρό μαλλί και μικρό γένι. Στα χέρια τους κρατούν τα σύνεργα του επαγγέλματός τους, όπως ιατρικές λαβίδες και κυλινδρικά δοχεία. Φορούν στολές μαρτύρων. Ο Κοσμάς φορά κίτρινο χιτώνα, πορφυρή πουκαμίσια και γαλάζιο μανδύα, ενώ ο Δαμιανός πορφυρό χιτώνα, γαλάζια πουκαμίσια και σκούρο μπλε μανδύα.

Στις συνοδευτικές επιγραφές αναγράφονται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ ΚΑΙ Ο ΑΓΙΟΣ ΔΑΜΙΑΝΟΣ οι ανάργυροι». Με τα ίδια χαρακτηριστικά αποδίδονται οι μορφές των δύο Αναργύρων στις Μονές Μπουκοβίτσας και Κατουσίου, με παρόμοιο τρόπο στις άλλες Μονές των Αγράφων.

64. Ο Άγιος Ιάκωβος

Ο Άγιος Ιάκωβος (Εικ.106, Σχ.6) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Φορά πολυτελή ασιατική ενδυμασία, η οποία είναι στολισμένη με πετράδια στις χρυσαφίες παρυφές, ο μανδύας έχει γούνινη επένδυση και το χαρακτηριστικό κάλυμμα της κεφαλής. Στο δεξί

του χέρι κρατάει τον σταυρό και με το αριστερό πιάνει και σηκώνει τον μανδύα. Εικονίζεται σε ώριμη ηλικία με μαύρα γένια και ζωηρά μαύρα μάτια. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ ο πέρσος». Με τα ίδια χαρακτηριστικά αποδίδεται η μορφή του στις Μονές Κατουσίου και Μπουκοβίτσας αλλά και σε άλλους ναούς των Αγράφων .

65. Ο Άγιος Ευστάθιος

Ο Άγιος Ευστάθιος (Εικ.107, Σχ.6) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι ώριμος με γκριζα μαλλιά και γένια, με στρόγγυλη και ώριμη όψη. Φορεί μπορντό χιτώνα και γαλάζιο μανδύα, το αριστερό του χέρι σε σχήμα άρνησης και στο δεξί κρατάει τον σταυρό. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ο πλακίδας».

66. Ο Άγιος Παντελεήμων

Ο Άγιος Παντελεήμων (Εικ.108, Σχ.6) εικονίζεται μετωπικός σε νεαρή ηλικία ,αγένειος ,με φουντωτά σγουρά μαλλιά και ενδύματα μαρτύρων. Φορεί μακρύ χιτώνιο χρώματος μπορντό, γαλάζιο πουκάμισο και πορφυρό μανδύα, όλα με χρυσοκέντητη ταινία στο τελείωμα, με πλατιά μανίκια και επιμάνικα. Στο αριστερό του χέρι κρατάει ανοιχτό κιβώτιο με τα φάρμακα και τα ιατρικά εργαλεία, ενώ στο δεξί κρατάει λαβίδα. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΙΜ».

67. Ο Άγιος Θεόδωρος

Ο Άγιος Θεόδωρος (Εικ.109 , Σχ.6) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Παριστάνεται ολόσωμος, με γένια και με φουντωτά σγουρά μαλλιά. Φορεί γαλάζιο μακρύ χιτώνα και μπορντό μανδύα. Με το δεξί του χέρι κρατάει τον σταυρό και με το δεξί ακουμπάει την κορυφή. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: « Ο ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ο τήρων».

68. Ο Άγιος Δημήτριος

Ο Άγιος Δημήτριος (Εικ.110 , Σχ.6) εικονίζεται στη πρώτη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι μετωπικός και νέος, αγένειος με μαύρα μαλλιά. Το αριστερό του χέρι είναι υψωμένο με ανοιχτή παλάμη ενώ με το δεξί χέρι κρατάει τον σταυρό. Φορεί πορφυρό χιτώνα με σχέδια και χρυσαφίές παρυφές, διακοσμημένο σε όλα τα σημεία με στρόγγυλα πετράδια και σκούρο πράσινο μανδύα με γούνινη επένδυση. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ο μυροβλύτης». Στη Μονή Κατουσίου εικονίζεται με το αριστερό χέρι σε σχήμα αντίστασης ενώ τα υπόλοιπα στοιχεία είναι μόνιμα. Παρόμοια αποδίδεται και στη Μονή Μπουκοβίτσας όπου το αριστερό χέρι είναι υψωμένο, με ανοιχτή παλάμη.

69. Ο Άγιος Ανδρέας

Ο Άγιος Ανδρέας (Εικ.111, Σχ.6) εικονίζεται στη δεξιά μεριά της πρώτης ζώνης του βόρειου τοίχου. Φορεί πορφυρό χιτώνιο, πράσινο ιμάτιο, με το δεξί του χέρι ευλογεί και με το αριστερό βαστά ειλητάριο ανοιχτό. Εικονίζεται σε ώριμη ηλικία, με πλούσια σγουρά μαλλιά και γένια και γλυκύτητα στο πρόσωπο του, όπου είναι αποτυπωμένα τα σημάδια των βασάνων και των θλίψεων που γεύτηκε στη ζωή του. Εκατέρωθεν της κεφαλής του η επιγραφή: «Ο ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ ο πρωτόκλητός». Οι εκκλησιαστικοί συγγραφείς αναφέρουν ότι ο Απόστολος Ανδρέας κήρυξε τον Χριστιανισμό στη Σκυθία την Ήπειρο, τη Θράκη και το Βυζάντιο όπου ίδρυσε εκκλησία. Συνέχεια αυτής της πρώτης εκκλησίας θεωρείται το Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινουπόλεως που τιμά τον Απόστολο Ανδρέα ως ιδρυτή του και πρώτο επίσκοπο του Βυζαντίου. Για αυτό το λόγο εικονίζεται κοντά στο Ιερό Τέμπλο.

70. Ο Άγιος Παύλος

Ο Άγιος Παύλος (Εικ.112 , Σχ.6) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού κοντά στο Ιερό Τέμπλο. Είναι ολόσωμος, φαλακρός με κοντά μαύρα μαλλιά και πλούσια γένια. Φορεί γαλάζιο χιτώνιο και καφετί ιμάτιο. Στα χέρια του κρατάει επιστολές δεμένες σε βιβλίο μπροστά στο στήθος του. Η συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ».

71. Ο Άγιος Θεόδωρος

Ο Άγιος Θεόδωρος (Εικ.113 , Σχ.5) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού. Είναι ολόσωμος και μετωπικός. Είναι γέρος με μακριά γένια διχαλωτά και με ρυτίδες στο πρόσωπο του. Με το δεξί του χέρι ευλογεί και με το αριστερό του χέρι κρατάει ανοιχτό ειλητό. Φορεί καφετί χιτώνα και σκούρο μπλε μανδύα. Εκατέρωθεν της κεφαλής του η επιγραφή: «Ο ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ο στουδίτης».

72. Ο Άγιος Θεοδόσιος

Ο Άγιος Θεοδόσιος (Εικ.114 , Σχ.5) εικονίζεται ολόσωμος και μετωπικός στον δυτικό τοίχο του κυρίως ναού. Είναι γέρος διχαλογένης με τοξωτά φρύδια και ρυτίδες στο πρόσωπό του, στο οποίο διακρίνουμε την πνευματικότητα, την εγκάρτηση και την ταπεινότητα του. Με το δεξί του χέρι ευλογεί ενώ με το αριστερό του χέρι κρατεί ανοιχτό ειλητό με το κείμενο «ΤΥΡΒΗ ΜΑΤΑΙΑ ΚΟΣΜΙΚΟΝ ΦΡΟΝΤΙΣΜΑΤΩΝ». Φορεί μοναχικά ενδύματα, γκρίζο χιτώνα, πράσινο μανδύα, γκρίζο κουκούλιο ριγμένο στην πλάτη και μαύρη δερμάτινη ζώνη με μεταλλική πόρπη. Εκατέρωθεν της κεφαλής του η επιγραφή: «Ο ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ο κοινοβιάρχης». Με όμοιο τρόπο αποδίδεται η αγία του μορφή στις Μονές Κατουσίου και Μπουκοβίτσας, αλλά και στις άλλες Μονές των Αγράφων.

73. Άγιος Ιωακείμ

Ο Άγιος Ιωακείμ (Εικ.115 , Σχ.4) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι λιπόσαρκος με κοντά γένια. Φορεί ενδύματα γαλάζιου και μπορντό χρώματος, με το ένα χέρι σε σχήμα αντίστασης και στο άλλο χέρι κρατεί κλαδί φοίνικα. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: « Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΚΕΙΜ ο πατήρ της».

74. Η Αγία Άννα

Η Αγία Άννα (Εικ.116 , Σχ.4) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι σε νεαρή ηλικία, είναι τυλιγμένη στο πορφυρό της μαφόριο, με το αριστερό της χέρι σε σχήμα αντίστασης και με το δεξί κρατάει ένα κλαδί φοίνικα. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Η ΑΓΙΑ ΑΝΝΑ».

75. Άγγελος κυρίου

Ο Άγγελος κυρίου (Εικ.117, Σχ.1) εικονίζεται στο υπέρυθρο της νότιας εισόδου του ναού κάτω από την επιγραφή ιστόρησης. Είναι σε νεαρή ηλικία, με χρυσό φωτοστέφανο και χρυσαφένια φτερά. Φορεί μοναχικά ενδύματα, μαύρο ιμάτιο και μπορντό χιτώνα, ανάβολο και κουκούλιο. Με τον δείκτη του δεξιού του χεριού δείχνει τη γραφή του ανεπτυγμένου ειλητού: « Ο ΠΑΧΩΜΙΕ ΕΝ ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΣΧΗΜΑ πάσα σαρξ σώθηκε τε». Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται : «ΑΓΓελος κυ».

76. Άγιος Παχώμιος

Ο Άγιος Παχώμιος (Εικ.118 , Σχ.4) εικονίζεται στο υπέρυθρο της εισόδου του κυρίως ναού. Είναι δίπλα από τον Άγγελο Κυρίου σε ασκητική μορφή σε στάση τριών τετάρτων. Είναι γέρος, φαλακρός με έντονες ρυτίδες στο μέτωπο και με μακριά διχαλωτή γενειάδα. Φορεί καφέ χιτώνιο και μαύρο μανδύα, το οποίο πορπώνεται στο λαιμό και τα χέρια του είναι σε σχήμα αντίστασης. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται : « Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΧΩΜΙΟΣ».

77. Ο Άγιος Μαρτύριος

Ο Άγιος Μαρτύριος (Εικ.119, Σχ.6) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι σε νεαρή ηλικία, αγένειος με μακριά μαλλιά. Φορεί πράσινο χιτώνα και κόκκινο μανδύα. Στο δεξί του χέρι κρατάει το σταυρό και στο αριστερό κρατάει ένα δοχείο. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΤΥΡΙΟΣ».

78. Ο Άγιος Ξενοφών

Ο Άγιος Ξενοφών (Εικ.120, Σχ.6) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Βρίσκεται σε νεαρή ηλικία με κοντά μαλλιά κα χωρίς γένια. Φορεί μπλε χιτώνα και κόκκινο μανδύα και στη μέση χρυσαφί πλατιά ζώνη. Στο δεξί του χέρι κρατάει το σταυρό ενώ το αριστερό χέρι είναι σε θέση άρνησης. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΞΕΝΟΦΩ».

79. Ο Άγιος Μερκούριος

Ο Άγιος Μερκούριος (Εικ.121, Σχ.4) παριστάνεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού εντός μεταλλίου. Είναι νέος, με κοντό γένι και μαλλί. Φορεί μπλε χιτώνα και φαρδιά χρυσαφένια ζώνη και κόκκινο μανδύα. Με το αριστερό του χέρι σε σχήμα αντίστασης και με το δεξί του χέρι κρατάει τον σταυρό. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: « Ο ΑΓΙΟΣ ΜΡΚΟΥΡΙΟΣ».

9.3.5 Μορφές σε μέταλλα - Κυρίως ναός

80. Ο Άγιος Ευστράτιος

Ο Άγιος Ευστράτιος (Εικ.122, Σχ.4) εικονίζεται σε μέταλλο στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι ώριμος με μακριά μαλλιά και γενειάδα. Φορεί μπλε χιτώνιο και γαλάζιο μανδύα που πορπώνεται μπροστά στο στήθος. Με το αριστερό του χέρι σε σχήμα αντίστασης και με το δεξί του χέρι κρατάει τον σταυρό. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ».

81. Ο Άγιος Αυξέντιος

Ο Άγιος Αυξέντιος (Εικ.123, Σχ.4) εικονίζεται εντός μεταλλίου στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι σε γεροντική ηλικία με μακριά σγουρά μαλλιά και γενειάδα. Με το αριστερό του χέρι σε σχήμα αντίστασης και με το δεξί του χέρι κρατάει τον σταυρό. Φορεί μπλε μανδύα με χρυσή ζώνη και στη πλάτη του πέφτει ελεύθερα πορτοκαλοκόκκινος μανδύας. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΑΥΞΕΝΤΙΟΣ».

82. Ο Άγιος Ευγένιος

Ο Άγιος Ευγένιος (Εικ.124, Σχ.4) παριστάνεται σε μορφή τριών τετάρτων στον βόρειο τοίχο του κυρίως ναού. Είναι νέος, με κοντό γένι και μαλλιά. Φορεί κόκκινο χιτώνα με φαρδιά χρυσή ζώνη και σκούρο πράσινο μανδύα. Στο δεξί του χέρι κρατάει σταυρό και το αριστερό του χέρι βρίσκεται κάτω από τον μανδύα. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΕΥΓΕΝΙΟΣ».

83. Ο Άγιος Μαρδάριος

Ο Άγιος Μαρδάριος (Εικ.125, Σχ.4) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι σε γεροντική ηλικία με πυκνά μαλλιά και πλούσια στρογγυλά γένια. Έχει μπροστά του κρατημένο τον σταυρό με το δεξί χέρι και με το αριστερό σε σχήμα αντίστασης. Φορεί μπλε χιτώνα και βαθυκόκκινο μανδύα. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΔΑΡΙΟΣ».

84. Ο Άγιος Ορέστης

Ο Άγιος Ορέστης (Εικ.126, Σχ.4) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι νέος, αγένειος με τον σταυρό στο δεξί χέρι και το άλλο σε σχήμα δεήσεως. Φορά μπλε φόρεμα με χρυσαφένια ζώνη και κόκκινο μανδύα που πορπώνεται μπροστά στο στήθος. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΟΡΕΣΤΗΣ».

85. Ο Άγιος Καλίφατος

Ο Άγιος Καλίφατος (Εικ.127, Σχ.4) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού εντός μεταλλίου. Είναι σε μεγάλη ηλικία με μακριά μαλλιά και γένια. Φορεί μπλε χιτώνα και μπλε μανδύα. Στο δεξί του χέρι κρατάει τον σταυρό και με το αριστερό σε σχήμα δέησης. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΚΑΛΙΦΑΤΟΣ».

86. Ο Άγιος Παύλος

Ο Άγιος Παύλος, ο θηβαίος (Εικ.128, Σχ.4) παριστάνεται σε μέταλλο στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι γέρος, με μακρύ γένι, με το δεξί υψωμένο χέρι σε σχήμα ευλογίας και στο αριστερό του κρατά κλειστό ειλητό. Φορά κοντομάνικο πλεχτό ένδυμα κίτρινου χρώματος με καφετιές γραμμές και ψάθα στο κεφάλι. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ο θηβαίος».

87. Ο Άγιος Αθανάσιος

Ο Άγιος Αθανάσιος (Εικ.129, Σχ.4) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού εντός μεταλλίου σε προτομή. Είναι σε μεγάλη ηλικία, με κοντά μαλλιά και μακριά γενειάδα. Φορεί καφέ χιτώνα και πράσινο σκούρο μανδύα. Με το δεξί του χέρι ευλογεί και με το αριστερό κρατά κλειστό ειλητό. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ».

88. Ο Άγιος Θεόδωρος

Ο Άγιος Θεόδωρος (Εικ.130, Σχ.4) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού εντός μεταλλίου. Παριστάνεται σε μεγάλη ηλικία με κοντό μαλλί κι μακριά γενειάδα. Φορεί μπλε σκούρο χιτώνα και καφέ μανδύα. Με το δεξί χέρι ευλογεί και το αριστερό κρατάει κλειστό ειλητό. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ο γραπτός».

89. Ο Άγιος Θεοφάνης

Ο Άγιος Θεοφάνης (Εικ.131, Σχ.4) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του κυρίως ναού εντός μεταλλίου. Είναι σε ώριμη ηλικία με κοντό μαλλί και μακριά γενειάδα. Φορεί καφέ χιτώνα με ζώνη στη μέση και μπλε μανδύα. Με το δεξί του χέρι ευλογεί και με το αριστερό κρατά κλειστό ειλητό. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ ο ομολογητής».

90. Ο Άγιος Ιωάννης

Ο Άγιος Ιωάννης της κλίμακος (Εικ.132 , Σχ.5) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του δυτικού τοίχου εντός μεταλλίου. Είναι σε ώριμη ηλικία με μακριά μαλλιά και διχαλογένης. Φορεί πράσινο χιτώνα και καφετί μανδύα. Με το δεξί χέρι ευλογεί και με το αριστερό χέρι κρατάει κλειστό ειλητό. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ της κλίμακας».

91. Ο Άγιος Χαρίτων

Ο Άγιος Χαρίτων ο ομολογητής (Εικ.133, Σχ.5) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού εντός μεταλλίου σε ώριμή ηλικία, με κοντά μαλλιά και μακριά γένια. Φορεί κίτρινο χιτώνα και σκούρο πράσινο μανδύα. Με το δεξί χέρι ευλογεί και με το αριστερό χέρι κρατάει κλειστό ειλητό. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΧΑΡΗΤΩΝ ο ομολογητής».

92. Ο Προφήτης Ελισσαίος

Ο Άγιος Ελισσαίος εικονίζεται (Εικ.134 , Σχ.5) στη δεύτερη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού εντός μεταλλίου. Είναι σε μέση ηλικία με κοντά μαλλιά και γένια. Φορεί μπλε χιτώνα και καφετί μανδύα. Με το δεξί χέρι σε στάση δέησης και με το αριστερό χέρι κρατάει ανοιχτό ειλητάριο. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: « Ο ΑΓΙΟΣ ΕΛΙΣΣΑΙΟΣ».

93. Ο Προφήτης Ηλίας

Ο Προφήτης Ηλίας (Εικ.135 , Σχ.5) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού εντός μεταλλίου σε ώριμη ηλικία με μακριά μαλλιά και γενειάδα. Φορεί κίτρινο χιτώνα και μπορντό γούνινο μανδύα. Με το δεξί χέρι ευλογεί και με το αριστερό χέρι κρατάει ανοιχτό ειλητάριο. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ».

94. Η Αγία Θέκλα

Η Αγία Θέκλα (Εικ.136 , Σχ.5) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού εντός μεταλλίου σε προτομή, μετωπική σε νεανική ηλικία. Το κεφάλι και το σώμα καλύπτονται με μαύρο μαφόριο. Με το δεξί χέρι κρατάει τον σταυρό και το αριστερό είναι σε στάση δέησης. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει : «Η ΑΓΙΑ ΘΕΚΛΑ η προτομάρτυς».

95. Η Αγία Αικατερίνη

Η Αγία Αικατερίνη (Εικ.137,Σχ.5) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού εντός μεταλλίου. Είναι μετωπική, σε νεαρή ηλικία, με μακριά μαλλιά. Είναι ντυμένη με πλούσιο διακοσμημένο χιτώνα και οι ώμοι καλύπτονται από μανδύα, που πορπώνεται στο ύψος του στέρνου της, στο κεφάλι της φέρει στέμμα. Με το δεξί χέρι κρατά τον σταυρό και έχει το αριστερό με ανοιχτή την παλάμη σε στάση δέησης. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Η ΑΓΙΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ η στοφή».

96. Η Αγία Παρασκευή

Η Αγία Παρασκευή (Εικ.138,Σχ.5) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού εντός μεταλλίου σε προτομή. Είναι μετωπική σε νεανική ηλικία. Το κεφάλι και το σώμα της καλύπτονται με μπορντό μαφόριο. Με το δεξί της χέρι κρατάει τον σταυρό και το αριστερό είναι σε στάση δέησης. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ».

97. Η Αγία Βαρβάρα

Η Αγία Βαρβάρα εικονίζεται (Εικ.139,Σχ.5) στη δεύτερη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού εντός μεταλλίου σε προτομή. Είναι μετωπική σε νεανική ηλικία. Φορεί πράσινο χιτώνα και οι ώμοι της καλύπτονται από πορφυρό μανδύα, που πορπώνεται στο στέρνο της. Το διακοσμημένο μανδύλιο καλύπτει το κεφάλι της που εκτείνεται έως τους ώμους της. Κρατάει με το δεξί χέρι τον σταυρό και το αριστερό είναι σε στάση δέησης. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Η ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ».

98. Ο Άγιος Κύρος

Ο Άγιος Κύρος εικονίζεται (Εικ.140,Σχ.6) στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου εντός μεταλλίου σε προτομή σε μεγάλη ηλικία με καστανό μακρύ μαλλί και μεγάλο γένι. Στο αριστερό του χέρι κρατάει φιάλη για τα φάρμακα και στο δεξί ιατρική λαβίδα. Φορεί κόκκινο χιτώνα και γαλάζιο μανδύα, που πορπώνεται στο στήθος. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΆΓΙΟΣ ΚΥΡΟΣ».

99.Ο Άγιος Ιωάννης

Ο Άγιος Ιωάννης (Εικ.141,Σχ.6) παριστάνεται εντός μεταλλίου στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι σε προτομή, νέος με μικρή φαλάκρα κοντά μαλλιά και λιγοστά γένια. Φορεί μπλε χιτώνα και κόκκινο μανδύα, στο αριστερό του χέρι κρατάει κιβώτιο με τα σύνεργα της ιατρικής και στο δεξί του χέρι κρατάει λαβίδα ιατρικής. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ».

100. Ο Άγιος Ερμόλαος

Ο Άγιος Ερμόλαος (Εικ.142 , Σχ.6) παριστάνεται σε μέταλλο στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Εικονίζεται σε μεγάλη ηλικία με μακριά γένια και άσπρα μαλλιά ενδεδυμένος με ιερατικά ενδύματα. Στο δεξί του χέρι κρατάει το νυστέρι και το δεξί του χέρι είναι στο ύψος του στήθους. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΕΡΜΟΛΑΟΣ».

101. Ο Άγιος Γουρίας

Ο Άγιος Γουρίας (Εικ.143 , Σχ.6) παριστάνεται σε μέταλλο στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού ο οποίος ανήκει στους τρεις «Ομολογητές». Εικονίζεται σε μέση ηλικία με κοντό μαλλί και μακριά γένια, η έκφραση του προσώπου του δείχνει μια αυστηρότητα. Φορεί γκρι χιτώνα και μπλε μανδύα και στη μέση χρυσαφί ζώνη. Με το δεξί του χέρι κρατάει τον σταυρό και το αριστερό σηκωμένο σε θέση άρνησης. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: « Ο ΑΓΙΟΣ ΓΟΥΡΙΑΣ».

102. Ο Άγιος Σαμωνάς

Ο Άγιος Σάμωνας «Ομολογητής» (Εικ.144, Σχ.6) εικονίζεται και αυτός σε μέταλλο στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι ώριμος, γενειοφόρος με τον σταυρό στο δεξί του χέρι και με το αριστερό χέρι σε σχήμα αντίστασης. Φορεί σκούρο ροζ χιτώνα και κόκκινο μανδύα. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΣΑΜΩΝ».

103. Ο Άγιος Άβιβος

Ο Άγιος Άβιβος (Εικ.145, Σχ.6) παριστάνεται επίσης σε μέταλλο στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Εικονίζεται νέος, αγένειος με μακριά μαλλιά και αραιό γένι. Φορεί ενδύματα διακόνου λευκό στιχάριο με χρυσαφένιες παρυφές και πορφυρό οράτιο. Στο δεξί του χέρι κρατάει τον σταυρό. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: « Ο ΑΓΙΟΣ ΑΒΙΒΟΣ».

104. Ο Άγιος Ανανίας

Ο Άγιος Ανανίας (Εικ.146,Σχ.6) εικονίζεται σε μέταλλο στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού. Είναι μετωπικός, νέος, βαθυμάγουλος, αγένειος με μακριά σγουρά μαλλιά. Το αριστερό του χέρι σε σχήμα αντίστασης και με το δεξί του χέρι να κρατάει το σταυρό. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: « Ο ΑΓΙΟΣ ΑΝΑΝΙΑΣ».

105. Ο Άγιος Αζαρίας

Ο Άγιος Αζαρίας (Εικ.147, Σχ.6) παριστάνεται στη δεύτερη ζώνη του βόρειου τοίχου του κυρίως ναού και αυτός σε μέταλλο δίπλα από τον Ανανία. Εικονίζεται σε στάση σχεδόν νέος, αγένειος με μακριά περιποιημένα μαλλιά με γαλάζιο μανδύα, κόκκινο χιτώνα και χρυσαφές παρυφές. Με το δεξί του χέρι κρατάει τον σταυρό. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΑΖΑΡΙΑΣ».

106. Ο Άγιος Μισαήλ

Ο Άγιος Μισαήλ (Εικ.148, Σχ.6) εικονίζεται και αυτός εντός μεταλλίου δίπλα από τον Αζαρία, στον βόρειο τοίχο του κυρίως ναού. Παριστάνεται νέος, αγένειος και καλοχτενισμένος. Φορεί πράσινο χιτώνα με κόκκινο μανδύα με χρυσαφί πλατιά ζώνη. Με το δεξί του χέρι κρατάει τον σταυρό ενώ το αριστερό είναι απλωμένο προς το στήθος. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΜΙΣΑΗΛ».

9.4 ΝΑΡΘΗΚΑΣ

107. Η Δευτέρα Παρουσία

Η παράσταση (Εικ.149, Σχ.7) εικονίζεται στην τρίτη ζώνη του ανατολικού τοίχου του νάρθηκα. Στο κέντρο της παράστασης, μέσα σε ασπίδα από φως και φωτιά, είναι καθισμένος σε θρόνο ο Ιησούς Χριστός, ο Αδέκατος κριτής, σκηνή η οποία ανήκει στην προφητεία του Δανιήλ: «ο θρόνος αυτού φλοξ πυρός, οι τροχοί αυτού πυρ φλέγον». Είναι περιτριγυρισμένος από αγγελικές δυνάμεις και ακουμπά τα πόδια του πάνω σε τροχούς που φέρουν τετράδα φτερών και οφθαλμούς. Η κεφαλή του περιβάλλεται με λαμπερό σταυροφόρο φωτοστέφανο, το οποίο φέρει τα αποκαλυπτικά γράμματα «Ο ΩΝ». Στα χέρια και στα πόδια του διακρίνουμε τους τύπους των ήλων και από τους φτερωτούς τροχούς ξεκινά ο πύρινος ποταμός, που φτάνει ως την είσοδο του Άδη.

Δεξιά του Ιησού στέκει η Θεοτόκος και αριστερά του ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος σε στάση Δεήσεως. Η Θεοτόκος, η οποία απολαμβάνει τη μητρική οικειότητα, έχει τον ρόλο του «Μεσολαβητή» ανάμεσα στους ανθρώπους και τον Θεό και δέεται για τη σωτηρία τους. Ο δεύτερος μεσολαβητής, ο Ιωάννης ο Πρόδρομος είναι συνδετικός κρίκος ανάμεσα στην Παλαιά και την Καινή Διαθήκη.

Στη δεξιά και στην αριστερή μεριά αυτής της σκηνής οι Δώδεκα Απόστολοι καθισμένοι σε λαμπρούς θρόνους φρουρούμενοι από Αγγέλους, που στέκουν όρθιοι πίσω τους. Πρώτος στα αριστερά του Κυρίου, ο Απόστολος Παύλος και στην ίδια πλευρά οι πέντε Ευαγγελιστές, οι οποίοι βαστούν στα χέρια τους το Ιερό Ευαγγέλιο. Στην άλλη πλευρά ο δεύτερος από τους κορυφαίους, ο Απόστολος Πέτρος και ακολουθούν οι υπόλοιποι. Σε αυτούς έχει ανατεθεί η κρίση των δώδεκα φυλών τους Ισραήλ.

108. Ο Προφήτης Ηλίας

Ο Προφήτης Ηλίας (Εικ.150, Σχ.8) εικονίζεται στην τρίτη ζώνη του νότιου τοίχου του νάρθηκα. Είναι σε μεγάλη ηλικία με πλούσια μακριά λευκά μαλλιά που φτάνουν ως την πλάτη, η γενειάδα του άσπρη και πυκνή. Φορεί κίτρινο χιτώνιο και πορφυρή μηλωτή, που πορπώνεται μπροστά στο λαιμό. Ο προφήτης με λυγισμένα τα γόνατα και την παλάμη του χεριού του ακουμπισμένη στο πρόσωπο βρίσκεται στη σπηλιά, προσεύχεται και κοιτάζει το κοράκι που του φέρνει άρτο κατόπιν εντολής του Θεού. Ήταν ερημίτης και τον φρόντιζε ο Θεός με την πρόνοιά του.

9.4.1 Δημόσιος βίος του Χριστού

109. Η θαυμαστή αλιεία

Η παράσταση (Εικ.151,Σχ.7) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του ανατολικού τοίχου του νάρθηκα και παριστάνει την θαυμαστή αλιεία από τον κύκλο των θαυμάτων του Χριστού. Ο Χριστός εικονίζεται στην όχθη της λίμνης να ευλογεί με το ένα χέρι, ενώ στο άλλο κρατά κλειστό ειλητό. Στη λίμνη βρίσκεται η βάρκα με του μαθητές που ανασύρουν τα δίχτυα, ενώ μέσα στο νερό βρίσκεται ο Πέτρος να κολυμπά σχεδόν γυμνός. Στο βάθος της σκηνής βρίσκονται οι λόφοι της Τιβεριάδος και στο επάνω μέρος αναγράφεται η επιγραφή: «ΤΙΒΕΡΙΑΔΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ»²⁵.

110. Η κλήση του Ζακχαίου από το Χριστό

Η παράσταση (Εικ.152, Σχ.7) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του ανατολικού τοίχου του νάρθηκα. Ο Χριστός εικονίζεται ολόσωμος ενδεδυμένος με πορφυρό χιτώνα και τυλιγμένος με γαλάζιο ιμάτιο. Με το αριστερό του χέρι κρατάει κλειστό ειλητάριο και με το δεξί ευλογεί. Στο πίσω μέρος βρίσκονται πλήθος μαθητών ενώ πάνω στο δέντρο το οποίο έχει ψηλά κλαδιά και φύλλωμα στην άκρη του βρίσκεται ο Ζακχαίος, για να μπορέσει να δει και να ακούει τα λόγια του Χριστού. Ο Ζακχαίος είναι μικρόσωμος και φορεί ερυθρό χιτώνα. Στο αριστερό τμήμα της παράστασης πίσω από τον λόφο βρίσκονται μια ομάδα Ιουδαίων. Στο βάθος της σκηνής ορίζεται ένα οίκημα σε σχήμα πύργου²⁶.

111. Η παραβολή των δέκα Παρθένων

Η παράσταση (Εικ.153, Σχ.7) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του ανατολικού τοίχου του νάρθηκα. Ο Ιησούς γαμπρός, ολόσωμος με πορφυρό ιμάτιο και μπλε χιτώνα βρίσκεται από τη μέσα πλευρά της πόρτας κρατώντας την κλειστή με το αριστερό του χέρι. Οι φρόνιμες παρθένες ξεχωρίζουν από τις μωρές με τον τρόπο με τον οποίο τοποθετούνται στον χώρο. Οι φρόνιμες παρθένες βρίσκονται μέσα σε κλειστό περίβολο δίπλα στο Νυμφίο – Χριστό με αναμμένες τις λαμπάδες τους και οι μωρές έξω από την κλειστή πόρτα με σβησμένες λαμπάδες και ύφος περίλυπο, οι οποίες λόγω της αμέλειάς τους έχουν μείνει έξω από την είσοδο. Στο βάθος της σκηνής εικονίζονται περίτεχνα οικοδομήματα με αετωματική απόληξη.

Στο επάνω μέρος της παράστασης η επιγραφή : «Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝ».²⁷

²⁵ Ιωάννης Τσουρής, Ο ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΔΡΑΚΟΤΡΥΠΑΣ(1758) ΚΑΙ Η ΕΝΤΟΙΧΙΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΟΥ 18^{ου} ΑΙΩΝΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ, σελ.158

²⁶ Γ. Λαμπρόπουλος, Ο τοιχογραφικός Διάκοσμος της Μονής Αγίας Τριάδος Βυθού Κοζάνης, σελ.280

²⁷ Γ. Λαμπρόπουλος, Ο τοιχογραφικός Διάκοσμος της Μονής Αγίας Τριάδος Βυθού Κοζάνης, σελ.290

112. Η Ίαση της κόρης της Χαναναίας

Η παράσταση (Εικ.154,Σχ.7) ιστορείται στη δεύτερη ζώνη του ανατολικού τοίχου του νάρθηκα. Η Ίαση της κόρης της Χαναναίας διαδραματίζεται σε υπαίθριο χώρο. Ο Χριστός που έρχεται από αριστερά, συνοδευόμενος από τους μαθητές, προτάσσει το δεξί του χέρι σε κίνηση ευλογίας. Δεξιά εικονίζεται η Χαναναία σε στάση ικεσίας να δείχνει στον Χριστό την άρρωστη κόρη της. Η τελευταία αποδίδεται φορώντας πάνω στο γυμνό σώμα της ένα γκρι ιμάτιο και σηκώνει τα χέρια της ψηλά. Τη σκηνή πλαισιώνουν δύο κτήρια με αετωματική απόληξη τα οποία ενώνονται με λευκό σεντόνι²⁸.

Στο επάνω μέρος της παράστασης βρίσκεται η επιγραφή : «ΟΧC HATPEUECEN THN ΘΥΓΑΤΕΡΑ ΤΗΣ CΕΡΑΦΙΝΙΝΑC».

113. Η Ανάσταση της κόρης του Ιαείρου

Η παράσταση η οποία βρίσκεται στη δεύτερη ζώνη του ανατολικού τοίχου του νάρθηκα (Εικ.155,Σχ.7) απεικονίζει την ανάσταση της κόρης του Ιαείρου από τον Χριστό, σκηνή από τον κύκλο των θαυμάτων του Χριστού. Σε ψηλή κλίνη με ανθοστόλιστο σεντόνι βρίσκεται η ετοιμοθάνατη θυγατέρα του Ιαείρου. Ο Χριστός στέκεται μπροστά της και πιάνει το δεξί της χέρι. Οι γονείς της στέκονται δίπλα στην κλίνη, ενώ πίσω από τον Χριστό, ομάδα μαθητών με πρώτο τον Πέτρο παρακολουθεί το θαυματουργικό γεγονός. Τη σκηνή πλαισιώνουν δύο κτήρια με αετωματική απόληξη. Στη μέση της παράστασης αναγράφεται η επιγραφή : «ΟΧC ΙΟΜΕΝΟ ΤΗΝ ΘΥΓΑΤΡΙ ΤΟΥ ΙΑΡΕΙΟΥ».

114. Η Ιησούς προστάζει τους ανέμους και τα κύματα

Στην εικόνα η οποία παριστάνεται στη δεύτερη ζώνη του ανατολικού τοίχου του νάρθηκα (Εικ.156 , Σχ.7) είναι ένα από τα θαύματα του Ιησού Χριστού. Το μεγαλύτερο μέρος της παράστασης καταλαμβάνει το πλοιάριο στο οποίο ταξιδεύει ο Χριστός με τους μαθητές του στην ταραγμένη θάλασσα της Γαλιλαίας²⁹. Ο Ιησούς όρθιος στη βάρκα με το αριστερό χέρι να κρατάει ειλητήριο και με το δεξί ψηλά μαζί με τους μαθητές του, οι οποίοι είναι καθιστοί, προστάζει τον άνεμο για την κατάπαυση της τρικυμίας και τη γαλήνευση της θάλασσας.

²⁸ Γ. Λαμπρόπουλος, *Ο τοιχογραφικός Διάκοσμος της Μονής Αγίας Τριάδος Βυθού Κοζάνης*,, σελ.323

²⁹ Σταυρούλα Σδρόλια ,*ΟΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΠΕΤΡΑΣ ΚΑΙ Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΩΝ ΝΑΩΝ ΤΟΝ 17^ο ΑΙΩΝΑ*, σελ.243

9.4.2. Ολόσωμες μορφές - Νάρθηκας

115. Ο Άγιος Σεραφεΐμ

Ο Άγιος Σεραφεΐμ (Εικ.157 , Σχ.7) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του ανατολικού τοίχου του Νάρθηκα. Είναι μετωπικός, ολόσωμος με μακριά μαλλιά και μακριά γένια. Φορεί αυτοκρατορική ενδυμασία, μπλε χιτώνα και μανδύα. Με το αριστερό του χέρι κρατάει το Ευαγγέλιο και με το δεξί ευλογεί. Η συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ ο φαναρίου κενεοχωρίου».

116. Ο Άγιος Ιωάννης

Ο Άγιος Ιωάννης ο Ελεήμων (Εικ.158 , Σχ.7) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του ανατολικού τοίχου. Είναι μετωπικός, ολόσωμος, σε μεγάλη ηλικία με άσπρα μαλλιά και μακριά διχαλωτά γένια. Φορεί πορφυρό χιτώνα. Με το αριστερό χέρι του κρατάει το Ιερό Ευαγγέλιο και με το δεξί του χέρι ευλογεί. Για τη λαμπρότητα της ζωής του, ο Ιωάννης έγινε Αρχιεπίσκοπος Αλεξάνδρειας. Επειδή δε, μοίραζε πλουσιοπάροχα στους φτωχούς την ελεημοσύνη ονομάστηκε Ελεήμων. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩ ο ελεήμων».

117. Η Θεοτόκος

Η Θεοτόκος, η ελεούσα (Εικ.159 , Σχ.7) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του ανατολικού τοίχου του νάρθηκα. Είναι ολόσωμη μετωπική, φορεί μπλε μανδύα, τυλιγμένη στο πορφυρό της μαφόριο. Με το ένα χέρι βαστάει τον μικρό Χριστό από τα πόδια και με το άλλο τον ακουμπάει στον αριστερό ώμο. Αμυγδαλωτοί οι δυο οφθαλμοί της, το στόμα της μικρό με γλυκιά γαλήνια όψη. Ο Χριστός μετωπικός, ενδεδυμένος με λευκό χιτώνα και κίτρινο ιμάτιο, ευλογεί με το δεξί και με το αριστερό κρατάει κλειστό ειλητό. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «ΜΡ ΘΥ Η ελεούσα».

118. Ο Χριστός

Ο Χριστός (Εικ.160 , Σχ.7) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του ανατολικού τοίχου του νάρθηκα. Είναι ολόσωμος, μετωπικός, ενδεδυμένος με πορφυρό χιτώνα και από πάνω τυλιγμένος με γαλάζιο πολύπτυχο ιμάτιο. Με το αριστερό του χέρι κρατάει επάνω στο στήθος του το Ιερό Βιβλίο Νόμου με την πλούσια στάχωση και τα διακοσμητικά πετράδια ενώ με το δεξί ευλογεί. Πυκνά μαλλιά, χωρισμένα στη μέση περιβάλλουν την κεφαλή του και κοντά γένια καλύπτουν συμμετρικά το ηγεμονικό του πρόσωπο. Η μύτη του ευθεία, λεπτή και τα μάτια του άγρυπνα. Η εικόνα φέρει την επιγραφή: «ΙC ΧC».

119. Ο Άγιος Νικόλαος

Ο Άγιος Νικόλαος, ο μύρων (Εικ.161 , Σχ.7) παριστάνεται στην πρώτη ζώνη του ανατολικού τοίχου του νάρθηκα. Είναι ολόσωμος και μετωπικός, γέρος με κοντό γένι, τοξωτά φρύδια και ρυτίδες στο πρόσωπο του. Φορεί μπλε χιτώνιο και πορφυρό μανδύα. Με το δεξί του χέρι κρατάει το Ιερό Ευαγγέλιο και με το αριστερό του ευλογεί. Η συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ μυρων».

120. Ο Άγιος Βησσαρίωνας

Ο Άγιος Βησσαρίων, Αρχιεπίσκοπος Λάρισας (Εικ.162, Σχ.7) εικονίζεται σε ώριμη ηλικία ολόσωμος, μαυρογένης με πλατιά γενειάδα. Επιτέλεσε σημαντικό έργο κοινωνικό και φιλανθρωπικό έργο. Με προσωπική του επίβλεψη και πρωτοβουλία χρηματοδότησε και κατασκεύασε μια μεγάλη σειρά από κοινωφελή έργα. Φορεί επισκοπικά ενδύματα: λευκό στιχάριο, επιτραχήλιο, πολυσταύριο φαιλώνιο και ωμοφόριο. Με το αριστερό χέρι κρατάει το Ιερό Ευαγγέλιο και με το δεξί ευλογεί. Στη συνοδευτική επιγραφή αναγράφεται: «Ο ΑΓΙΟΣ ΒΥΣΑΡΙΟΝ».

121. Άγιος αδιάγνωστος

Ο Αδιάγνωστος Άγιος (Εικ.163 , Σχ.8) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του νότιου τοίχου του νάρθηκα. Είναι ολόσωμος, μετωπικός, είναι γέρος διχαλογένης με ζωγραφισμένα στην όψη του τα χαρακτηριστικά της καλοσύνης, της εγκράτειας και της ταπεινοφροσύνης. Φορεί μπλε σκούρο χιτώνιο και μαύρο μανδύα. Με το δεξί του χέρι ευλογεί και με το αριστερό κρατάει αναπτυγμένο ειλητάριο.

122. Άγιος Δωμετιανός

Ο Άγιος Δωμετιανός (Εικ.164 ,Σχ.8) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του νότιου τοίχου του νάρθηκα. Είναι ολόσωμος, μετωπικός σε μεγάλη ηλικία με μακριά διχαλωτή γενειάδα. Φορεί κίτρινο χιτώνα και καφετί μανδύα και ανάβολο. Με το δεξί και το αριστερό του χέρι κρατάει αναπτυγμένο ειλητάριο. Η συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΔΩΜΕΤΙΑΝΟΣ».

123. Άγιος Ορτίσιος

Ο Άγιος Ορτίσιος (Εικ.165,Σχ.8) εικονίζεται στην πρώτη ζώνη του δυτικού τοίχου του νάρθηκα. Είναι ολόσωμος, μετωπικός, γέρος και διχαλογένης. Φορεί μπλε σκούρο χιτώνα, μπορντό μανδύα, ανάβολο και άσπρη ζώνη. Με το δεξί του χέρι ευλογεί και το αριστερό του κρατάει αναπτυγμένο ειλητάριο. Η συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: «Ο ΑΓΙΟΣ ΟΡΤΙΣΙΟΣ».

9.4.3. Μορφές σε Μετάλλια - Νάρθηκας

124. Αγία Μηνოდώρα

Η Αγία Μηνოდώρα (Εικ.166,Σχ.8) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του νάρθηκα εντός μεταλλίου σε προτομή. Είναι μετωπική σε νεανική ηλικία. Το κεφάλι και το σώμα της καλύπτονται με μαφόριο. Με το δεξί της χέρι κρατάει τον σταυρό και το αριστερό της χέρι είναι σε σχήμα αντίστασης. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει : «Η ΑΓΙΑ ΜΗΝΟΔΩΡΑ».

125. Αγία Νυμφοδώρα

Η Αγία Νυμφοδώρα (Εικ.167, Σχ.8) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του νάρθηκα εντός μεταλλίου σε προτομή. Είναι σε νεανική ηλικία στραμμένη τη κεφαλή της προς τα αριστερά. Το κεφάλι της και το σώμα της καλύπτονται με πορφυρό μαφόριο. Με το δεξί της χέρι κρατάει τον σταυρό και το αριστερό είναι σε στάση δέησης. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Η ΑΓΙΑ ΜΥΜΦΟΔΩΡΑ».

126. Αγία Μητροδώρα

Η Αγία Μητροδώρα (Εικ.168., Σχ.8) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του νάρθηκα, εντός μεταλλίου σε προτομή, σε νεανική ηλικία με στραμμένη τη κεφαλή της προς τα δεξιά. Το κεφάλι της και το σώμα της καλύπτονται με πράσινο μαφόριο. Με το δεξί της χέρι κρατάει τον σταυρό και με το αριστερό της χέρι κρατάει ένα κλαδί ελιάς. Η συνοδευτική επιγραφή αναγράφει: « Η ΑΓΙΑ ΜΗΤΡΟΔΩΡΑ».

127. Αγία Θεοδώρα

Η Αγία Θεοδώρα (Εικ.169 , Σχ.8) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του νάρθηκα εντός μεταλλίου σε προτομή, σε νεανική ηλικία. Το κεφάλι και το σώμα της καλύπτονται με πορφυρό μαφόριο. Με το δεξί της χέρι κρατάει τον σταυρό και το αριστερό είναι καλυμμένο στο μαφόριο. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Η ΑΓΙΑ ΘΕΟΔΩΡΑ».

128. Η Αγία Ευφημία

Η Αγία Ευφυμία (Εικ.170, Σχ.8) εικονίζεται στη δεύτερη ζώνη του νότιου τοίχου του νάρθηκα εντός μεταλλίου σε προτομή, σε νεανική ηλικία. Το κεφάλι και το σώμα της καλύπτονται με μπορντό μαφόριο. Με το δεξί της χέρι κρατάει τον σταυρό και το αριστερό της χέρι είναι σε σχήμα αντίστασης. Στο πάνω μέρος η επιγραφή αναγράφει: «Η ΑΓΙΑ ΕΥΦΥΜΙΑ».

Οι Κτήτορες της Μονής

129. Οι δωρητές Γεώργιος & Κωνσταντίνος Γραμματικός

Οι κτήτορες της Μονής Γεώργιος και Κωνσταντίνος Γραμματικός εικονίζονται στην πρώτη ζώνη του δυτικού τοίχου του κυρίως ναού (Εικ.171, Σχ.5). Στη δεξιά μεριά εικονίζεται ο αρχοντικός πατέρας Γιώργος και στην αριστερή ο γιος του, ο Κωνσταντίνος. Παριστάνονται σε μέση ηλικία, ο πρώτος αγένειος και ο δεύτερος με μακριά γένια. Φοράν χιτώνες και πανωφόρι χωρίς μανίκια με χρυσά διακοσμητικά κορδόνια. Επίσης στο κεφάλι τους φορούν ψηλό σκούφο³⁰. Η ενδυματολογική τους κατάσταση υποδηλώνει τη μεγάλη κοινωνική θέση που κατείχαν. Ο ένας με το δεξί του χέρι και ο δεύτερος αντίστοιχα με το αριστερό κρατάν τη Μονή σε ομοίωμα. Η καταγωγή της οικογένειας Γραμματικού ήταν από το Βλάσι και ανήκαν στην αρχοντική οικογένεια των Σουλτζιάρηδων. Εκατέρωθεν της Μονής βρίσκεται η εξής επιγραφή: «ΟΙ ΤΙΜΙΩΤΑΤΟΙ ΚΤΙΤΩΡΕΣ /ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥΤΟΥ».

³⁰ Κ. Γωγούλη, ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΚΤΙΤΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΝΑΩΝ ΚΑΙ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ (17^{ος} -18^{ος} αι.), σελ.110

10 Οι Αγιογράφοι των Αγράφων

Όπως στις περισσότερες Μονές των Αγράφων του 17^{ου} αιώνα, έτσι και στην Ιερά Μονή Γενεθλίου Βλασίου, κυρίαρχο ρόλο στον διάκοσμο έχει η «Κρητική Σχολή» με επιρροές βέβαια και από τη λεγόμενη Σχολή της Βορειοδυτικής Ελλάδας. Δεν γνωρίζουμε ωστόσο τα ονόματα των αγιογράφων αλλά σίγουρα πρόκειται για ομάδα δύο έως τριών ατόμων, αν κρίνουμε από τον τρόπο που ζωγραφίζουν, από τα θέματα που επιλέγουν στις παραστάσεις, από τις λεπτομέρειες καθώς και από τον γραφικό τους χαρακτήρα, όπως αυτός διακρίνεται στα ειλητάρια και στις επιγραφές. Πρόκειται για ντόπιους ζωγράφους, κάτι που παρατηρούμε σε πολλούς άλλους Ναούς της περιοχής. Είναι άτομα που πιθανόν εργάστηκαν νωρίτερα ως βοηθοί σε συνεργεία αγιογράφων. Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και το εμπειροτεχνικό ύφος τους διακρίνονται, στις τεχνικές, στις παραλήψεις και στις ατέλειες.

Οι αγιογράφοι επιδιώκουν συνθέσεις λιτές αλλά και πολυπρόσωπες παραστάσεις. Τα χαρακτηριστικά αυτών αποδίδονται με επιμέλεια ακόμη και στις πολυπρόσωπες παραστάσεις. Κοινά στοιχεία στα προσωπογραφικά χαρακτηριστικά αυτών αποτελούν οι αμυγδαλωτοί οφθαλμοί, το παχύ τόξο των φρυδιών, το καλοσχεδιασμένο στόμα και η λεπτή μύτη. Στα πρόσωπα των γηραιών μορφών, οι ρυτίδες τονίζονται με λευκές ή καστανές γραμμές στο μέτωπο, παράλληλα με τα φρύδια. Τα περισσότερα πρόσωπα είναι ανέκφραστα, στα οποία υπάρχει μια ηρεμία και ένα συγκρατημένο πάθος, ενώ κάποια άλλα αποπνέουν μια γλυκύτητα και μια ευγένεια. Οι ψυχικές καταστάσεις εκφράζονται κυρίως με τις κινήσεις των σωμάτων, που είναι και αυτές συγκρατημένες. Τα γυμνά μέρη του σώματος αποδίδονται με σχηματικότητα και οι μύες δηλώνονται με γεωμετρικό τρόπο όπως η παράσταση της Σταύρωσης, κάτι που συνηθίζεται στη βυζαντινή τέχνη.

Ιδιαίτερη φροντίδα δείχνουν οι αγιογράφοι και στην απεικόνιση των ενδυμάτων όπου τονίζεται η κίνηση του σώματος. Οι πτυχώσεις αποδίδονται με πλατιές ή λεπτές πινελιές, σε διαβαθμίσεις του χρώματος του ενδύματος ή συνδυάζονται με πινελιές σκούρου συμπληρωματικού χρώματος, κάτι που παρατηρούμε στο πορφυρό μαφόριο της Θεοτόκου. Τα ενδύματα των περισσότερων μορφών φέρουν διακόσμηση, ενώ αρκετά φέρουν χρυσαφίς παρυφές. Άλλα, όπως του Χριστού στη Θεία Λειτουργία, των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης καθώς και των Συλλειτουργούντων Ιεραρχών κοσμούνται με πολύτιμους λίθους και όμορφα μοτίβα.

Μεγάλο ρόλο για τους αγιογράφους παίζει το αρχιτεκτονικό και φυσικό τοπίο που παρατηρείται στο έργο τους να αποδίδεται με μεγαλύτερο από το συνηθισμένο ύψος. Τα οικοδομήματα συνήθως είναι σύνθετα, ορθώνονται επιβλητικά και κυριαρχούν στο βάθος των παραστάσεων. Συνηθίζονται κτήρια διώροφα, που απολήγουν σε αετώματα κεραμοσκεπή ή σε θόλους. Πολλά από αυτά είναι κοσμικά και αρκετά ναόσχημα, μονόχωρες ή τριτόκλιτες βασιλικές και ναοί με τρούλο. Κάποια παραπέμπουν στην κρητική τέχνη και άλλα στην παράδοση της Σχολής της Βορειοδυτικής Ελλάδας. Τα εικονιζόμενα τείχη των πόλεων αποδίδονται πλούσια, με ανάγλυφο διάκοσμο, τοξωτά ανοίγματα και όμορφα μοτίβα, σε διαβαθμίσεις του γκριζού χρώματος.

Το φυσικό τοπίο αποδίδεται συνήθως με επιβλητικά βραχώδη γυμνά βουνά, τοποθετημένα με τέτοιο τρόπο, ώστε να υπηρετούν τη συμμετρία. Σε αυτά κυριαρχούν οι αποχρώσεις του καφετί

και του γκρίζου και σε κάποια του βαθυκίτρινου χρώματος. Στο κατώτερο σημείο των παραστάσεων το έδαφος, με χαμηλή βλάστηση και λιγοστά δέντρα, αποδίδεται με ανοιχτούς γήινους τόνους.

Αυτό που παρατηρούμε στη χρωματική κλίμακα είναι η προτίμηση των αγιογράφων στους φωτεινούς τόνους, στο κίτρινο και στο χρυσαφί χρώμα, στο κόκκινο και στο γαλάζιο. Χρυσοποίκιλτα αποδίδονται όλα τα έπιπλα, οι θρόνοι και τα γραφεία. Σε δεύτερη θέση ακολουθούν το πράσινο και το μπορντό, οι σκοτεινοί γαιώδεις και πράσινοι τόνοι και το γκρίζο χρώμα, κυρίως στα κτήρια και στα επιβλητικά βραχώδη όρη. Η κυριαρχία των ερυθρών αποχρώσεων στα ενδύματα των εικονιζόμενων μορφών δείχνει επιρροή από τη ζωγραφική της Βορειοδυτικής Ελλάδας.

Μπορεί οι ανώνυμοι εμπειροτέχνες αγιογράφοι της Ιεράς Μονής να ολοκληρώνουν με απλό τρόπο το έργο τους, με κάποιες ατέλειες και παραλείψεις, ωστόσο όμως του προσδίδουν ξεχωριστή ομορφιά και δύναμη, ώστε να αποδίδουν ένα άρτιο δομημένο σύνολο που δημιουργεί δέος και κατάνυξη στους πιστούς³¹.

³¹ Ξ. Κουτής, *Ο τοιχογραφικός Διάκοσμος του Καθολικού της Ιεράς Μονής Μπουκοβίτσας Αγράφων*, σελ.38

11 Συμπεράσματα

Στην καρδιά των Θεσσαλικών Αγράφων, συγκεκριμένα στην περιοχή της Αργιθέας, αριθμούνται δεκάδες μνημεία που χρονολογούνται κατά την διάρκεια του 16^{ου} και του 17^{ου} αιώνα. Είναι μεγάλης αρχιτεκτονικής σημασίας με πλούσια εικονογραφικά προγράμματα τα οποία μέχρι και σήμερα σώζονται σε άριστη κατάσταση. Χαρακτηριστικό στοιχείο μεταξύ των Μονών της Αργιθέας είναι η τυπολογία. Οι Μονές διακρίνονται κυρίως σε μονόκλιτες αθωνίτικες, ξυλόστεγες ή με θόλο βασιλικές. Η μορφολογία της κάθε Μονής της Αργιθέας διαφέρει.

Η Ιερά Μονή Γενέθλιου της Θεοτόκου Βλασίου είναι ένα από τα πιο αξιόλογα μνημεία που φιλοξενεί η αργιθεάτικη ύπαιθρος. Είναι κτίσμα του 17^{ου} αιώνα, που φέρει πλούσια αρχιτεκτονικά στοιχεία καθώς ανήκει τυπολογικά στο μονόκλιτο οθωνικό με τυφλό θόλο, ο οποίος διαπιστώσαμε ότι εξέχει εξωτερικά ως τρουλοκαμάρα (τύπος «Καραϊσκάκη»). Στο παρελθόν υπήρχαν και δύο παρεκκλήσια τοιχογραφημένα τα οποία κατέπεσαν. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο ναός παρουσιάζει μεγαλύτερο ενδιαφέρον στις τοιχογραφίες του, λόγω του Αγραφιώτικου τύπου που δημιούργησαν οι ζωγράφοι, ένας συνδυασμός Βορειοδυτικής Σχολής και Κρητικής σχολής.

Το εικονογραφικό πρόγραμμα της Μονής Βλασίου αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα μνημεία σε αριθμό παραστάσεων. Συγκεκριμένα οργανώνεται από 130 διαφορετικά θέματα, 43 σκηνές και 87 μεμονωμένες μορφές, είτε ολόσωμες είτε σε μετάλλια. Ο τοιχογραφικός διάκοσμος σώζεται στο μεγαλύτερο τμήμα του ναού και διέπτεται από σαφήνεια και αρμονία. Στο Ιερό ακολουθείται ο Ευχαριστιακός κύκλος καθώς και εικόνες διακόνων και άλλων ιεραρχών σε άλλες θέσεις. Στις δύο πρώτες ζώνες του κυρίως ναού παριστάνονται Άγιοι ολόσωμοι και σε μετάλλια, ενώ την επόμενη την περιτρέχουν οι Οίκοι του Ακάθιστου Ύμνου. Οι Χριστολογικές σκηνές βρίσκονται στη δυτική καμάρα και ένα μικρό τμήμα στην ανατολική, όπου υπάρχουν και Θεομητορικές παραστάσεις. Επίσης σώζονται τοιχογραφίες στον νάρθηκα με το δημόσιο βίο του Χριστού, ολόσωμοι Άγιοι και μετάλλια.

Το καθολικό της Μονής παρουσιάζει λεπτομερειακή αιογράφηση και βάθος στις παραστάσεις όπως και στην απόδοση των Αγίων. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται κυρίως στους κτήτορες της Μονής, Γεώργιο και Κωνσταντίνο Γραμματικό. Με δικιά τους χρηματοδότηση και πρωτοβουλία παρότρυναν τους ζωγράφους να δημιουργήσουν ένα σύνολο, με στοιχεία αγιορείτικου τύπου. Λόγω όμως της υψηλής κοινωνικής και οικονομικής θέσης και της επιρροής τους από τη μετανάστευσή τους στη Μολδοβλαχία, έδωσαν κι έναν τόνο μεγαλοπρέπειας τόσο στα ενδύματα όσο και στα κτηριακά συγκροτήματα.

Οι παραστάσεις στο μεγαλύτερο σύνολό τους έχουν αποδοθεί με ακρίβεια των θεμάτων σε σχέση με τις διαστάσεις του μνημείου. Χαρακτηριστικό των συνθέσεων είναι η συνοχή μεταξύ της ανθρώπινης παρουσίας, του αρχιτεκτονικού και φυσικού τοπίου. Με αναλογίες κανονικές και σχεδιασμένες σωστά, έχει αποδοθεί το μεγαλύτερο μέρος των μορφών ανεξάρτητα της ηλικίας και του φύλλου. Χαρακτηριστικό των μορφών είναι τα μεγάλα εκφραστικά και αμυγδαλωτά μάτια καθώς και η προσωπογραφία που είναι διαφορετική σε κάθε μορφή. Ενδεικτικό στις μορφές των Αγίων είναι οι χειρονομίες και οι στάσεις τους καθώς και η προσθήκη φωτοστέφανων που δεν υπήρχαν σε παλιότερα μνημεία.

Ιδιαίτερη σημασία έδειξε ο Ιωάννης Ευτελής με το συνεργείο του στην απόδοση των ενδυμάτων. Τα βασικά χρώματα και οι λίγες αποχρώσεις περιόρισαν την ενδυματολογική απεικόνιση των μορφών, ενώ έντονα χρώματα, όπως το χρυσό το συναντάμε σε παρυφές ενδυμάτων ή σε κάποια διακοσμητικά σχέδια. Ξεχωριστή θέση στο διάκοσμο της Μονής έχει το κόσμημα που παρατηρείται κυρίως στις μορφές των Αγίων που περιβάλλονται στις κόγχες. Η αυξημένη διακόσμηση των ζωγράφων δημιουργεί ένα ακόμα πιο σύνθετο τύπο που η προέλευσή του προέρχεται από τις μουσουλμανικές τέχνες που ίσως γνώριζαν ο Ιωάννης Ευτελής με τους συνεργάτες του.

Το σημαντικότερο συμπέρασμα, που θα μπορούσε να προκύψει από τη παρούσα μεταπτυχιακή εργασία, είναι η ένταξη του τοιχογραφικού διακόσμου στο πρώτο μισό του 17^{ου} αιώνα, όπου υπάρχουν πολλά καθολικά στην περιοχή που παρουσιάζουν μεγάλες ομοιότητες στο εικονογραφικό πρόγραμμα της συγκεκριμένης περιόδου, καθώς και η ένταξή του καθολικού σε τυπολογική κατηγορία όπου κατατάσσονται ένα μεγάλο μέρος μνημείων εκείνης της εποχής. Ευελπιστώ η παρούσα διπλωματική να αποτελέσει την αρχή για την συντήρηση των τοιχογραφιών όσο και ολόκληρου του μνημείου, με σκοπό να υπάρξει πιο λεπτομερή μελέτη του τοιχογραφικού διακόσμου από ερευνητές του μέλλοντος και την επιβεβαίωση ή την προσθήκη νέων πορισμάτων.

12 CONCLUSIONS

In the heart of Thessalian Agrafa specifically in the region of Argitheia, there are dozens of monuments dating back to the course of the 16th and 17th centuries. It is of great architectural importance with rich pictorial programs which are still preserved in excellent condition. A characteristic element among the Monasteries of Argitheia is the typology. The Monasteries are mainly divided into single-aisled Athonite, wooden-roofed or domed vasiliki. The morphology of each Monastery of Argitheia differs.

The Holy Monastery of Genethlio of Theotokos Vlasiou is one of the most remarkable monuments that the Argitheian countryside hosts. In the 17th-century buildings, bearing rich architectural elements as it typologically belongs to the single-aisled othon with the blind dome, which we found protruding externally as a dome arch (type Karaiskaki). In the past there were also two frescoed chapels which fell down. We could say that the temple is of greater interest in its frescoes, due to the Agrafiotic type created by the painters, a combination of the Northwest Scholl and the Cretan school.

The pictorial program of the Vlasiou Monastery is one of the largest monuments in number of performances. Specifically, it is organized by 130 different themes, 43 scenes and 87 individual figures, either full-length or in medals. The mural decoration is preserved in the largest part of the temple and is governed by clarity and harmony. In the Sanctuary, the Eucharistic cycle is followed as well as images of deacons and other hierarchs in other positions. In the first two zones of the main church, Saint are represented full-length and in medals, while the next one is surrounded by the Houses of the Akathistos Hymn. The Christological scenes are located in the western arch and a small part in the eastern, where there are also Mother of God performances. Also preserved are frescoes in the narthex with the public life of Christ, full-length Saints and medals.

The Catholicon of the Monastery presents detailed iconography and depth in the performances as well as in the performance of the Saints. This result is mainly due to the founders of the Monastery, Georgios and Konstantinos Grammatikos. With their own funding and initiative, they urged the painters to great an ensemble, with elements of the Agioreite type. However, due to their high social and economic position and their influence from their migration to Moldova, they also gave a tone of magnificence to both clothing and building complexes.

The representations as a whole have been accurately rendered of the subjects in relation to the dimensions of the monument. A characteristic of the compositions is the coherence between the human presence, the architectural and natural landscape. With proportions normal and designed correctly, most forms have been assigned regardless of age and leaf. Characteristic of the figures are the large expressive and almond-shaped eyes as well as the portrait that is different in each form. Indicative of the figures of the Saints are their gestures and postures as well as the addition of halos that did not exist in older monuments.

Ioannis Eftelis showed particular importance with his crew in the performance of the clothes. The basic colors and the few shades limited the clothing depictions of the figures, while bright colors,

such as gold, are found on the edges of clothes or in some decorative designs. A special places in the decoration of the Monastery is the jewel that is observed mainly of the figures of the Saints surrounded in the niches. The increased decoration of the painters creates an even more complex type whose origin comes from the Muslim arts that Ioannis Eftelis and his collaborators may have known.

The most important conclusion, which could emerge from this master thesis, is the inclusion of the mural decoration in the first half of the 17th century, where there are many universals in the area that show great similarities in the pictorial program of the specific period, as well as the inclusion of the catholicon in a typological category where a large part of monuments of that time are classified. I hope that this thesis will be the beginning for the preservation of the frescoes as well as the entire monument, with the aim of having a more detailed study of the fresco decoration by researches of the future and the confirmation or addition of new findings.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΒΕΛΕΝΙΔΙΩΤΗΣ 1947 Ι.ΒΕΛΕΝΙΔΙΩΤΗΣ, Μητροπολίτου, Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφασσάλων, Αι μοναί της Πίνδου , Έργα και Ημέραι Ά (επιμ. Η.Α. ΜΙΣΣΑ), Βόλος 1947
- ΓΩΓΟΥΛΗ 2021 Κ. Γωγούλη , ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΚΤΙΤΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΝΑΩΝ ΚΑΙ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ (17^{ος} -18^{ος} αι.), ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2021
- ΚΑΡΑΤΖΟΓΛΟΥ 2002 Ι. Καζαντζόγλου, ΝΑΟΙ ΑΘΩΝΙΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΣΤΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΑΓΡΑΦΑ (16^{ος} – 18^{ος} αιώνας), (διδ. Διατριβή), Αθήνα 2002
- ΚΟΥΤΗΣ 2019 Ξ. Κουτής , Ο τοιχογραφικός διάκοσμος του Καθολικού της Ιεράς Μονής Μπουκοβίτσας Αγράφων, Μονές και Ναοί της Αργιθέας (16^{ος} – 19^{ος} αιώνας), Αθήνα 2019
- ΚΟΥΤΗΣ 2021 Ξ. Κουτής , ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΑΜΑΝΙΑ ΣΤΑ ΑΓΡΑΦΑ , Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΓΙΘΕΑΣ, ΤΟΜΟΣ Α΄ , Αθήνα 2021

- ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ 2021 Λαμπρόπουλος Γ., Ο ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΥ ΒΥΘΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ (1802) ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΧΙΟΝΑΔΕΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ: ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ ΤΟΥ 18^{ΟΥ} ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ 19^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ, (διδ. Διατριβή), ΘΕΣΑΛΛΟΝΙΚΗ 2021
- ΛΥΤΑΡΗ 2022 Λυτάρη Φ., Ο ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ , ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ, ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ 2022
- ΠΑΣΑΛΗ 1997 Α . Πασαλή, Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ , Δελτίον της Χριστιανικής Εταιρίας Αρχαιολογίας, ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α' ΤΟΜΟΣ ΙΘ' (1996-1997), ΑΘΗΝΑ 1997
- ΣΔΡΟΛΙΑ 2012 Σ. Σδρόλια , Οι τοιχογραφίες του καθολικού της μονής Πέτρας Αγράφων (1625) και η ζωγραφική των ναών των Αγράφων του 17^{ου} αιώνα, (διδ. Διατριβή) , ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2020

ΤΣΙΟΥΡΗΣ 2008

Ι. Τσιουρής , Οι τοιχογραφίες της Μονής Αγίας Τριάδος
Δρακότρυπας (1758) ,και η μνημειακή ζωγραφική του
18^{ου} αιώνα στην περιοχή των Αγράφων, (διδ. Διατριβή),
Αθήνα 2008

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΓΕΝΗΣΙΟΣ ΒΛΑΣΙΟΥ

Σχέδιο 1 Ανατολικός τοίχος του ιερού.....	77
Σχέδιο 2 Νότιος τοίχος του ιερού	78
Σχέδιο 3 Βόρειος τοίχος του ιερού.....	79
Σχέδιο 4 Νότιος τοίχος του κυρίως ναού.....	80
Σχέδιο 5 Δυτικός τοίχος του κυρίως ναού	81
Σχέδιο 6 Βόρειος τοίχος του κυρίως ναού.....	82
Σχέδιο 7 Ανατολικός τοίχος του Νάρθηκα.....	83
Σχέδιο 8 Νότιος τοίχος του Νάρθηκα.....	84

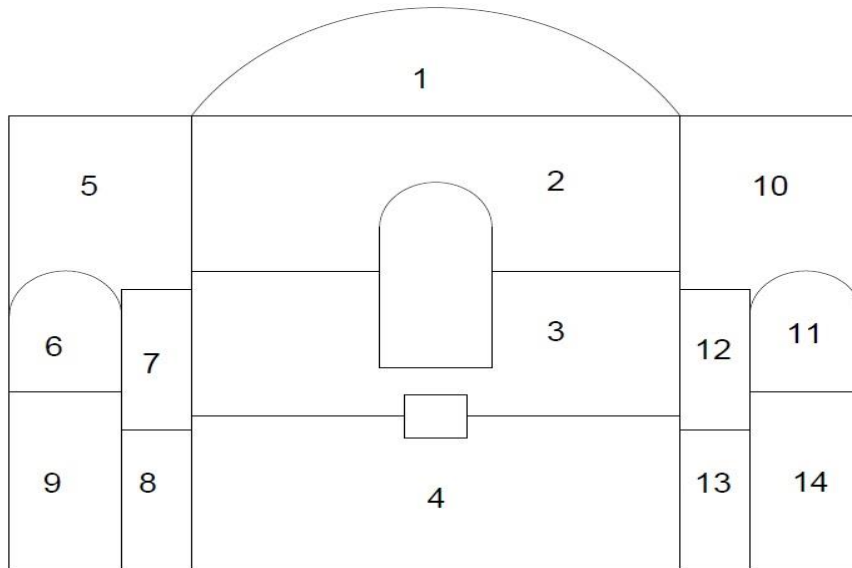
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΓΕΝΗΣΙΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΒΛΑΣΙΟΥ

Σχέδιο 8 Ανατολική όψη	85
Σχέδιο 9 Νότια όψη	85
Σχέδιο 10 Δυτική όψη	86
Σχέδιο 11 Βόρεια όψη	86
Σχέδιο 12 Κάτοψη	87
Σχέδιο 13 Τομή Α-Α.....	88
Σχέδιο 14 Τομή Β-Β.....	88
Σχέδιο 15 Τομή Γ-Γ.....	89

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

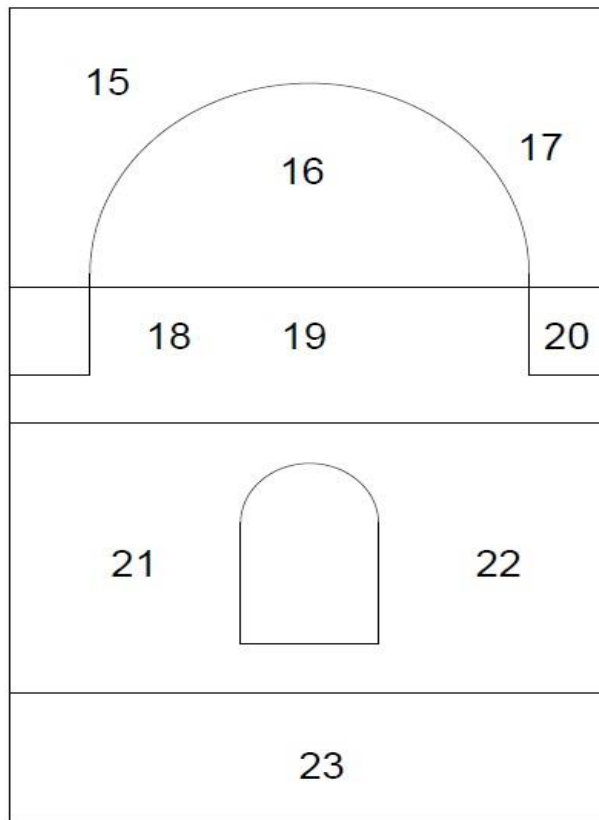
Εικόνα (1-2) Τοποθεσία.....	91
Εικόνα (3- 14) Η Αρχιτεκτονική της Μονής	92- 97
Εικόνα (15-18) Επιγραφές.....	98-99
Εικόνα (19-25) Μονές Αργιθέας.....	100-103
Εικόνα (26-27) Το Τέμπλο.....	103-104
Εικόνα (29-39) Τοιχογραφικός διάκοσμος.....	105-110
Εικόνα (40-48) Ιερό.....	111-114
Εικόνα (49-57) Μορφές Ιεραρχών.....	115-117
Εικόνα (58- 62) Διάκονοι.....	118-119
Εικόνα (63) Μεμονωμένες μορφές.....	120
Εικόνα (64) Τρούλος.....	121
Εικόνα (65-69) Δωδεκάορτο.....	122-124
Εικόνα (70-71) Τα πάθη μετά την Ανάσταση	125
Εικόνα (72-89) Ακάθιστος Ύμνος.....	126-13
Εικόνα (90-121) Ολόσωμες μορφές – Κυρίως ναός	135-142
Εικόνα (122-148) Μορφές σε μετάλλια – Κυρίως ναός	143-149
Εικόνα (149-150) Νάρθηκας.....	150
Εικόνα (151-156) Θαύματα και παραβολές.....	151
Εικόνα (157- 165) Ολόσωμες μορφές - Νάρθηκα	152-154
Εικόνα (166-170) Μορφές σε μετάλλια – Νάρθηκα.....	155
Εικόνα (171) Κτήτορες.....	156

ΣΧΕΔΙΑ
ΕΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΓΕΝΕΣΙΟ ΒΛΑΣΙΟΥ

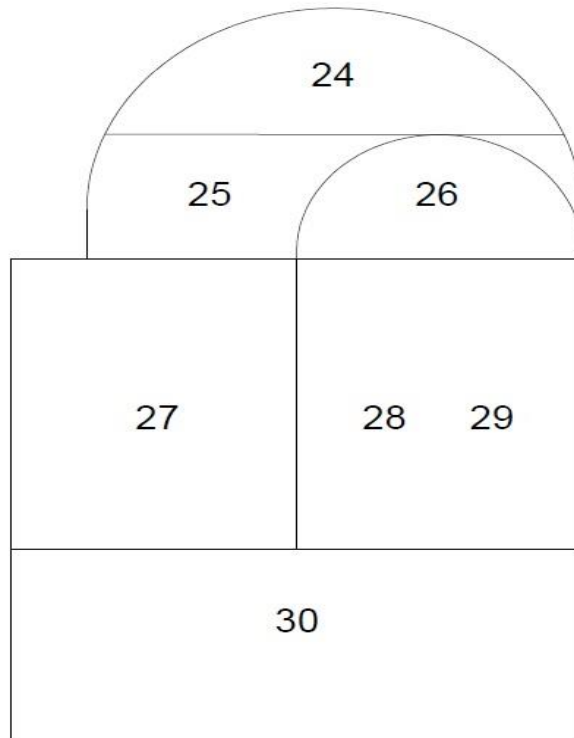
Σχέδιο : 1 Ανατολικός τοίχος του ιερού

1. Η Κυρία των Ουρανών	8. Ο Άγιος Ρωμανός
2. Η θεία λειτουργία των Αγγέλων	9. Άγγελοι Κυρίου
3. Η κοινωνία των Αποστόλων	10. Ο Ευαγγελισμός
4. Η συλλειτουργία των Ιεραρχών	11. Ο Άγιος Εύπλος
5. Ο Οίκος Ω	12. Ο Άγιος Φίλιππος
6. Άνω σε θρόνο και κάτω εν τάφω	13. Ο Χριστός ως Άγγελος
7. Ο Άγιος Στέφανος	14. Η Αγία Τριάδα

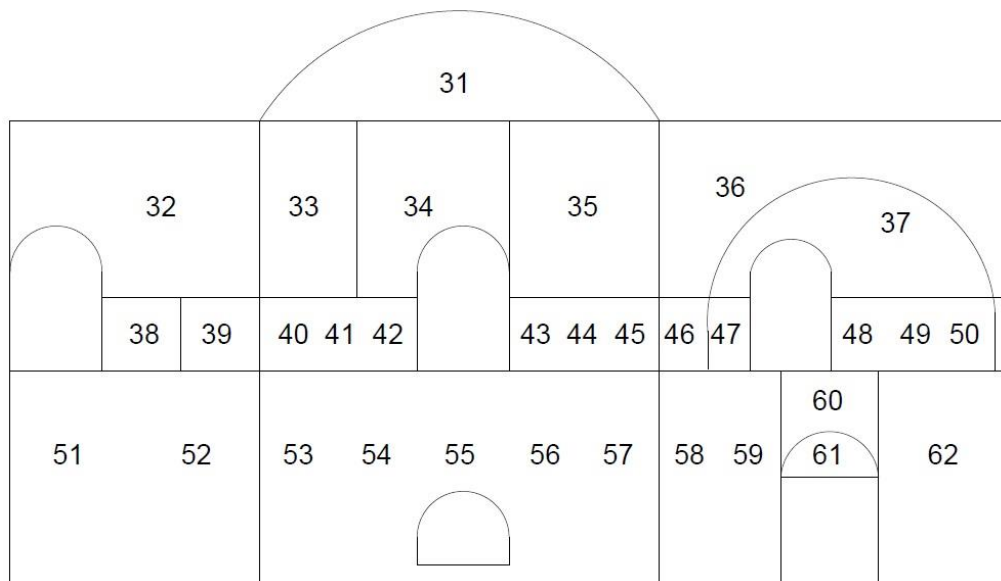
Σχέδιο:2 Νότιος τοίχος του ιερού

- 15. Ο Οίκος Β
- 16. Ο Οίκος Γ
- 17. Ο Οίκος Δ
- 18. Ο Άγιος Ιωάννης ο Ελεήμων
- 19. Ο Άγιος Ιπάτιος
- 20. Ο Άγιος Γερμανός
- 21. Ο Άγιος Νικόλαος ο μυραίων
- 22. Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς
- 23. Ο Προφήτης Ιωνάς με το κήτος

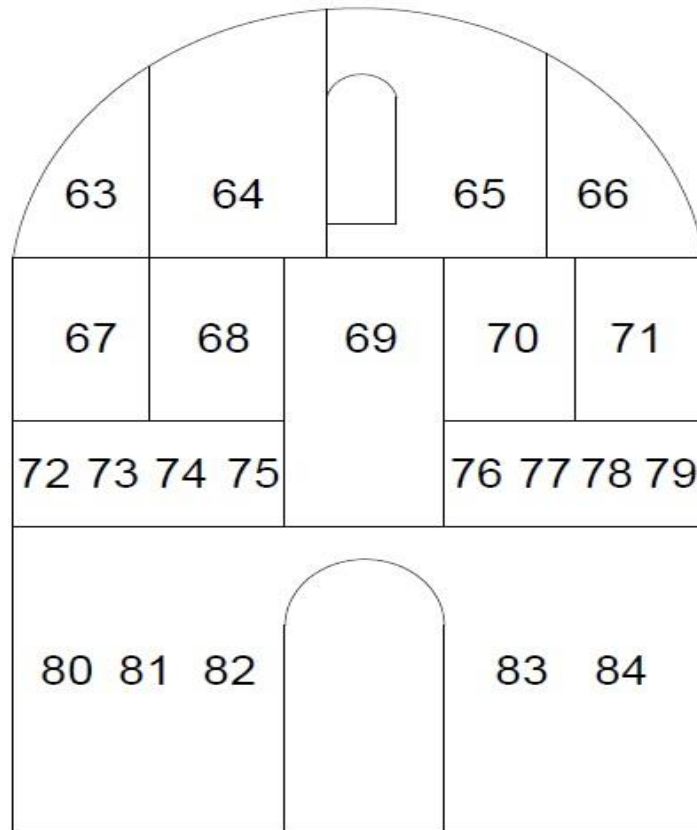
Σχέδιο:3 Βόρειος τείχος του ιερού

- 24. Ο Οίκος Ψ
- 25. Ο Άγιος Σιλβέστρος
- 26. Ο Άγιος Μητροφάνης
- 27. Το όρμα του Αγίου Πέτρου
- 28. Ο Άγιος Σπυρίδων
- 29. Ο Άγιος Ιγνάτιος
- 30. Ο Άρειος με τον δράκο

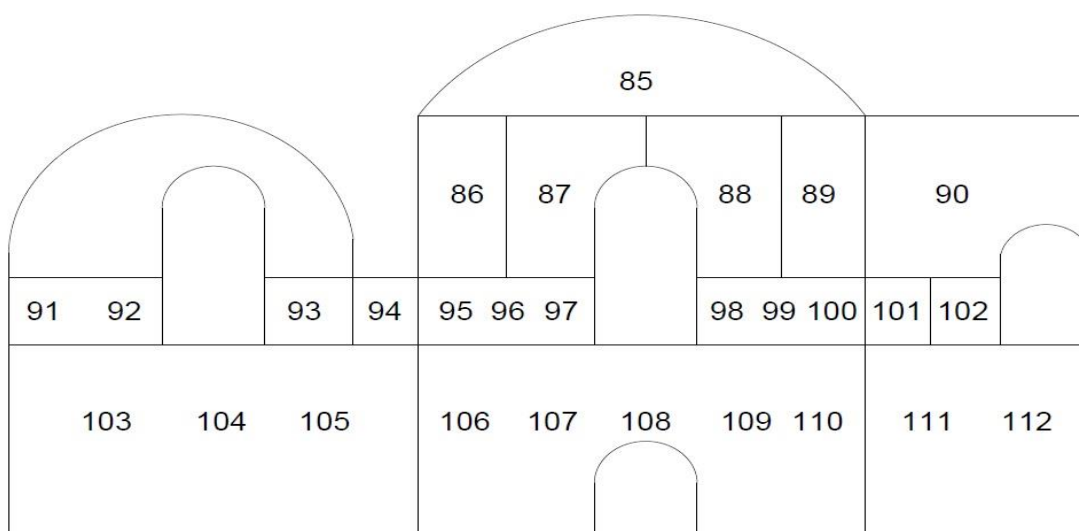
Σχέδιο:4 Νότιος τοίχος του κυρίως ναού

31. Η Μεταμόρφωση	46. Ο Άγιος Μερκούριος
32. Ο Οίκος Ε	47. Ο Άγιος Παύλος
33. Ο Οίκος Ζ	48. Ο Άγιος Αθανάσιος
34. Ο Οίκος Η	49. Ο Άγιος Θεόδωρος
35. Ο Οίκος Θ	50. Ο Άγιος Θεοφάνης
36. Ο Οίκος Ι	51. Ο Άγιος Πέτρος
37. Ο Οίκος Κ	52. Ο Άγιος Ιωάννης
38. Ο Άγιος Ιωακείμ	53. Ο Άγιος Γεώργιος
39. Η Αγία Άννα	54. Ο Άγιος Θεόδωρος
40. Ο Άγιος Ευστράτιος	55. Ο Άγιος Μηνάς
41. Ο Άγιος Αυξέντιος	56. Ο Άγιος Αρτέμιος
42. Ο Άγιος Ευγένιος	57. Ο Άγιος Προκόπιος
43. Ο Άγιος Μαρδάριος	58. Ο Άγιος Αντώνιος
44. Ο Άγιος Ορέστης	59. Ο Άγιος Ευθύμιος
45. Ο Άγιος Καλίφατος	60. Η Επιγραφή
	61. Ο Άγιος Παχώμιος
	62. Ο Άγιος Σάββας

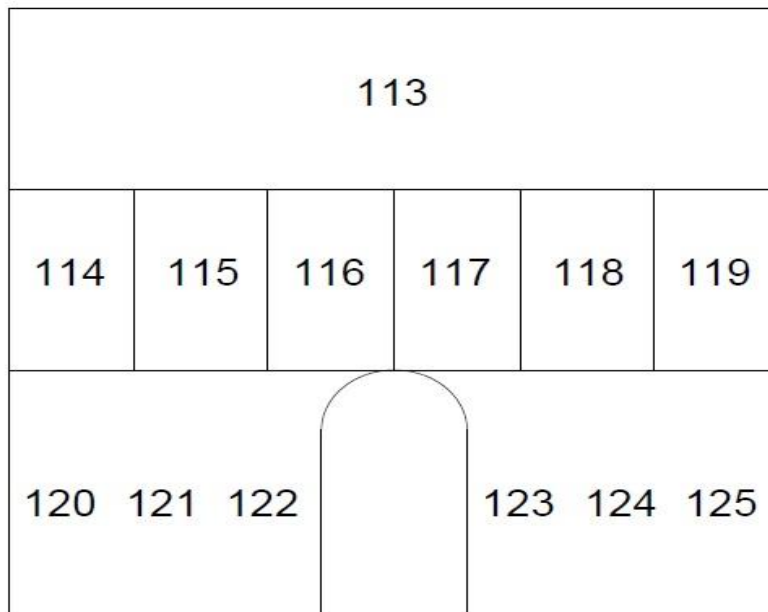
Σχέδιο:5 Δυτικός τοίχος του κυρίως ναού

63. Η άρνηση του Πέτρου	74. Ο Άγιος Ελισαίος
64. Ο Ελκόμενος	75. Ο Προφήτης Ηλίας
65. Η σταύρωση	76. Η Αγία Θέκλα
66. Αδιάγνωστη παράσταση	77. Η Αγία Αικατερίνη
67. Ο Οίκος Λ	78. Η Αγία Βαρβάρα
68. Ο Οίκος Μ	79. Η Αγία Παρασκευή
69. Η Κοίμηση της Θεοτόκου	80. Ο Άγιος Θεοδόσιος
70. Ο Οίκος Ν	81. Ο Άγιος Θεόδωρος
71. Ο Οίκος Ξ	82. Ο Αρχάγγελος Μιχαήλ
72. Ο Άγιος Ιωάννης	83. Ο Αρχάγγελος Γαβριήλ
73. Ο Άγιος Χαρίτων	84. Οι δωρητές

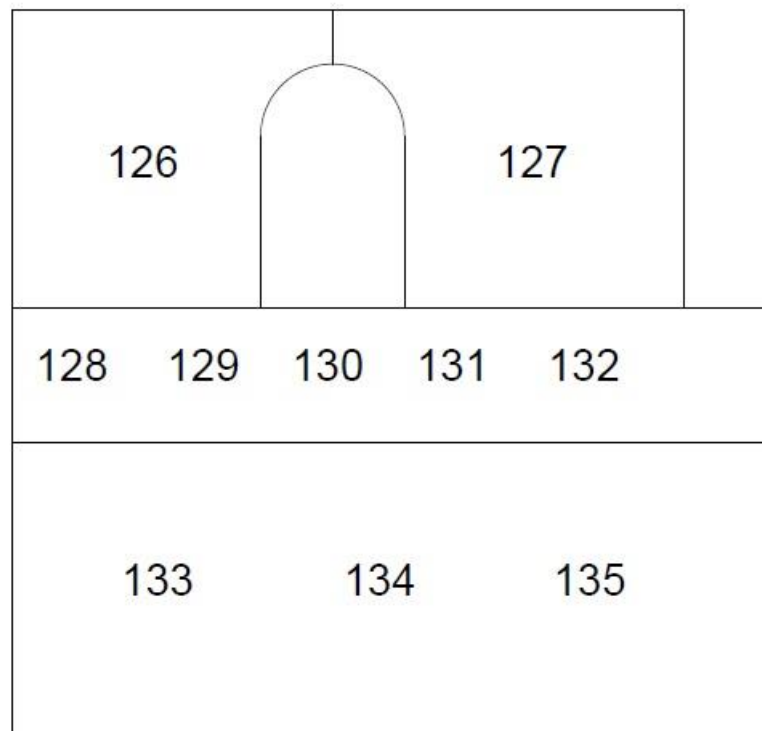
Σχέδιο:6 Βόρειος τοίχος του κυρίως ναού

85. Η Ανάσταση	101. Ο Άγιος Μαρκιανός
86. Ο Οίκος Ρ	102. Ο Άγιος Μαρτύριος
87. Ο Οίκος Σ	103. Ο Άγιος Κωνσταντίνος
88. Ο Οίκος Τ	104. Η Αγία Ελένη
89. Ο Οίκος Υ	105. Ο Άγιος Κοσμάς ο Δαμιανός
90. Ο Οίκος Φ	106. Ο Άγιος Ιάκωβος
91. Ο Άγιος Κύρος	107. Ο Άγιος Ευστάθιος
92. Ο Άγιος Ιωάννης	108. Ο Άγιος Παντελεήμων
93. Ο Άγιος Ερμόλαος	109. Ο Άγιος Θεόδωρος
94. Ο Άγιος Ξενοφών	110. Ο Άγιος Δημήτριος
95. Ο Άγιος Γουρίας	111. Ο Άγιος Ανδρέας
96. Ο Άγιος Σαμωνάς	112. Ο Άγιος Παύλος
97. Ο Άγιος Άβιβος	
98. Ο Άγιος Ανανίας	
99. Ο Άγιος Αζαρίας	
100. Ο Άγιος Μισαήλ	

Σχέδιο:7 Ανατολικός τοίχος του ναρθοκα

- 113. Η Δευτέρα Παρουσία
- 114. Η θαυμαστή αλιεία
- 115. Η κλήση του Ζακχαίου
- 116. Η παραβολή των δέκα παρθένων
- 117. Η ΐαση της κόρης της Χαναναίας
- 118. Η ανάσταση της κόρης του Ιάρειου
- 119. Ο Ιησούς προστάζει τους ανέμους
- 120. Ο Άγιος Σεραφείμ
- 121. Ο Άγιος Ιωάννης
- 122. Η Θεοτόκος
- 123. Ο Χριστός
- 124. Ο Άγιος Νικόλαος
- 125. Ο Άγιος Βυσαρίων

Σχέδιο:8 Νότιος τοίχος του νάρθηκα

126. Ο Προφήτης Ηλίας

127. Ο αποκεφαλισμός των μαρτύρων

128. Η Αγία Ευθυμία

129. Η Αγία Θεοδώρα

130. Η Αγία Μητροδώρα

131. Η Αγία Νυμφοδώρα

132. Η Αγία Μηνοδώρα

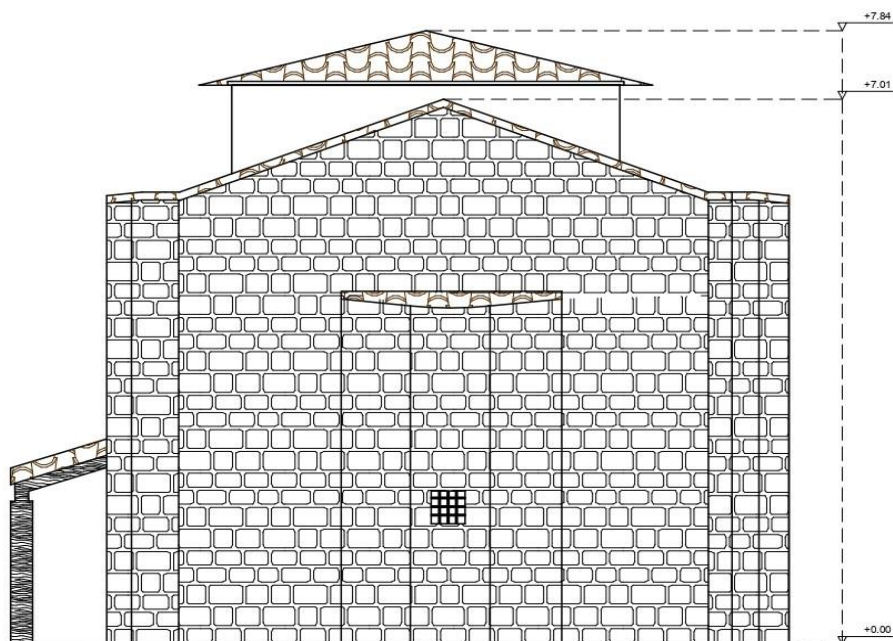
133. Ο Άγιος Ορτίσιος

134. Ο Άγιος Δωμετιανός

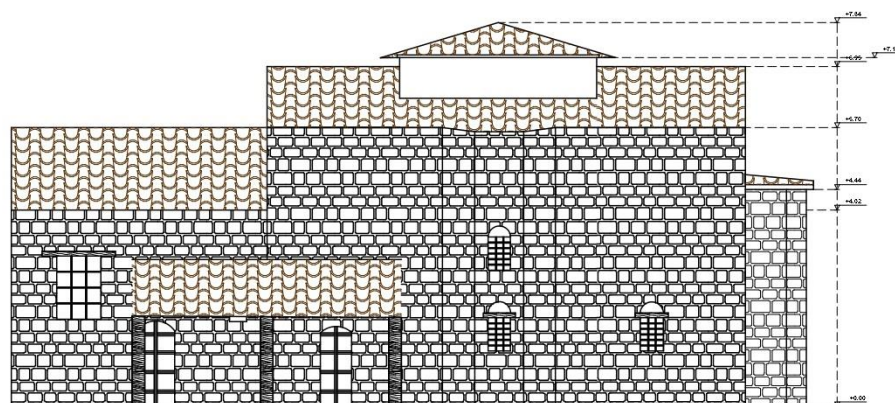
135. Αδιάγνωστος Άγιος

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΓΕΝΕΣΙΟ

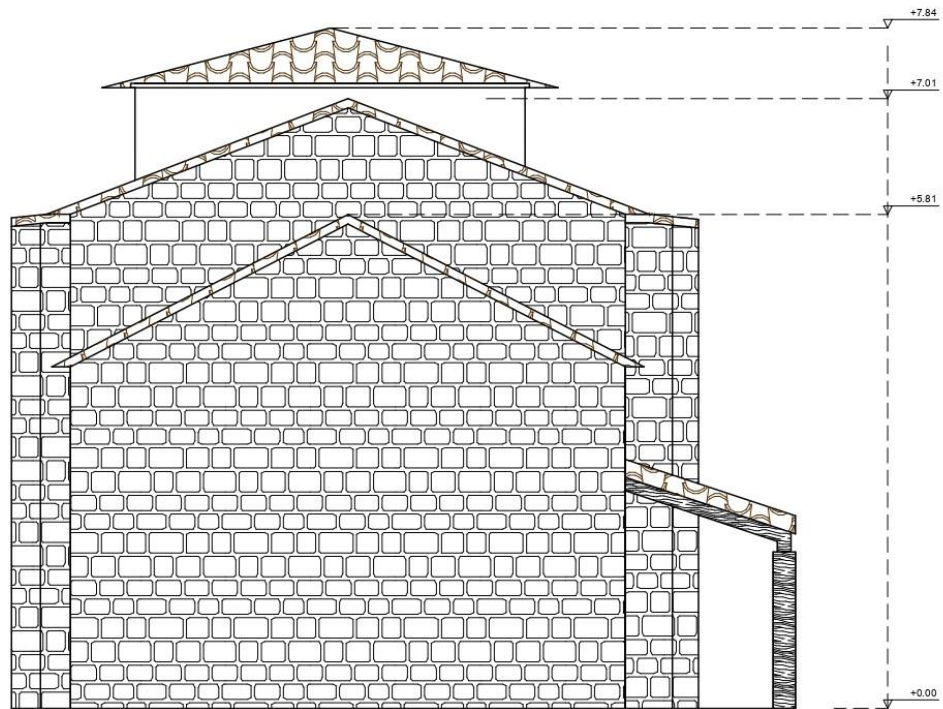
ΒΛΑΣΙΟΥ ΑΡΓΙΘΕΑΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

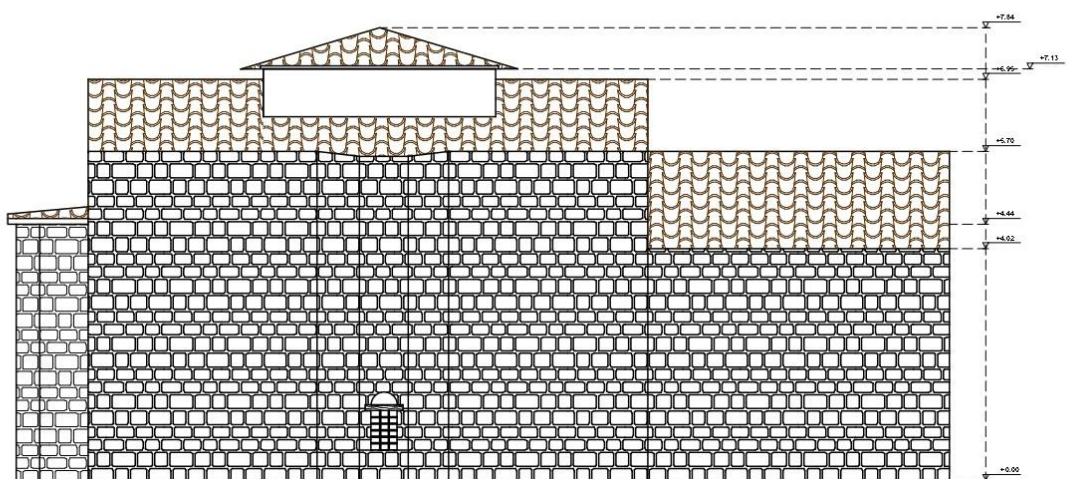
Σχέδιο:9 Ανατολική όψη

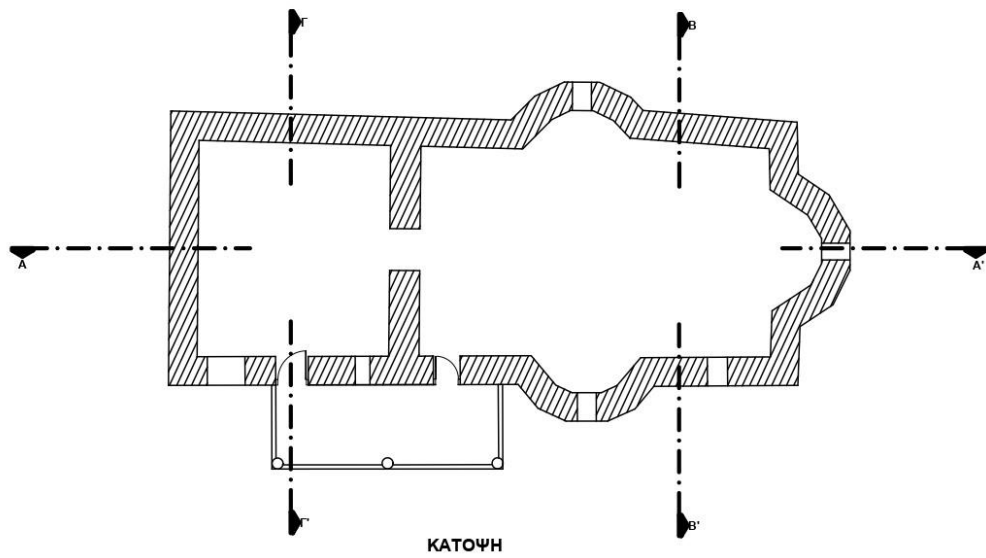
Σχέδιο:10 Νότια όψη

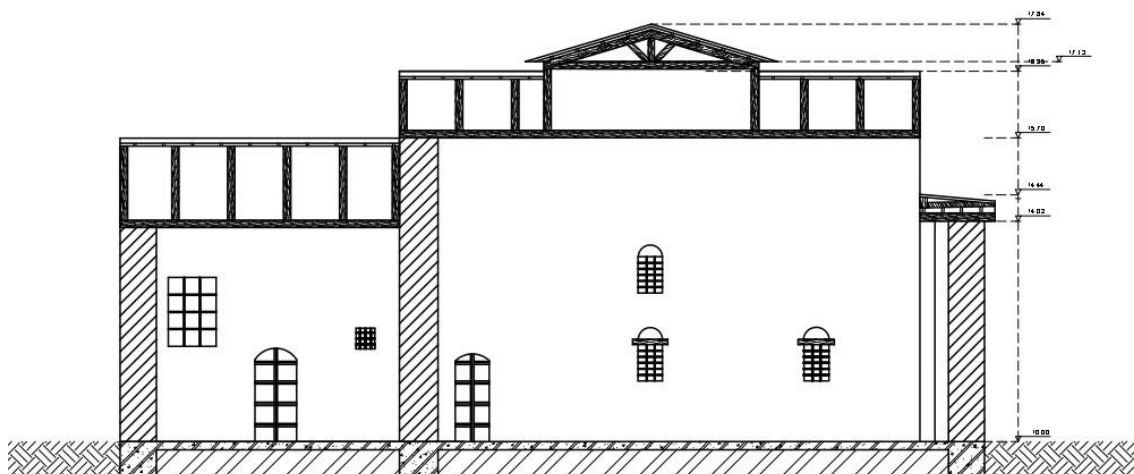
Σχέδιο:11 Δυτική όψη

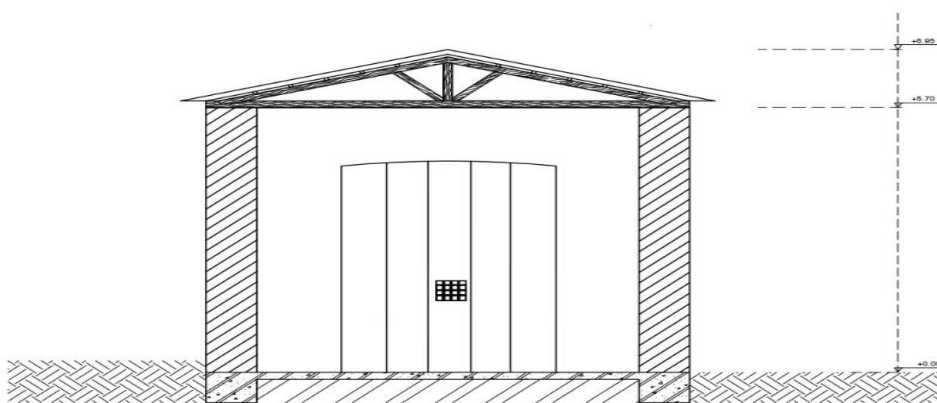
Σχέδιο:12 Βόρεια όψη

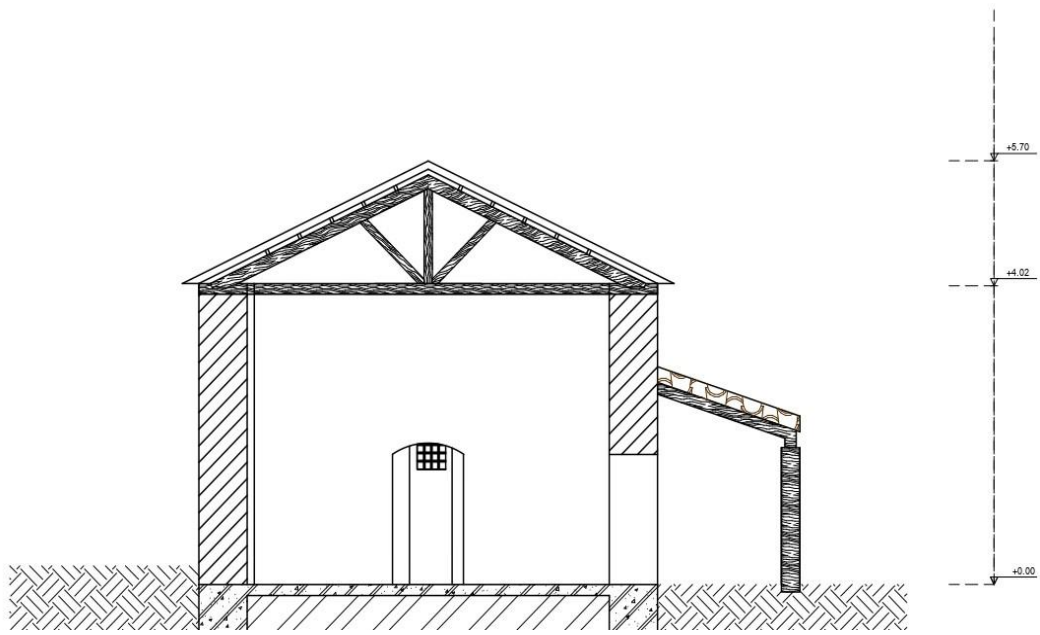
Σχέδιο:13 Κάτοψη

Σχέδιο:14 Τομή A-A

Σχέδιο:15 Τομή B-B

Σχέδιο:16 Τομή Γ-Γ

ΕΙΚΟΝΕΣ

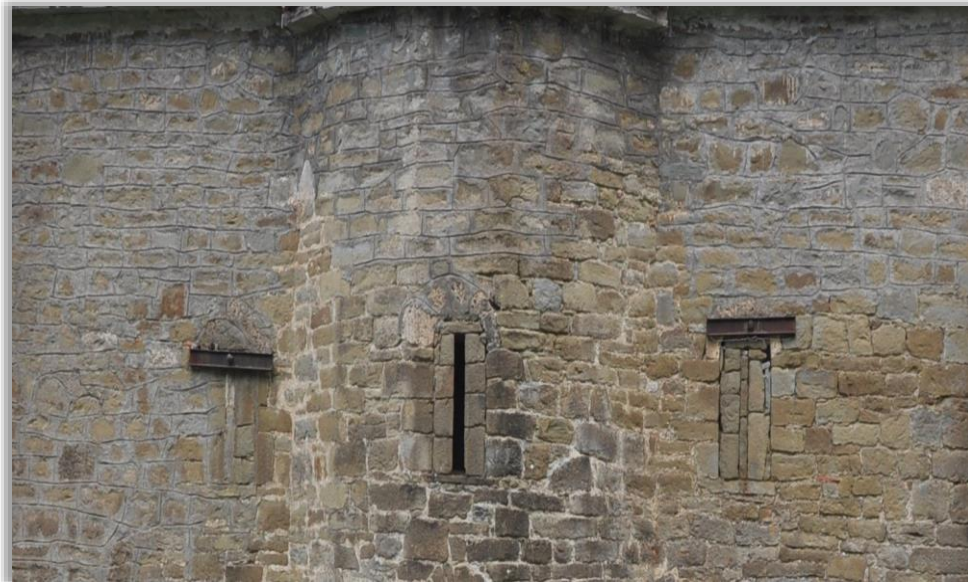
Εικ.1 Περιοχή Αργιθέας

Εικ.2 Βλάσι

Εικ.3 Το καθολικό

Εικ.4 Πεντάπλευρη κόγχη

Εικ.5 Λίθινος στύλος με τετράπλευρη πέτρα

Εικ.6 Κολωνάκια

Εικ.7 Θύρες

Εικ.8 Σφραγισμένο παράθυρο

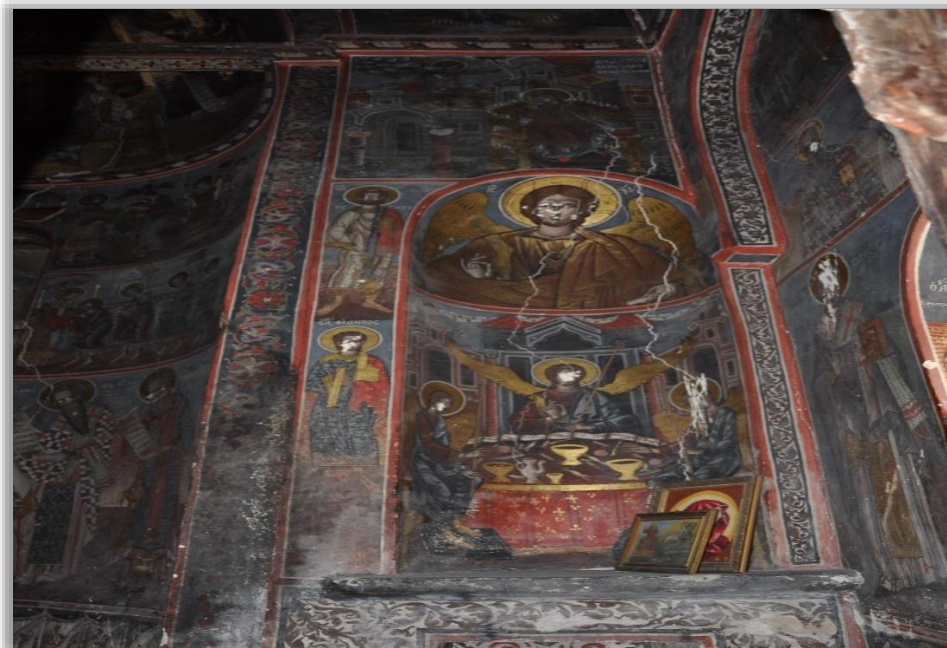
Εικ.9 Λιθοδομή Μονής

Εικ10. Νάρθηκας

Εικ.11 Υπερυψωμένο δάπεδο

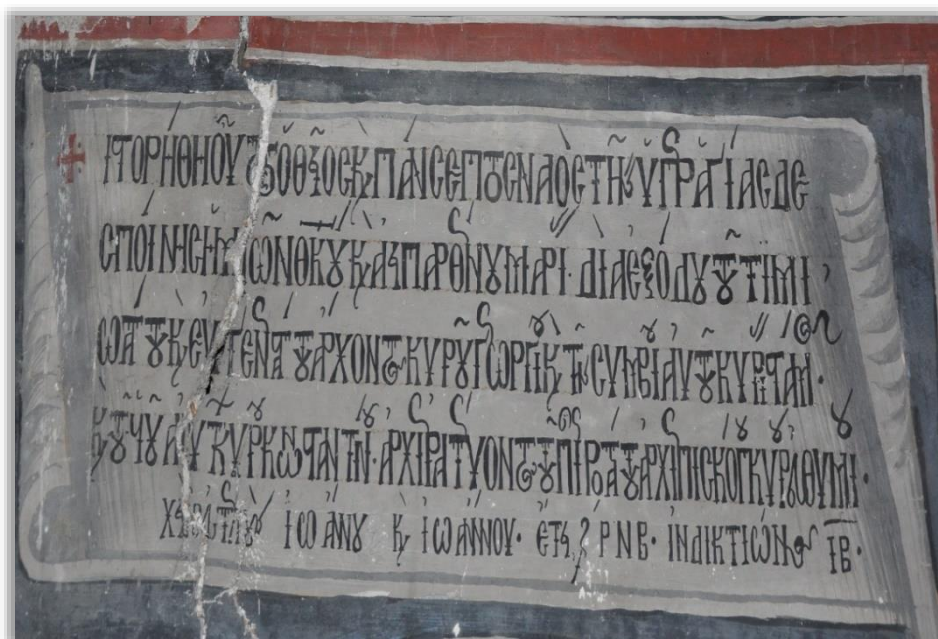
Εικ.12 Κόγχη Διακονικού

Εικ.13 Ιερά Πρόθεση

Εικ.14 Ημικυκλική απόληξη θύρας

Εικ.15 Κτιτορική επιγραφή

Εικ.16 Επιγραφή

Εικ17. Κτητορική επιγραφή στο υπέρυθρο της νότιας εισόδου της Μονής Βλασίου(1744)

Εικ.18 Πλάκα με ανάγλυφο σταυρό

Εικ.19 Ι.Μ. Γενέσιον της Θεοτόκου Κατουσίου

Εικ.20 Ι.Μ. Μπουκοβίτσας

Εικ.21 Ι.Μ. Κοιμήσεως της Θεοτόκου Πετροχωρίου

Εικ.22 Ι.Μ. Προφήτη Ηλία Σπυρέλου – Πετροχωρίου

Εικ.23 Ι.Μ. Αγίου Αθανασίου Μεζήλου – Δροσάτου

Εικ.24 Ι.Μ. Μεταμόρφωσης του Σωτήρος Βραγκιανών

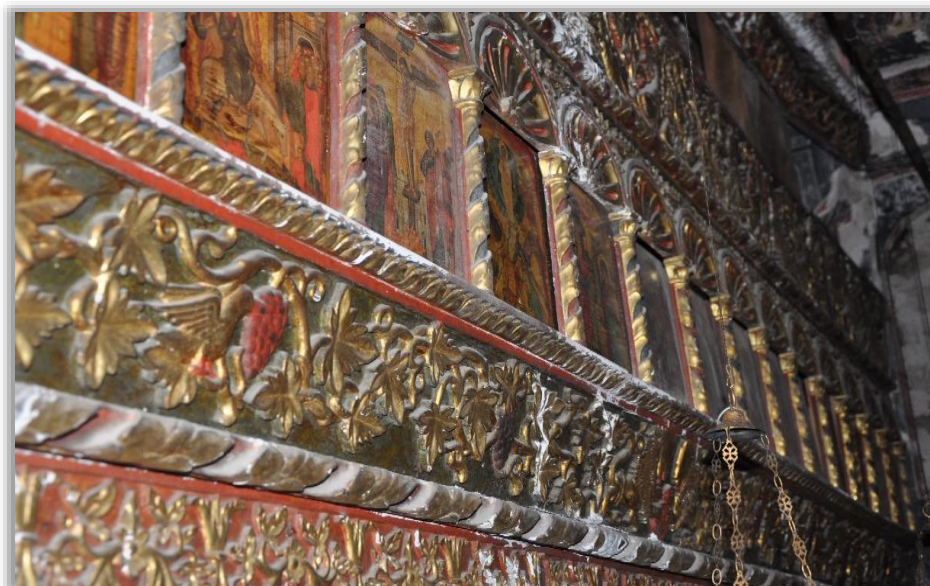
Εικ.25 Ι.Μ. Γενέσιον της Θεοτόκου Κουμπουριανών (Μονή Κωστή)

Εικ.26 Το τέμπλο της Μονής

Εικ.27 Ελλιπής ζώνη Τέμπλου

Εικ.28 Εικόνες Δωδεκάορτου

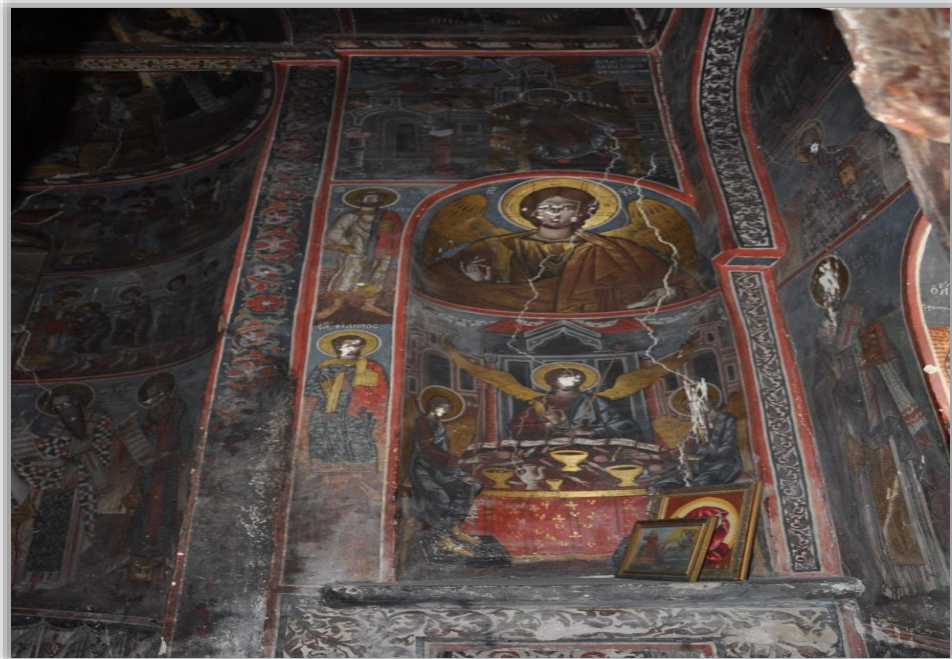
Εικ.29 Ο τρούλος

Εικ.30 Κόγχη Ιερού

Εικ.31 Κόγχη Διακονικού

Εικ.32 Κόγχη Πρόθεσης

Εικ.33 Δυτικός τοίχος του Ιερού

Εικ.34 Νότιος τοίχος κυρίως ναού

Εικ.35 Δυτικός τοίχος του κυρίως ναού

Εικ.36 Βόρειος τοίχος κυρίως ναού

Εικ.37 Η ποδέα

Εικ.38 Ανατολικός τοίχος Νάρθηκα

Εικ.39 Δυτικός τοίχος Νάρθηκα

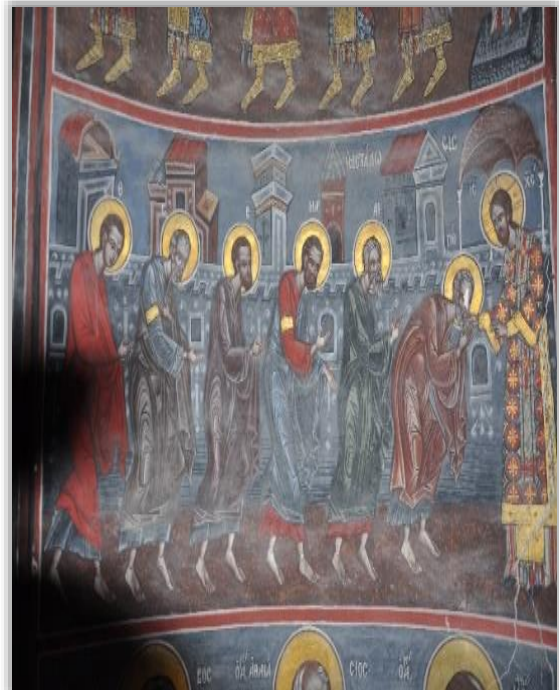
ΙΕΡΟ

Εικ.40 Όρθια δεομένη Θεοτόκος εν μέσω Αγγέλων

Εικ.41 Η Θεία λειτουργία των Αγγέλων

Εικ.42 Η Κοινωνία των Αποστόλων

Εικ.43 Η Συλλειτουργία των Ιεραρχών

Εικ.44 Άνω σε θρόνω και κάτω εν τάφω

Εικ.45 Το Όραμα του Αγίου Πέτρου Αλεξανδρείας

Εικ.46 Ο Άρειος με τον δράκο

Εικ.47 Ο Προφήτης Ιωνάς με το κήτος

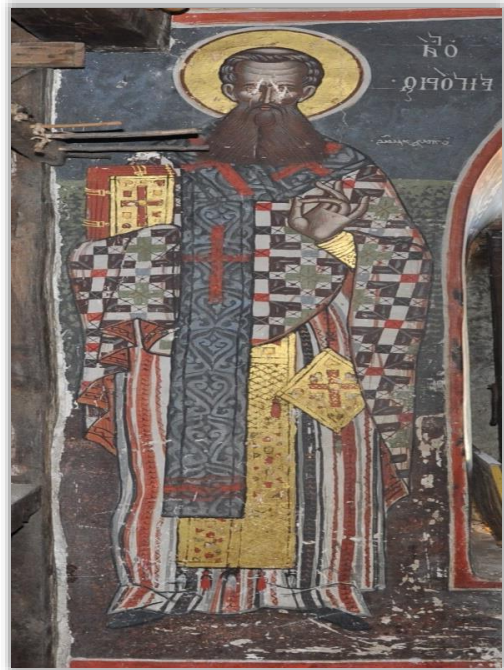

Εικ.48 Η φιλοξενία του Αβραάμ

Μορφές Ιεραρχών

Εικ.49 Ο Άγιος Σπυρίδων

Εικ.50 Ο Άγιος Γρηγόριος

Εικ.51 Ο Άγιος Ιγνάτιος

Εικ.52 Ο Άγιος Γερμανός

Εικ.53 Ο Άγιος Νικόλαος ο μυράϊων

Εικ.54 Ο Άγιος Σιλβέστρος

Εικ.55 Ο Άγιος Ιπάτιος

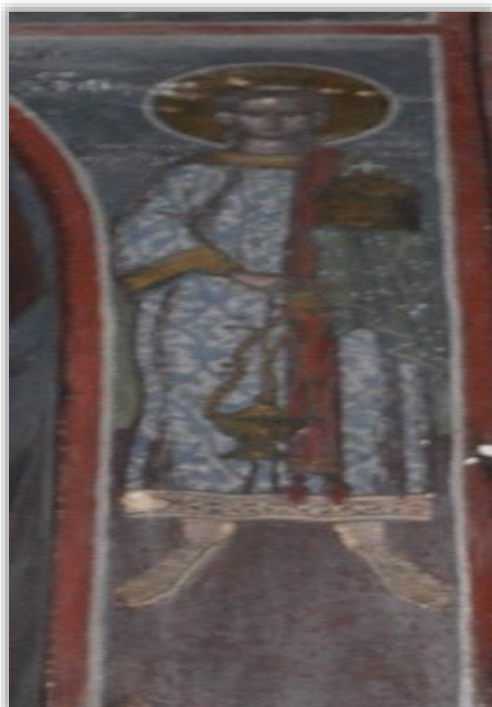

Εικ.56 Ο Άγιος Μητροφάνης

Εικ.57 Ο Άγιος Ιωάννης

Διάκονοι

Εικ.58 Ο Άγιος Ιγνάτιος

Εικ.59 Ο Άγιος Ρωμανός

Εικ.60 Ο Άγιος Εύφροσυνή

Εικ.61 Ο Άγιος Φίλιππος

Εικ.62 Οι Άγγελοι Κυρίου

Μεμονωμένες μορφές

Εικ.63 Ο Χριστός ως Άγγελος της Μεγάλης Βουλής

Ο ΤΡΟΥΛΟΣ

Εικ.64 Ο Παντοκράτωρ

ΚΥΡΙΩΣ ΝΑΟΣ

Δωδεκάορτο

Εικ.65 Ο Ευαγγελισμός

Εικ.66 Η Μεταμόρφωση

Εικ.67 Η Σταύρωση

Εικ.68 Η Ανάσταση

Εικ.69 Η Κοίμηση της Θεοτόκου

Τα Πάθη μετά την Ανάσταση

Εικ.70 Ο Ελκόμενος

Εικ.71 Ἡ Ἄρνηση του Πέτρου

Ακάθιστος ύμνος

Εικ.72 Ο Οίκος Β, Γ και Δ

Εικ.73 Ο Οίκος Ε

Εικ.74 Ο Οίκος Ζ

Εικ.75 Ο Οίκος Η

Εικ.76 Ο Οίκος Θ

Εικ.77 Ο Οίκος Ι

Εικ.78 Ο Οίκος Κ

Εικ.79 Ο Οίκος Α

Εικ.80 Ο Οίκος Μ

Εικ.81,82 Ο Οίκος Ν και Ξ

Εικ.83 Ο Οίκος Ρ

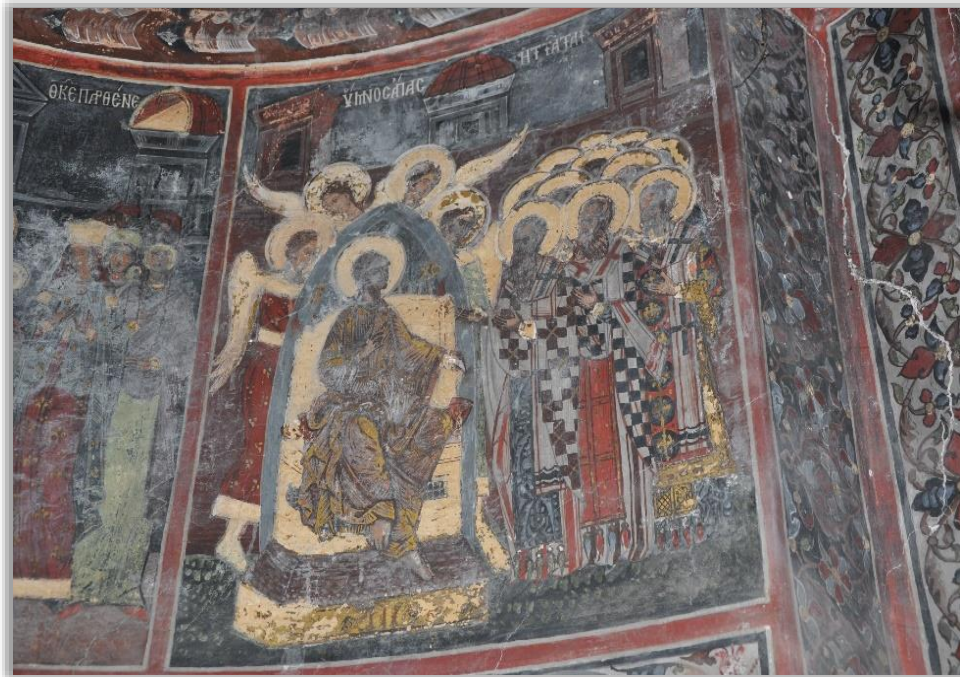
Εικ.84 Ο Οίκος Σ

Εικ.85 Ο Οίκος Τ

Εικ.86 Ο Οίκος Φ

Εικ.87 Ο Οίκος Υ

Εικ.88 Ο Οίκος Ψ

Εικ.89 Ο Οίκος Ω

Ολόσωμες μορφές – Κυρίως ναός

Εικ.90 Ο Αρχάγγελος Γαβριήλ

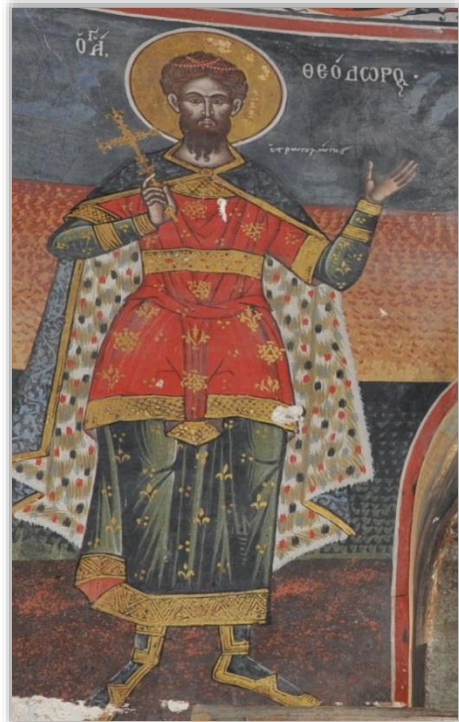
Εικ.91 Ο Αρχάγγελος Μιχαήλ

Εικ.92,93 Ο Άγιος Πέτρος και ο Άγιος Ιωάννης

Εικ.94 Ο Άγιος Γεώργιος

Εικ.95 Ο Άγιος Θεόδωρος

Εικ.96 Ο Άγιος Μηνάς

Εικ.97 Ο Άγιος Αρτέμιος

Εικ.98 Ο Άγιος Προκόπιος

Εικ.99 Ο Άγιος Αντώνιος

Εικ.100 Ο Άγιος Ευθύμιος

Εικ.101 Ο Άγιος Σάββας

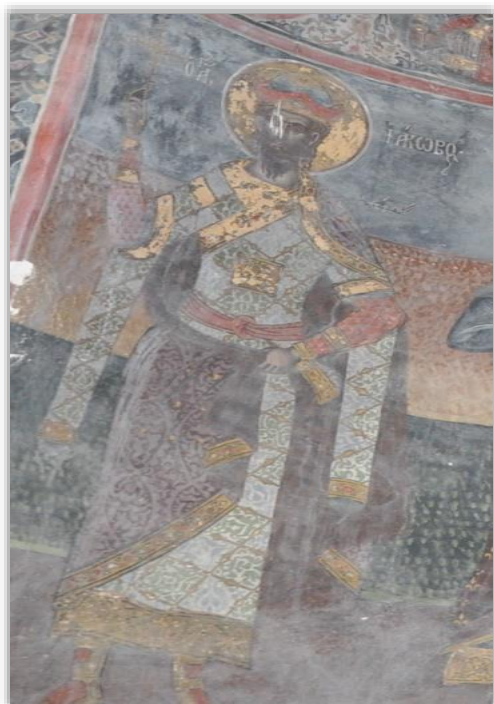
Εικ.102 Ο Άγιος Κωνσταντίνος

Εικ.103 Η Αγία Ελένη

Εικ.104,105 Ο Άγιος Δαμιανός και ο Άγιος Κοσμάς

Εικ.106 Ο Άγιος Ιάκωβος

Εικ.107 Ο Άγιος Ευστάθιος

Εικ.108 Ο Άγιος Παντελεήμων

Εικ.109 Ο Άγιος Θεόδωρος

Εικ.110 Ο Άγιος Δημήτριος

Εικ.111 Ο Άγιος Ανδρέας

Εικ.112 Ο Άγιος Παύλος

Εικ.113 Ο Άγιος Θεοδοσίος

Εικ.114 Ο Άγιος Θεόδωρος

Εικ.115 Ο Άγιος Ιωακείμ

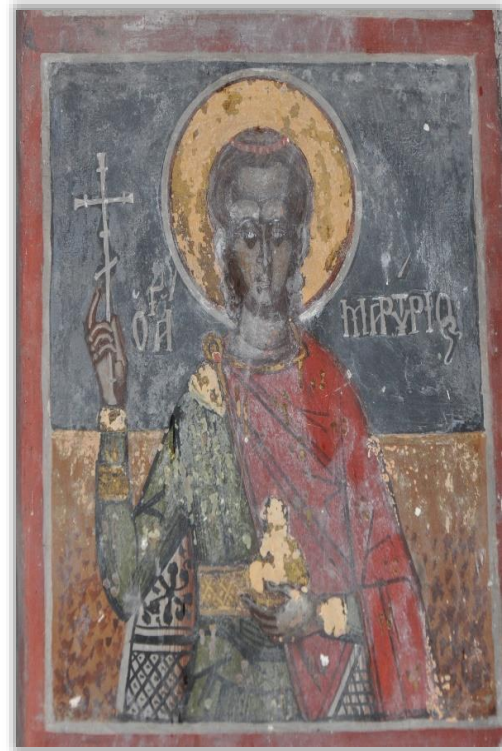
Εικ.116 Η Αγία Άννα

Εικ.117 Άγγελος κυρίου

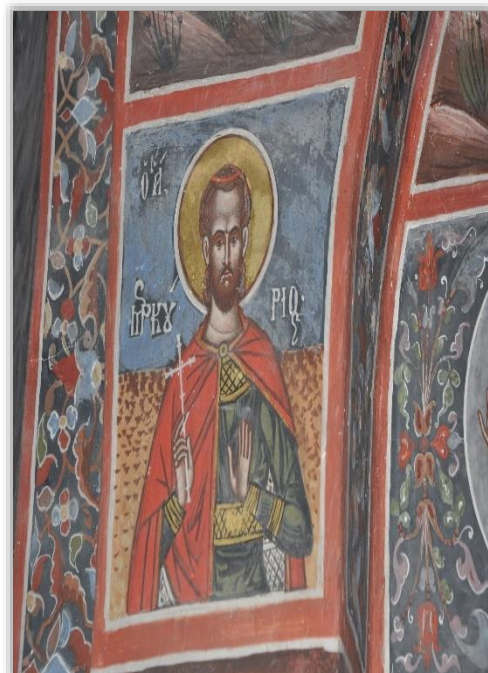
Εικ.118 Ο Άγιος Παχώμιος

Εικ.119 Ο Άγιος Μαρτύριος

Εικ.120 Ο Άγιος Ξενοφών

Εικ.121 Ο Άγιος Μερκούριος

Μορφές σε μέταλλα – Κυρίως ναός

Εικ.122 Ο Άγιος Ευστράτιος

Εικ.123 Ο Άγιος Αυξέντιος

Εικ.124 Ο Άγιος Ευγένιος

Εικ.125 Ο Άγιος Μαρδάριος

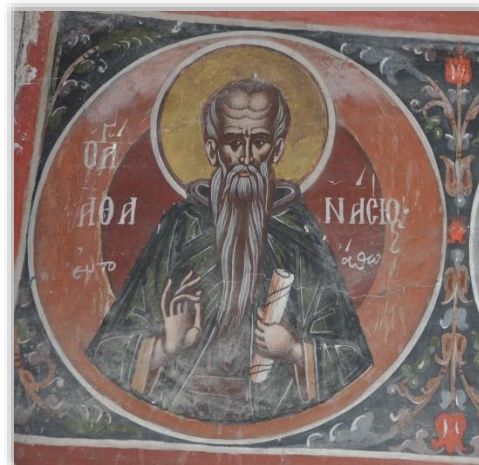
Εικ.126 Ο Άγιος Ορέστης

Εικ.127 Ο Άγιος Καλίφατος

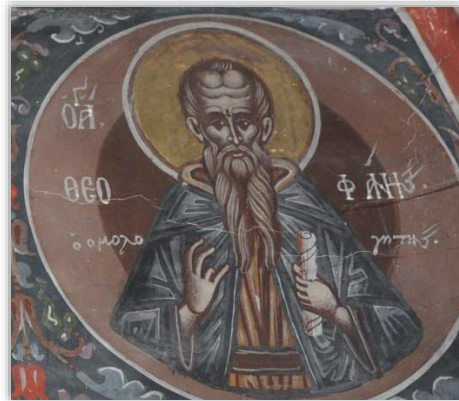
Εικ.128 Ο Άγιος Παύλος

Εικ.129 Ο Άγιος Αθανάσιος

Εικ.130 Ο Άγιος Θεόδωρος

Εικ.131 Ο Άγιος Θεοφάνης

Εικ.132 Ο Άγιος Ιωάννης

Εικ.133 Ο Άγιος Χαρίτων

Εικ.134 Ο Άγιος Ελισσαίος

Εικ.135 Ο Προφήτης Ηλείας

Εικ.136 Η Αγία Θεκλα

Εικ.137 Η Αγία Αικατερίνη

Εικ.138 Η Αγία Παρασκευή

Εικ.139 Η Αγία Βαρβάρα

Εικ.140 Ο Άγιος Κύρος

Εικ.141 Ο Άγιος Ιωάννης

Εικ.142 Ο Άγιος Ερμόλαος

Εικ.143 Ο Άγιος Ξενοφών

Εικ.144 Ο Άγιος Σάμωνας

Εικ.145 Ο Άγιος Άθιθος

Εικ.146 Ο Άγιος Ανανίας

Εικ.147 Ο Άγιος Αζαρίας

Εικ.148 Ο Άγιος Μισαήλ

ΝΑΡΘΗΚΑΣ

Εικ.149 Η Δευτέρα Παρουσία

Εικ.150 Ο Προφήτης Ηλίας

Δημόσιος βίος του Χριστού

Εικ.151 Η Θαυμαστή αλιεία

Εικ.152 Η κλήση του Ζακχαίου

Εικ.153 Η παραβολή των δέκα παρθένων

Εικ.154 Η ίαση της κόρης της Χαναανιάας

Εικ.155 Η ανασταση της κόρης του Ιάριου

Εικ.156 Ο Ιησούς προστάζει τους ανέμους

Ολόσωμες μορφές- Νάρθηκας

Εικ.157 Ο Άγιος Σεραφείμ

Εικ.158 Ο Άγιος Ιωάννης

Εικ.159 Η Θεοτόκος

Εικ.160 Ο Χριστός

Εικ.161 Ο Άγιος Νικόλαος

Εικ.162 Ο Άγιος Βησσαρίων

Εικ.163 Άγνωστος Άγιος

Εικ.164 Ο Άγιος Δωμετιανός

Εικ.165 Ο Άγιος Ορτίσιος

Μορφές μεταλλίων – Νάρθηκα

Εικ.166 Η Αγία Μηνοδώρα

Εικ.167 Η Αγία Νυμφοδώρα

Εικ.168 Η Αγία Μητροδώρα

Εικ.169 Η Αγία Θεοδώρα

Εικ.170 Η Αγία Ευφυμία

Οι κτίτορες

Εικ.171 Οι Δωρητές Γεώργιος και Κωνσταντίνος Γραμματικός